

דברי הכנסת

הישיבה המאתיים-ועשרים-ושבע של הכנסת הארבע-עשרה

יום שני, י"ט בתמוז התשנ"ח (13 ביולי 1998)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

תוכן העניינים

דברי יושב-ראש הכנסת

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת למשלחת פרלמנטרית מקנדההיו"ר ד' תיכון:

ציון יום הילד והנוער

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת סיעת מד"ע-רע"ם להביע אי-אמון בראש הממשלה

בשל תוכנית הממשלה להרחבת ירושלים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת סיעת מד"ע-רע"ם להביע אי-אמון בראש הממשלה

בשל תוכנית הממשלה להרחבת ירושלים

הודעת ראש הממשלה על צירוף חבר הכנסת ס' שלום כשר נוסף לממשלה

הצהרת אמונים של חבר הממשלה ס' שלום

הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון מס' 5) (משך כהונת נשיא המדינה)

(קריאה ראשונה)

הצעת חוק להסדרת הפיקוח על כלבים, התשנ"ח-1998

(קריאה ראשונה)

הצעה לסדר-היום

הרעלת בעלי חיים בגולן

הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון מס' 4), התשנ"ח-1998

(קריאה ראשונה)

הצעת חוק גיל הנישואין (תיקון מס' 4) (גיל הנישואין לנער), התשנ"ח-1998

(קריאה ראשונה)

דברי יושב-ראש הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

היום יום שלישי, י"ט בתמוז התשנ"ח, 13 ביולי 1998 – ישיבת הכנסת פתוחה.

כהרגלנו, היה שבוע קשה בכל מה שקשור בתאונות דרכים. חבל, חבל, ומי יודע מה עושים, ומה עוד לא אמרנו, ושום דבר לא קורה, שום דבר. ממש כואב הלב, כואב הלב.

חבר הכנסת זאבי, שער בנפשך ש-21 איש היו נהרגים בפעולות קרב בשבוע אחד. מה היה עובר על העם הזה? וככה, סתם, 21 אנשים נהרגו בתאונות דרכים השבוע.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

בשבוע אחד?

היו"ר ד' תיכון:

בשבוע אחד, ושום דבר לא קורה. לאיש מאתנו זה לא מזיז.

להלן סיכום תאונות הדרכים במשך השבוע האחרון:

צוותי מגן-דוד-אדום טיפלו במהלך השבוע האחרון ב-734 תאונות דרכים ברחבי הארץ, שבהן היו: 12 פצועים קשה; 19 פצועים באורח בינוני; והשאר קל.

מכלל הנפגעים נהרגו: ג'מיל אבו-טביח, גיא אקריש, יהונתן נטע לוי, אחמד עבד-אלראזק, איתמר יפרח, מיכאל גיל ין, שושנה ישראל, נפתלי כהן, אבנר רובין, דוד אבן-חיים, מרים דנגור, נאג'י בטחיש וסמידה אימן. יהי זכרם ברוך.

כאמור, בסוף השבוע נהרגו עוד ועוד ועוד. אין סוף לעניין, לצערי. זו חופשה, זה קיץ, ילדים, צעירים ומבוגרים נוסעים, ואנשים נפגעים ונהרגים, ואתה לא מבין לשם מה. כל אדם – עולם ומלואו.

רחבעם זאבי (מולדת):

מספר ההרוגים בתאונות דרכים השיג את מספר נפגעי תאונות הטרור.

היו"ר ד' תיכון:

השיג, כבר השיג. זה יותר מ-21,000.

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת למשלחת פרלמנטרית מקנדה היו"ר ד' תיכון:

ביצע נמצאת משלחת פרלמנטרית מקנדה. חברי הכנסת, בשמכם ובשמי, ברצוני לקבל בברכה חמה את פני אורחינו מקנדה. ברוכים הבאים.

העם הקנדי הוא ידיד ותיק ונאמן של עם ישראל. עמכם מלווה את מדינת ישראל מיומה הראשון באהדה, עוקב אחר מאבקה ותומך במאמציה להשיג עבור אזרחיה שלום וביטחון גם יחד.

הקנדים נמנים עם אדריכלי החלטת האו"ם על הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל, בנובמבר 1947. אנחנו זוכרים זאת לזכותכם.

מבחינה גיאוגרפית, המרחק בין ארצותינו עצום. אך מבחינת הערכים, התוכן ודרך החיים, אנו קרובים אלה לאלה.

הקשר שלנו עם קנדה מתקיים לאורך 50 שנה, והוא לא נותק בימים קשים ורעים, כשישראל היתה מוקפת מכל עבריה במדינות עוינות ואויבות.

נעים לי לציין, כי הקשרים אינם רק בין המדינות אלא גם היחסים בין שני הפרלמנטים שלנו הדוקים. ביקורכם תומך PUI ואמיצים, ואנחנו זוכים לשיתוף פעולה במיוחד במוסדות שונים, דוגמת ה- לחיזוקם של אותם יחסים.

בימי שהותכם אצלנו ובכנסת, תוכלו לעמוד בוודאי על הליכי החקיקה והפעילות הפרלמנטרית שלנו ולעקוב מקרוב אחר הדמוקרטיה הישראלית ופעולתה.

אני מאחל ביקור פורה לחברי הפרלמנט הקנדי, שבאו אלינו ב-7 בחודש ויעזבו ב-17 בחודש. אני מאחל לכם שהות נעימה אצלנו ומקווה כי רשמי הביקור בישראל יישארו עמכם ימים רבים.

ציון יום הילד והנוער

היו"ר ד' תיכון:

היום יום הילד והנוער, ואני רוצה לומר כמה מלים בתחום הזה, כמנהגנו מדי שנה ובשנתיים האחרונות.

חברי הכנסת, חברי שדולת חברי הכנסת למען הילד, חברי המועצה הלאומית לשלום הילד, נציגי מערכת המשפט, אורחים יקרים, במשך היום נערך במשכן הכנסת, ביוזמתה הברוכה של השדולה למען הילד, דיון חשוב ופורה על אזרחיה הקטנים של ישראל – 2 מיליוני נפש – שהם למעלה משליש מתושבי המדינה.

אם סברנו, בתום לב, כי הילדות היא התקופה המאושרת בחייו של האדם, הרי שהאזנו במהלך היום לדברים קשים ועצובים על גורלם של חלק מילדי המדינה. התמונה שצוירה עגומה. לפעמים הילדות עבור ילדים רבים היא גיל ללא רחמים.

כל חברה חייבת לבחון את עצמה אם היא מקיימת את התחייבותה לילדיה. הילדים הם אזרחי המחר.

נתוני העוני בישראל חושפים את מצבם העגום של הילדים. נתונים אלה חייבים לעזעזע אותנו.

אין להתעלם מבעייתם של 200,000 הילדים העולים. נעזור להם לראות במדינה לא רק בית חדש אלא גם בית חם ואוהב.

לצערי, מעורבותם של הילדים בהיבטים השונים של עולם הפשע מצויה בסימן של עלייה. עבריינות הנוער, מעורבותם של צעירים בפלילים, בעבירות רכוש ומין גוברת. עלינו להקדיש מאמץ עליון למנוע הידרדרות ולחלץ ילדים מעולם הפשע.

כפי שיש ילדים עוברי חוק, יש ילדים שהם קורבנות של העבירה על החוק. ילדים נופלים קורבן לעבירות רבות ומשונות: בתוך המשפחה, עבירות מוסר, תקיפה ואף התעללות. הם זכאים למלוא ההגנה. זו חובתנו כלפיהם.

מעורבות ילדים בתאונות דרכים היא מחרידה. אני שמח לציין, שהחל משנת הלימודים הבאה יושם דגש בחינוך למניעת תאונות. הלוואי שדבר זה יעזור.

מצוקת הילדים חייבת לגעת ללבו של כל אחד מאתנו. עלינו לעשות כל מאמץ, באמצעות חקיקה ובדרך של אכיפת חוק, תקציבים, טיפול ונדנד, כדי שדור העתיד שלנו לא יסבול.

הילדים הם העתיד, ואסור לנו להמר עליהם.

לפי סעיף 53, אני מבין שאלה הן הצעות לסדר הדין. יאמרו דברים שלושה חברי כנסת פעילים בשדולה, כל אחד – דקה.

חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה. דקה, נא להקפיד.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כיושבת-ראש השדולה למען הילד אני רוצה לברך על ציון היום, במשך כל היום ובמליאה. בגלל האי-אמון הזמן הצטמצם, ולכן אומר שלושה משפטים: 1. גידול דור העתיד שלנו מחייב השקעה. טיפוח ילדים מחייב משאבים, תקציבים, תשומת לב, כוח אדם מיומן ומקצועי, ולפיכך ראוי לנו שנזכור להשקיע בהם לאורך כל הדרך ולאורך כל שנות ילדותם.

2. אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד היא נר לרגלינו, ומוטיב זה בלט ביום העיון. לא די להגן על הילד. בחברה מודרנית מתייחסים אליו ואל זכויותיו ואל מתן האפשרות לו להביע את דעותיו בכבוד.

3. כבית-המחוקקים, אנחנו מצווים להבטיח, גם בחקיקה, נוסף על ההסכמות החברתיות, הגנה על זכויות הילדים החלשים דווקא מפני עוני, מפני אלימות, מפני התעללויות.

אני מקווה, שנתמיד בעשייתנו ואכן נצמיח דור מאושר שיתרום לצמיחת המדינה. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – דקה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, השדולה למען הילד קשורה לארבע ועדות. היא קשורה לוועדת החינוך והתרבות – ואנחנו רוצים לנצל את הפגרה, עד 1 בספטמבר, לדברים אלה: א. לעצב תוכנית למאבק משולב, משותף, של כל הגורמים, נגד האלימות שהחריפה במערכת החינוך, והיא נחלת כל המגזרים בחינוך.

ב. לאחר האסונות הכבדים שהיו בבאר-שבע ובירושלים – ובנס נמנעו אסונות במקומות אחרים – לעשות הכול על מנת שהבטיחות במערכת החינוך תהיה, עד כמה שאפשר, טובה יותר לקראת פתיחת שנת הלימודים.

ג. להביא לידי כך שההתחייבות שניתנה בהתחלת הקדנציה לבטל את תשלומי החובה של ההורים ולהקל את העומס הכלכלי על ההורים – התוכנית הזאת תמשיך להתבצע.

ד. להביא לידי כך שהחינוך יהיה חינוך שיש בו פחות פערים כלכליים ותהיה חובה להמשיך ביעילות את המאבק נגד הנשירה.

אם כל אלה יתבצעו כפי שאנחנו מקווים, תיפתח שנת הלימודים בצורה בטוחה יותר למען תלמידי ישראל.

היו"ר ד' תיכון:

לסיים. תודה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה וחבר הכנסת שבח וייס, ובזאת נסיים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, העיסוק בילדים מקבל יותר מקום גם בכנסת, בין היתר משום שיש חברי כנסת שמגלים עניין רב כל כך בנושא הזה.

אני חושבת, שהבעיה המרכזית היום היא איך להעניק לכל ילד במדינת ישראל את הסיכוי הטוב ביותר. זה מתחיל מרגע הלידה, גילוי מוקדם של מומחים, אפשרות לטיפול בילדים שזקוקים לטיפול מיוחד, ונמשך אחר כך במערכות החינוך.

אני חושבת, שהמצב שבו היום יש ילדים שלומדים בכיתות של 18 ו-20 ילד וילדים שלומדים בכיתות של 40 ו-45 ילד – זה פער אדיר ברמת החינוך. המצב היום הוא, שיש ילדים שלא מקבלים את השירותים החיוניים לעומת ילדים שכן מקבלים – הפער אדיר.

אבל הדבר האחרון שאני מבקשת להדגיש – – –

היו"ר ד' תיכון:

לסיים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — — הנושא המרכזי הוא לשמור על מערכת הבריאות ועל מערכת החינוך, במיוחד בכל הנוגע לילדים, כמערכות ציבוריות. הניסיון להוביל את המערכות האלה להפרטה – זה האיום החמור ביותר, לדעתי, גם על בריאות הילדים וגם על חינוכם. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בבקשה, דקה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על שאפשרת לי לומר כמה דברים. אני מודאג מאוד מהניכור בין ילדים יהודים לבין ילדים ערבים במדינת ישראל. כבר עברנו יובל שנים, אבל עדיין קיימים, לצערי הרב, קיטוב וניכור שהולכים ומתרחבים בין יהודים לבין ערבים, והם תוצאה של מדיניות אפליה מתמשכת שכל הממשלות במדינת ישראל הנהיגו במדינה הזאת.

אני רוצה להזהיר את כולנו, שאם הניכור הזה יימשך – זה לא יהיה טוב ליהודים וזה לא יהיה טוב לערבים. לכן צריך לחנך ילדים יהודים וערבים לדו-קיום, להבנה, לסובלנות, לשלום, לערכים אנושיים, כדי שהילדים שלנו יחיו בעתיד טוב יותר מההווה שלנו, המבוגרים, היום.

אני חושב שזה המסר שכולנו צריכים לומר גם ביום הזה, יום הילד.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מודה לך על כך שנתת לי אפשרות להוסיף דברים על יום הילד.

אנחנו מחוקקים, לאורך הדרך הפרלמנטרית שלנו, חוקים רבים מאוד שיש להם נגיעה ישירה ועקיפה לילדים. כמעט כל החקיקה "מתלבשת", בעצם, על הילדים, כי אם אנחנו משפרים את רמת החיים של ההורים – נתנו יותר לילדים. כל מעשה כמעט, כמעט כל העבודה של ועדת החינוך והתרבות של הכנסת מופנית לבני 18 ומטה.

על כן הייתי רוצה לומר כמה דברים כלליים: יש לנו, לי, רצון עז שילדינו, הילדים היהודים והילדים הערבים, על דתותיהם, הילדים הדרוזים והילדים הצ'רקסים במדינת ישראל יגדלו לתוך השלום, יגדלו לתוך השלום. המשמעות היא, שהיא יתחנכו לתוך השלום, יתחנכו לסולידריות אנושית – הייתי אומר,

על-מעמדית – יתחנכו למצב שלא יהיה בו שום מצ'ואיזם מול נערות ושום מצ'ואיזם מול עמים אחרים – זה גם סוג של מצ'ואיזם – יתחנכו לכך, שכאשר אנחנו נשלים את החובה שלנו, את מלאכת השלום, הם יהיו מוכנים נפשית, חינוכית, מבחינת השפות, מבחינת תפיסת העולם, לגרום לכך שבאזור שלנו אנחנו נוכל, סוף-סוף, לקיים חיים נורמליים בכבוד הדדי בין בני כל הארצות – באזור הזה ובתוך ארצנו אנו.

אני מצרף זאת לעבודה החשובה הנוספת שאתם עושים. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

אני מקווה שהסימפוזיון היה מעניין ופורה.

אם אפשר מלה דבדיחותא: עכשיו אני מבין מאיפה נשאב הרעיון של מיקי מאוס ודונלד דאק בגובה הכנסת. אני לא שמעתי, שמחתי לקרוא בעיתון על כך. כל הכבוד לעתון ולבדיחה כמובן.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

אדוני מזכיר הכנסת, בבקשה.

מזכיר הכנסת א' האן:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק יישום מזכר ההבנה בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית (שימוש משותף בשדה התעופה עקבה) (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ח-1998; הצעת חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון מס' 16), התשנ"ח-1998; הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון מס' 4), התשנ"ח-1998.

לדיון מוקדם – הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון – מינוי שופטים), של חבר הכנסת יונה יהב; הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – הארכת מועדי כנסות), של חברת הכנסת נעמי חזן; הצעת חוק לימוד חובה (תיקון מס' 16) (תיקון – ביטול תחילה והוראות מעבר), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת חיים דיין; הצעת חוק שיקום ורווחת ניצולי השואה בישראל, התשנ"ח-1998, של קבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק הבזק (תיקון – סייג לשידורים), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת חנן פורת; הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון – משפחה חד-הורית), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת איתן כבלי; הצעת

חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (פטור לנשים אחרי לידה), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – מענק לימודים למשפחות חד-הוריות), התשנ"ח-1998, של חברות הכנסת ענת מאור ונעמי חזן; הצעת חוק חנייה לנכים (תיקון – שינוי פרטים בתג נכה), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת איתן כבל; הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון – שיפוט מהיר בעבירות אלימות במשפחה), התשנ"ח-1998, של חברי הכנסת מאיר שטרית ואלי גולדשמידט; הצעת חוק הגנת השכר (תיקון – אחריות מקבל השירות), התשנ"ח-1998, של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – אי-פגיעה בנכים), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת מיכאל נודלמן; הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון – קביעת מותבים), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת אליהו גבאי; הצעת חוק חינוך לנהיגה נכונה, התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת אברהם יחזקאל וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון – עיכוב מירוחץ ההתיישנות), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון – החזר שכר לימוד עבור תקופת שירות מילואים), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת יהודה לנקרי וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק משאל-עם להסדר הקבע, התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת חנן פורת; הצעת חוק פינוי יישובים במסגרת הסדר מדיני, התשנ"ח-1998, של קבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק העונשין (תיקון – הדבקה במחלה), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת איתן כבל; הצעת חוק יום העצמאות (תיקון – איסור הנפת דגל זר), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת מיכה גולדמן; הצעת חוק העונשין (תיקון – תקיפת עיתונאים), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת איתן כבל; הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (כינון ועדה לבחירת דירקטורים מקרב הציבור), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק הגבלת פעילותם של אומנים שלהם מרשם פלילי של עבירות אלימות או של עבירות סמים, התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת אליהו גבאי; הצעת חוק יסודות המשפט (תיקון – מקור משפטי משלים), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת שמריהו בן-צור; הצעת חוק איסור קבלת ביטחונות מעובד, התשנ"ח-1998, של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – הגדרת תושב ישראל), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת האשם מחאמיד וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק הרבנות הראשית (תיקון – הסמכת קייס כרושם נישואין), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת אדיסו מאסלה; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – דמי אבטלה לחברי מושב), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת שלום שמחון; הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון – גיוס בני ישיבות לצה"ל), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת אהוד ברק; הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון – הגבלות דחיית שירות לתלמידי ישיבות), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות (תיקון מס' 4) (תיקון – הודעה על פטור מבחינות), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת יונה יהב; הצעת חוק איסור הלבנת הון, התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת יונה יהב.

עוד הונחו על שולחן הכנסת מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא: שביתת הפסיכולוגים והפגיעה במטופליהם. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה.

הצעת סיעת מד"ע-רע"ם להביע אי-אמון בראש הממשלה

בשל תוכנית הממשלה להרחבת יחשלים

היו"ר ד' תיכון:

הצעת סיעת מד"ע-רע"ם להביע אי-אמון בראש הממשלה בשל תוכנית הממשלה להרחבת ירושלים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

נגד ההרחבה של ירושלים מערבה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מערבה ומזרחה.

היו"ר ד' תיכון:

ינמק חבר הכנסת דראושה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גם מערבה אסור? למה, ירושלים בין-לאומית?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני כמה שבועות החליטה הממשלה על הרחבת גבולות ירושלים מערבה ומזרחה. מערבה, בצורה שתכלול כפרים, קיבוצים ויישובים יהודיים בתוך "הקו הירוק". מבחינה פוליטית אין לי התנגדות, אבל אני זועק את זעקתם של התושבים החיים ביישובים האלה, שלא רוצים להתחבר לעיריית ירושלים, לא רוצים להתגמד, לא רוצים להתבטל בפני עיריית ירושלים. הם רוצים לשמור על הייחוד שלהם, על האווירה הכפרית הטובה והנינוחה, ולא רוצים להיות חלק מירושלים רבתי. אני מבין אותם. אני חושב שהממשלה הובלה באפה על-ידי ראש העיר אולמרט, שהוביל את ראש הממשלה הזה ואת הממשלה כולה לקבל החלטה שהיא החלטה לא טובה מבחינה אזרחית, והיא מוטעית מבחינה ציבורית. לא היה שום היגיון בקבלת החלטה להרחיב את ירושלים מערבה, כך שתכלול יישובים עצמאיים, שחיו כעצמאיים, נהנו מהחיים האלה ורצו להמשיך בהם.

אבל הממשלה לא הסתפקה בכך, הממשלה החליטה להרחיב את תחום השיפוט של ירושלים גם מזרחה, לכיוון ההתנחלויות שהוקמו על אדמה פלסטינית, שעד עכשיו היו שכונות, יישובים כפריים או יישובים עירוניים בגדה המערבית, בשטח הפלסטיני, שמיועד להיות חלק מהמדינה הפלסטינית העצמאית.

הממשלה הקודמת התחייבה שנושא ירושלים יובא לדיון רק לקראת סוף התהליך, במסגרת הסדר הקבע. הממשלה הזו החליטה משום-מה להביא את נושא ירושלים בשלב הזה, בניסיון לטרפד את תהליך השלום, בניסיון לקבוע עובדות בשטח, כדי לקטול את הסכם אוסלו ולמנוע כל אפשרות לשלום ישראלי-פלסטיני.

לדעתי, הממשלה עשתה טעות גדולה בכך שקיבלה החלטה אומללה, החלטה שעוינת לעם הפלסטיני, מנוגדת להסכמי אוסלו ולהסכם חברון, מנוגדת לכל היגיון בריא – להרחיב את תחום השיפוט שיכלול את גבעת-זאב, מעלה-אדומים ושכונות יהודיות אחרות שנבנו על קרקע פלסטינית, על אדמה פלסטינית. אני חושב שזו מדיניות המנוגדת לשלום, מדיניות הרסנית שלא תועיל לירושלים, לא תועיל למדינת ישראל ולא תועיל לעם היהודי. היא רק תזיק לתהליך השלום, תזיק למערכת היחסים הפלסטינית-הישראלית, תזיק למערכת היחסים בין ישראל ובין העולם הערבי והמוסלמי כולו.

ומכאן באה התרעומת בעולם הערבי, התרעומת בעולם המוסלמי והביקורת הקטלנית בעולם כולו. הרי אין זה סוד שהממשלה הזו רוצה לרצוח את אוסלו, רוצה לקטול את התהליך הזה, וראש הממשלה שכל בוקר אומר שהוא רוצה לקדם את תהליך אוסלו, משקר לכולנו, משקר לציבור. הוא רוצה לקטול את אוסלו, הוא לא רוצה להתקדם בתהליך אוסלו, ואז הוא ממציא עילות כל בוקר, כדי לרצוח את התהליך. הוא לא מעוניין בקידום תהליך השלום. נתניהו והשלום רחוקים האחד מהשני, והוא עושה דברים מסוכנים ביותר למדינת ישראל ולאזור כולו.

לאחרונה שמענו שארצות-הברית נסוגה מהתוכנית שלה, והיום היא קוראת למשא-ומתן ישיר בין הפלסטינים לישראלים, כאילו כל מה שהיה בחודשים האחרונים, כל הדיבורים על היוזמה האמריקנית הם שקר וכזב גדול; כאילו האמריקנים נסוגו מתוכניתם, כאילו ארצות-הברית, המעצמה הגדולה, נכנעה ללובי הציוני החי בארצות-הברית, אשר לחץ על קלינטון ועל אולברייט, כדי שייסוגו מהתוכנית שלהם, תוכנית המינימום של 13%.

הרי צריך לזכור, שהפלסטינים תבעו בהתחלה 40% מהגדה המערבית בפעימה השנייה, ורק בלחץ אמריקני וערבי, של מדינות ערב השואפות לשלום, הסכימה הרשות הפלסטינית ליוזמה האמריקנית של 13.1% בלבד. הרשות הפלסטינית הסכימה לרעיונות הללו כדי להראות בכנות שהיא רוצה בקידום תהליך השלום, שהעם הפלסטיני שואף לקדם את תהליך השלום.

אבל הממשלה הזו שמה לעצמה כנראה מטרה אחת ויחידה: לרצוח את תהליך אוסלו, למנוע כל התקדמות שתביא לנסיגה ישראלית משטח פלסטיני כלשהו ומשטח ערבי כלשהו, ואני חושב שהממשלה הזאת מסכנת בכך לא רק את תהליך השלום אלא את הדו-קיום היהודי-הערבי בכלל. לא פלא שראשי זרועות הביטחון בישראל הסבירו לכולנו בימים האחרונים, שקיימת סכנה גדולה, שאם תהליך השלום לא יתקדם, יהיה פיצוץ באזור, יהיה גל אלימות שיביא לשפיכות דמים של יהודים ושל ערבים, והדבר יטרפד את כל תהליך השלום באזור.

אבל נתניהו כנראה מחכה לכך, הוא מחכה לדם יהודי ולדם ערבי, כדי שיוכל להפעיל את הצבא נגד הרשות הפלסטינית. כנראה הממשלה הזו רוצה דם. הממשלה הזו לא רוצה שלום, זה ברור מכל מה שקורה היום בתהליך המשא-ומתן, אשר נפסק, לצערי הרב.

שמעתי את ראשי הממשלה הזאת מאשימים את הרשות הפלסטינית, שהיא לא מיישמת את ההתחייבויות שלה. ברור שהרשות הפלסטינית יישמה את כל מה שנדרש ממנה, למשל עניין האמנה הפלסטינית.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני פשוט לא יודע. תספר לנו, מה יישמה הרשות הפלסטינית, אחת, שתיים – מה יישמה? שום דבר. היא לא יישמה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

שאלת, תשמע את התשובה. לא במקרה בחודשים האחרונים אין שום פעולת טרור. זה לא משום שהשב"כ הישראלי מצליח למנוע פעולות טרור, זה משום שהשב"כ הפלסטיני, הרשות הפלסטינית עושים את כל המאמצים האפשריים כדי למנוע טרור נגד ישראל, כדי למנוע פעילות אלימה נגד ישראל. אני יודע שמושקעים מאמצים אדירים של הרשות הפלסטינית, של כל זרועות הביטחון הפלסטיניות, למנוע פעילות אלימה נגד ישראל.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

מדוע לא עשתה זאת בזמן אוסלו?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כל יום הם מספרים לנו את הסיפור הזה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

זה דבר אחד. הדבר השני, השקר הישראלי בעניין האמנה הפלסטינית, השקר של הממשלה הישראלית. כינוס המל"פ – המועצה הלאומית הפלסטינית – האחרון, שהיה לפני שנתיים בעזה, החליט לבטל אותם סעיפים באמנה הפלסטינית שאינם מכירים בזכות הקיום של מדינת ישראל. ראש הממשלה הקודם, המנוח מר יצחק רבין, וראש הממשלה שהיה אחריו, שמעון פרס, קיבלו את זה, והאמריקנים קיבלו את זה. אבל ראש הממשלה הזה אינו רוצה לקבל את החלטה של המל"פ. הוא רוצה עוד כינוס של המל"פ. היום אי-אפשר לכנס שוב את המל"פ. היתה החלטה להטיל על ועדה שתבטל אותם סעיפים, וזה מה שהיה.

ראש הרשות הפלסטינית מוכן היום לכנס שוב את הוועד הפועל של אש"ף כדי להחליט על אימוץ אותן החלטות שהיו בכינוס המל"פ האחרון. אבל מי שלא רוצה לקדם את תהליך השלום, מי שלא רוצה לכבד את הסכמי אוסלו, טוען שהמל"פ צריך להתכנס ולקבל עוד החלטה. אבל אני אומר לכם,

גם אם המל"פ יתכנס עוד פעם ויקבל עוד החלטות, אתם תאמרו תמיד שהוא לא קיבל החלטה, ותטענו עוד פעם ועוד פעם, שהפלסטינים לא סיפקו את הסחורה. כי מי שעוין לשלום, מי שאוהב לשלום, לא יסתפק בשום החלטה על שלום שתבוא מהצד הפלסטיני.

מה עוד טוענים? – שיש נשק בלתי חוקי שצריך לאסוף אותו. הרי הרשות הפלסטינית מעוניינת גם בזה, אבל אי-אפשר לעשות מלחמת אזרחים על כל אקדח, או על כל רובה שנמצא ברשות הפלסטינית או אצל פלסטינים בשטחים הכבושים. זה עניין פנימי פלסטיני. אם יתקדם תהליך השלום, המשטרה הפלסטינית והשב"כ הפלסטיני יוכלו להתגבר על הבעיות הללו. צריך לתת אמון בפלסטינים, ברשות הפלסטינית, וגם לקבל את האמון שלהם, לבנות כל הסכם על אמון הדדי. זה לא מה שרוצה הממשלה הזאת.

הממשלה הזאת רוצה להרוס את התהליך, ולכן היא הרחיבה את תחומי השיפוט של ירושלים בצורה שמנוגדת להסכמי אוסלו, מנוגדת להסכמים הבין-לאומיים ומנוגדת להתחייבויות של ממשלת ישראל. הקודמת ושל הממשל האמריקני.

אדוני היושב-ראש, לנו אין אמון בממשלה הזאת. זו ממשלה מסוכנת לעתיד המדינה, לעתיד האזור כולו, וטוב תעשה הכנסת אם אחת ולתמיד תצביע אי-אמון בממשלת נתניהו, בראש הממשלה ובממשלה כולה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב סגן שר הביטחון סילבן שלום.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, האי-אמון שהוגש על-ידי חבר הכנסת דראושה בנושא תוכנית הממשלה להרחבת ירושלים יכול היה להיות נכון אילו היתה הכוונה של הממשלה כוונה פוליטית, מדינית, להרחיב את גבולותיה של ירושלים. עיריית הגג, כפי שאנו רואים אותה, אמורה להיות מסגרת משותפת למתן שירותים מוניציפליים, ותפקידה הוא ייעול של מערכות ואיגום של משאבים. יש רשויות רבות באזור, והכפילויות ביניהן גורמות לבזבז עצום של משאבים.

אדוני, חבר הכנסת דראושה, אם, אנחנו נגיע למצב שבו הדבר הכי בנאלי שעושה רשות מקומית – איסוף האשפה – אם זה ייעשה בירושלים ובסביבותיה באופן זול יותר ויעיל יותר, אין בכך משום הפרה כלשהי של ההסכם. אילו היתה הצהרה מדינית או החלטה פוליטית שהיתה מנוגדת להסכם, לא היינו עושים אותה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

השיקול הוא איסוף אשפה ולא שיקול פוליטי? למה לא עשו את זה בתל-אביב? בגוש-דן?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אמרתי שהשיקול היה שיקול של מסגרת משותפת למתן שירותים מוניציפליים. הרי מדובר ביישובים שרובם נמצאים ממערב לירושלים. היתה התנגדות גדולה מאוד של חלק מהיישובים. ההחלטה, כמו שאנחנו רואים אותה, מבחינת ממשלת ישראל, היא החלטה שבאה לתת אותה מסגרת משותפת למתן שירותים מוניציפליים. לכן קוראים לזה עיריית-גג, ולכן אנחנו לא רואים בזה בשום צורה שהיא הפרה כלשהי של ההסכם. אם ילדים בירושלים, במערב-ירושלים או אפילו במעלה-אדומים, יקבלו שיעורי ספורט או שיעורי שחייה משותפים, אנחנו לא רואים בזה החלטה שיש לה קשר למדיניות בין-לאומית כלשהי.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

איזו היתממות, כבוד סגן השר.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, ידידי, תראה, אפשר לבוא ולהגיד שזו גם היתממות, וזכותך באמת לחשוב כך. אני אומר את הדברים כי זו החלטה שהממשלה קיבלה. יכול להיות שהפרשנות להחלטת הממשלה יכולה להיות פרשנות שונה. אני מדבר על המהות ועל האופן שבו אנחנו רואים את הדבר הזה.

הדבר הזה יצר באמת, לפי דעתנו, מהומה על לא מאומה, ולא היה צריך להגיע לאותה מהומה. אומנם כבר עבר קצת זמן, והנושא הזה אולי ירד מסדר-היום, אבל חבר הכנסת דראושה מעלה אותו מחדש, וטוב שבאמת הציבור ידע, שהמסגרת, המתכונת היא מסגרת, מתכונת מוניציפלית בלבד. לכן, כאשר היתה צעקה גם באו"ם וגם במדינות ערביות נוספות, מצדם של הפלסטינים, נגד המהלך הזה, לא ראינו סיבה לאותה צעקה גדולה. היו כאלה שהאשימו, שהצעקות האלה נועדו אולי לחפות על דברים אחרים שלא נעשו על-ידי הצד הפלסטיני, אבל אני לא רוצה גם את זה לקבל בצורה הזאת. אני רוצה לומר, שאולי לפעמים רואים צל הרים כהרים, אבל לא תמיד מה שנראה אולי מאיים ומפחיד קיים באמת באותה מתכונת ובאותה מסגרת.

אנחנו נמצאים עכשיו במצב שהנושא הזה אינו עומד על הפרק. הנושא הזה יעמוד על הפרק כאשר נגיע בסופו של דבר לדין על הסדרי הקבע. כשנגיע לדין על הסדרי הקבע, אדוני היושב-ראש, נצטרך לעבור אותם דיונים ארוכים על הפעימה, שאני מקווה שבסופו של דבר יקרמו עור וגידים, ונגיע לידי ההסכם. כי ההסכם הזה יוביל אותנו להסדר הקבע, שיהיה עד מאי 1999, שהוא תאריך היעד לקבלת אותו הסדר.

מובן שהתוכנית האמריקנית, שעוד לא פורסמה, היתה תוכנית שאולי חלקים רחבים אצלנו ראו בה דבר שאינו בהתאם להסכם. כי בהתאם להסכמים היחיד שיכול לקבוע את גודל הפעימה הוא הצד הישראלי ולא צד אחר. אבל, מהרגע שזה קיים בחלל האוויר ברור שזה נמצא.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

ההסכם הזה הוא הסכם חד-צדדי, שצד אחד קובע?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

כן. את גודל הפעימה – כן.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הצד השני לא קיים?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

לא אמרתי שהוא לא קיים, אבל אמרתי שהקביעה, גם על-פי ההסכמים – זה לא דבר שלא נמצא בהסכמים – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הצדדים יכולים להסכים וצד אחד יקבע. הסכימו על זה באוסלו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

סגן שר הביטחון ס' שלום:

זה מה שקובע ההסכם. הפלסטינים גם חתמו על זה, ויש גם מכתב כריסטופר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אם זה כך, הוא יגיד: אני קובע את האחוזים. פעימה אחת – 1%, פעימה שנייה – 1%, פעימה שלישית – 3%. כך זה לפי ההסכם?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

באופן תיאורטי זה אפשרי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא רצו לקבוע. רבין רצה לקבוע 50%, ערפאת לא רצה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

בדיוק. חבר הכנסת ריבלין צודק.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לא צריך להגביל אותם, כי אולי יכולים להיות יותר נדיבים...

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אבל רבין הציע 50% ולא הסכימו.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חבר הכנסת ריבלין צודק. דווקא ראש הממשלה לשעבר, רבין, רצה לקבוע את האחוז ולתחום את היקף שלוש הפעימות. מי שלא היה מעוניין – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

על זה ההסכם.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אומרים שהוא הסכים לקבוע 30%, 40%, 50%. לא משנה. יש כאלה שאומרים 90%. זה לא שייך. אבל דווקא הצד הישראלי רצה לתחום את גודל הפעימות, והצד הפלסטיני היה זה שלא רצה. לכן נקבע שישראל תקבע את גודל הפעימות, כאשר ברור שמה שלא נעשה בהסכמה גם לא יעשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כשסך כל הפעימות מגיע ל-100% השטח.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אז מה יהיה על הסדר הקבע?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — — לא 20%, לא 30% — — —

סגן שר הביטחון ס' שלום:

לא, זו פרשנות שאפילו ערפאת לא נותן.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אפילו ערפאת לא נותן פרשנות כזאת מרחיקה לכת ואומר שגם בהסדר הקבע יש מקום לדיון, זאת אומרת לדיון על הסדר הקבע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

סגן שר הביטחון ס' שלום:

תנו לי עוד משפט אחד, כדי שנסיים. גם כך כבר הגיע הזמן.

לכן, הנושא הזה של ירושלים, לפי דעתי, הוא נושא — — —

היו"ר ד' תיכון:

יש לך היום נאום קצר; מכורח הנסיבות יש לך נאום קצר היום.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חבר הכנסת זאבי אילץ אותי, אף שהסכימו כולם — גם אתה הסכמת, גם יושב-ראש ועדת הכנסת הסכים, גם חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה הסכים, חבר הכנסת חיים אורון הסכים, חבר הכנסת אלי גולדשמידט הסכים, חבר הכנסת מאיר שטרית הסכים, וכולם הסכימו שהנושא של מינוי השר יהיה ראשון, והדבר הזה נקבע — — —

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה חוזר לסורך ואומר כולם, כלומר לכל אלה שלא הסכימו אתה קורא כולם.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

לא, לא, לא. אמרתי: כל אלה שפנית אליהם.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה הסכמת עם ארבעה-חמישה, בניגוד לתקנון, בניגוד מפורש לתקנון — — —

סגן שר הביטחון ס' שלום:

תן לי רגע. דיברנו היום, גנדי.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — — לא מצאת לנכון לבוא לוועדת הכנסת להסביר — — —

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אבל תן לי לדבר.

רחבעם זאבי (מולדת):

תן גם לי לדבר — — —

סגן שר הביטחון ס' שלום:

ברוח טובה, ברוח טובה.

רחבעם זאבי (מולדת):

ברוח טובה, עשית עבודה לא נקייה, ואחר כך אתה מפנה את האשמה כלפי.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

לא אמרתי שאני מפנה את האשמה. תן לי רק לומר את המשפט.

היו"ר ד' תיכון:

בסוף הוא יצביע נגדך.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אנחנו חברים מספיק טובים.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — — ברכות בסעיף שנוגע למינוי השר.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

הוא אמר לי שאתה מקצר בגלל הקטע השני, אז אמרתי שהקטע השני עבר להיות קטע ראשון משום שרחבעם זאבי — — — ועוד לא אמרתי אפילו מה. רציתי להגיד שרחבעם זאבי אמר שהוא נצמד לתקנון, ואת התקנון לא משנים בשביל אף אחד. הוא דיבר אתי בטלפון — זה מה שרציתי לומר. לכן, אם היית מקשיב עד הסוף: אני קיבלתי את זה, אף-על-פי שהיתה לי אי-נוחות עם הרבה מאוד אנשים שהזמנתי, שיצטרכו לחכות, אבל קיבלתי את דבריו. הוא אמר שתקנון זה דבר מקודש, וזה יחכה עוד קצת.

רחבעם זאבי (מולדת):

ופניתי אל חבר הכנסת דראושה בבקשה שיסיר את ההצעה שלו, כדי להקל עליך.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אז עוד יותר טוב. אבל אני חייב לומר שחבר הכנסת דראושה הסכים שההצעה שלו תהיה הצעה שנייה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

נכון. לא לבטל.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

בכל מקרה, זה כבר מאחורינו, נדבר על זה אחר כך.

קריאות:

— — —

סגן שר הביטחון ס' שלום:

הוא הסכים והוא בסדר, וכולם בסדר. אנחנו נגמור את האי-אמון ונעשה את זה אחר כך. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, אני רק רוצה לומר לך, חבר הכנסת זאבי, אני לא יצרתי את התקנון, אבל גם במקרה הזה — — —

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה מהמייסדים.

היו"ר ד' תיכון:

— — — אבל גם במקרה הזה יצר קודמי כמה תקדימים. למשל, לפי דעתנו של קודמי, ניתן היה לשאול שאלות, שאילתות, ולענות על אותן שאילתות לפני הצעת האי-אמון. אני סברתי שלא, הוא סבר שכן.

שבח וייס (העבודה):

אתה מתכוון לשילנסקי?

היו"ר ד' תיכון:

לא, לחבר הכנסת שבח וייס. אנחנו התווכחנו במרוצת השנים, פעם ידו גברה עלי ופעם, איך אומרים, תמיד אתה לא יודע איך זה פועל בסופו של דבר.

אבל, רבותי, נעבור לענייננו: הודעות סיעות בשיעור חמש דקות, לסיעות העבודה והליכוד — עשר דקות. ראשון הדוברים — חבר הכנסת שבח וייס, עשר דקות.

חבר הכנסת דראושה, מה נותן האי-אמון היום, כשצד אחד כבר לא בא?

שבח וייס (העבודה):

לא. צד אחד מדבר, צד שני מקשיב.

היו"ר ד' תיכון:

מצביע ברגליים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני רוצה שהציבור ידע כמה הממשלה הזאת עושה דברים טיפשיים.

היו"ר ד' תיכון:

ברך השם, לא חסר לך זמן לדבר, ואתה מן המתמידים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

עוד זמן.

היו"ר ד' תיכון:

בכנסת הזאת אתה מן המתמידים, דבר שאני לא יכול לומר עליך כשמדובר בכנסות הקודמות, אבל בכנסת הזו – כל הכבוד לך. מה, חסר לך זמן לדבר?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

לא זה העניין. אדוני, הנושא של ירושלים הוא נושא חשוב מאוד והציבור צריך לדעת את האמת ולא את השקרים של הממשלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — כל ירושלים

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני בעד שתי — — — ירושלים המזרחית בירת פלסטין.

היו"ר ד' תיכון:

כן, חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

כשיסתיים הקדם-משפט, אני אתחיל לדבר.

היו"ר ד' תיכון:

אתם שניכם, תפסיקו כבר להתווכח.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבין שיש כאן בעיה של ייעול הצעות האי-אמון והדיון בהן, לאור הניסיון שהצטבר בחודשיים האחרונים. אני מציע, אפשר להעביר אותן, לפי מספר המשתתפים באולם, לתא-טלפון מורחב. זה עניין אחד, אני מציע הצעה.

אבל עדיין התקנון — תקנון, לסיעות יש זכות, יש להן שיקולים וזהו, זה חלק מן העניין.

לגבי ההערה שלך, ברשותך, אם אפשר עדיין לא על – – טוב, אני לא אעסוק כאן בבעיות של זמן, זה בוודאי יסתדר.

זה נכון שבתקופה שאני כיהנתי כיושב-ראש הכנסת היה ויכוח, בין היתר גם אתך, היו הרבה מאוד דיונים תקנוניים, מאוד מעניינים דרך אגב – האם באי-אמון מתחילים מייד, או אפשר להציג שאילתות לפני כן. אחד ממורי הדור בתחום הפרלמנטריזם, ידיד גדול שלי וגם של היושב-ראש הנוכחי, של דן תיכון – שמואל יעקבסון, מזכיר הכנסת המנוח, זיכרוננו לברכה, הוא סבר ששאילתות הן תמיד בראשית הישיבה; היתה גרסת שמואל יעקבסון והיו גרסאות אחרות. הכרעות נפלו לפעמים כך או כך, אבל מכיוון שהאיש איננו אתנו, ואנחנו מאוד מתגעגעים אליו, נעזוב את זה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ברור לחלוטין שהנושא איננו מוניציפלי עוד. עובדה שגם הדיון שהתקיים עד כה היה פוליטי.

שנית, כל נושא מוניציפלי ירושלמי, הוא גם פוליטי. ירושלים היא לא רק רוויית סמלים, הייתי אומר שהיא, אם תרצו, לב הסכסוך והיא גם ערוץ לפתרון הסכסוך. ירושלים, ועל כך גאוותנו, היא בירתן של הרבה דתות. שימו לב, בירתן של דתות. אליה מכוונים רגשות – –

רחבעם זאבי (מולדת):

היא מרכזן. בירה רק של ישראל.

שבח וייס (העבודה):

אני מקבל את התיקון. אין לי בעיה להסכים עם זה, חבר הכנסת זאבי, עם הקטע הזה. היא מרכז רוחני – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זה גם לא נכון.

שבח וייס (העבודה):

– של מיליארדי בני אדם. בקטע של 4-5 קילומטרים רבועים מרוכזים רגשות של מיליארדי בני אדם. אני מסופק אם יש עוד עיר או מקום בעולם עם הייחוד הזה. הייחוד הזה הוא גם הגאווה שלנו, הייחוד הזה יוצר בעיות, הייחוד הזה יוצר שפיכויות דמים. הייחוד הזה יכול ליצור אור ותקווה לנו, לאזור ולעולם. הכול בידינו ובידי שכנינו. זה מוקד העניין.

לו היה מדובר בתוכנית מוניציפלית תמימה, נושא אדמיניסטרטיבי מרתק, למה זה התחיל דווקא באזור ירושלים? הנה, אני בא מאזור חיפה, האזור שבו לא נולדתי אבל חייתי, האזור שבו ממש נולד יושב-ראש הכנסת דן תיכון, קריית-חיים, שהיא חלק מחיפה. שם יש איזה 13-14 רשויות מקומיות, ומישהו היה יכול לקום ולומר: מדוע נמשיך ונקיים את דוכסות טירת-הכרמל, את נסיכות קריית-אתא, קריית-ביאליק, וכו'. מתקיים – – –

היו"ר ד' תיכון:

שם רוצים להיפרד.

שבח וייס (העבודה):

יש שם, אגב, פתרונות מרתקים לעניין הזה, באמצעות איגודי ערים. אבל כאשר הולכים לאיגוד ערים, לא מצהירים על איחוד, אלא עושים זאת כמהלך אדמיניסטרטיבי נטו. ולי אין ספק, שאילו זה היה המהלך, איש לא יכול היה ברצינות להתנגד לשניים-שלושה שירותים, כמו כיבוי אש וכן הלאה, שאגב, בחלקם הם כבר מאוחדים, שייעשו ברמה האזורית.

לתושבי היישובים ממערב לירושלים היתה תחושה, שהם באו ובנו להם בית, שכונה, עיר אחרת, סמוכה לירושלים, מסיבות שונות אגב, לא רק של איכות חיים – אגב, איכות חיים זה ביטוי מורכב – אלא גם מסיבות, אולי, של הקרב והמערכה בין דתיים לחילונים, אולי הם רצו לחיות ביישוב שיש בו פחות מוראה של תורה, אינני יודע.

יכול להיווצר מצב, שהם כדין רוכשים נכסים, בונים להם כחוק את כל היישובים האלה, והעירייה רודפת אחריהם. יש כאן עוול בתחומי הקניין, אבל זה לא נושא הדיון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הם לומדים בבית-ספר – – –

שבח וייס (העבודה):

נושא הדיון, חברים יקרים, הוא הנושא של קומפלקס ירושלים על מורכבותו, ועל כך הוא מתחבר מאוד לתהליך השלום. לו היה היום נושא קידום תהליך השלום ברוח אוסלו, נקרא לזה ברוח מורשת רבין – זה כבר מוסכם על הבית הזה, גם מי שמבקר את המורשת הזאת – במלוא תנופתו, לו הוא היה היום במצב שיש כלפיו אמון, שלא נשבר או לא מתכרסם נושא האמון, אני בטוח שגם התגובות היו כאן אחרות.

העניין הוא בזאת, שבמשך שנה, מאז הסכם חברון, או שנה וחצי, יש לחלק מן הבית הזה יותר מתחושה, שהירידה לפרטים ולפרטי פרטים נועדה לשבש את ההסכם; שיש בקואליציה בוודאי חלק שרוצה להיאחז בפרטים כדי לשבש את ההסכם; שיש חלק בקואליציה שמאיים על ראש הממשלה. ואינני בטוח שראש הממשלה פוחד מן האיום הזה, יכול להיות שהוא מזדהה אידיאולוגית אתם, ויש לו האפשרות להוכיח שלא כאלה הם פני הדברים. יוכיח – אנחנו נתייחס אל ההוכחות בשטח. בינתיים זה הוא המצב.

על רקע זה, כל רעיון, כל הצעה שנועדה לערער אפשרות של האיזונים העדינים כאן בשטח ובתחום הזה, כל נושא שצריך לבוא לדיון במסגרת השיחות על הסדר הקבע מעורר, בדרך הטבע, התנגדות ויוצר מחסומים בפני מי שרוצה באמת ובתמים להמשיך בבניית אווירת האמון ויצירת השלום.

כל הזמן מדברים פה על אינטרסים. השלום, על-פי השקפתי והשקפת תנועתי ותנועות נוספות, ועל-פי השקפתם של אלה שנתנו תמיכה וגיבוי לרעיון השלום כפי שגובש בממשלת רבין והונהג על-ידו, ואשר בגינו הוא שילם על חייו, הוא אינטרס עליון של ישראל לא רק ברמת האינטרס הישיר, מה טוב מחר, אלא ברמת הערכים.

אחרי כל כך הרבה שנים של סכסוך סברנו, שצריך לעשות מאמץ עליון כדי לפתוח פה פרק חדש בחיי העם הזה והעמים באזור. סברנו שיש הרבה מאוד סיבות לכך שזה יקרה. אני אישית סברתי, ואני אומר את זה גם לחברים שלי וגם ליריבים שלי בוויכוחים, שמה שעבר העם היהודי באירופה, שהיא אגם של דם יהודי קפוא עד עצם היום הזה, הסבל שעבר שם, הייסורים, התופת, הרצח, מעולם לא היו קיימים בין יהודים לערבים. היחסים בין ערבים ליהודים היו לאין שיעור יותר טובים מאשר היחסים כלפינו בכל ארצות אירופה, לרבות ארצות שעשינו להן שם טוב, כמו הולנד ואחרות, ש-90% מהיהודים נרצחו שם על-ידי משתפי פעולה ועל-ידי הנאצים הגרמנים, שיצרו את חרושת המוות הזאת. זה עניין עמוק מאוד.

נכון שסכסוך של חמישה דורות כאן השחית את היחסים בינינו. הוא השחית את היחסים בתוכנו. הוא יצר בתוכנו אגפים לאומנים וגזענים, אולי כריאקציה לסכסוך ולטרגדיות שעברנו כאן.

אנחנו סבורים, שישראל חזקה דיה כדי לעשות שלום. אנחנו סבורים, שהשלום הוא מרכיב מרכזי בביטחון. זה כל העניין, ועל רקע זה צריכים לעשות את המלאכה הזאת בזהירות הדרושה, ולא לשים מחסומים ומכשולים, פסיכולוגיים ופוליטיים. עדיין יש משקל עצום כאן לצד הפסיכולוגי, וזה הצד של יצירת אמון.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להזכיר בקיצור שתי פגישות, שהיתה לי ההזדמנות האישית להשתתף בהן. אחת היא הטקס הנודע של חלוקת פרס נובל לשלום. היתה לי הזכות, כיושב-ראש הכנסת, לשבת ליד השולחן, היכן שישבו יאסר ערפאת ורעייתו סוהא, שהיתה בהיריון, ויצחק רבין ולא – יצחק רבין, שנרצח בשל התשוקה שלו לשלום; הרי זה דבר נורא, אנשים לא מעכלים איזה דבר נורא קרה בארץ הזאת – ושמעון פרס ורעייתו, וראש ממשלת נורבגיה ובעלה, וראש עיריית אוסלו ובעלה, ויושבת-ראש הפרלמנט ובעלה. זה היה ההרכב הפוליטי. הרגשתי שם, בפעם ראשונה, במשך שעות-שלוש שעות, את האווירה הזאת של הידברות, את הנכונות לפתוח לבבות ולומר: אנחנו אויבים, הקרבנו קורבנות, נפלו בנים שלנו ושלכם, אתם הייתם תוקפנים בקטע מסוים בוודאי, אתם עשיתם שגיאה בקטע מסוים בוודאי, אחרי הכרזת האומות המאוחדות, בואו נפתח פרק חדש לגמרי. יש לנו סיכוי, ההיסטוריה שלנו אתכם יותר טובה מההיסטוריה שלנו עם עמי אירופה.

למפלגת העבודה, מפלגתי, אין שום תוכניות לחלוקת ירושלים. זו היתה דמגוגיה זולה, גסה, צינית, המצאה צינית שפגעה בנו קשה מאוד בבחירות. יצחק רבין הרמטכ"ל, וטדי קולק, ראש העיר, ומוטה גור, מפקד חטיבת הצנחנים, כולם היו אנשים מזוהים מאוד פוליטית, היו שותפים לבניית האיחוד הזה. אבל גם את האיחוד הזה צריך לעשות בזהירות, עם כבוד גדול לשכנים. לא צריך להתנפל מתוכו על הסביבה ולהפוך אותו לירושלים רבתי. צריך להשאיר שם אופציה אולי לבירה פלסטינית בפרברים, שהיא לא בתחום השיפוט של ירושלים, אבל היא גשר לשלום אפשרי. מדוע נסגור את זה? מדוע הקטנוניות הזאת? קצת ראייה היסטורית ארוכת טווח. איפה השכל היהודי בעניין הזה? אין שכל.

לכן הנטייה האישית שלי היא להצביע נגד ממשלה שבתחום הזה לא מגלה רצון ובינתיים גם לא שכל ותבונה פוליטית.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת גדעון עזרא.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני קורא לחברינו ממפלגת העבודה שלא להצטרף להצעת האי-אמון של סיעת מד"ע-רע"ם בנוגע לירושלים.

שבח וייס (העבודה):

אין אצלינו החלטה להצטרף לאי-אמון.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני שמח מאוד לשמוע.

שבח וייס (העבודה):

אני הבעתי את עמדותי. אנחנו פלורליזם.

היו"ר ד' תיכון:

אבל אתה מופיע כדובר הסיעה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יכול להיות שיש חלק שיחליט שכן צריך לחלק את ירושלים?

שבח וייס (העבודה):

אדוני, קודם כול שיפסיקו עם ההערה שמפלגת העבודה רוצה לחלק את ירושלים. זו דמגוגיה זולה, שיש לה מאפיינים גזעניים, שקר היסטורי ציני, שבין היתר חרף את היחסים פה בארץ בין היהודים עד כדי אימה. אין נושא של חלוקת ירושלים.

בסיעה שלנו יש עמדות מגובשות, שאין חלוקת ירושלים. על הטקטיקה כיצד לטפל בדברים האלה יכולים להיות חילוקי דעות.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

הטקטיקה הזאת, חלוקה בסוף – – –

שבח וייס (העבודה):

זה קורה גם בסיעת הליכוד. יש לכם שלושים דעות בכל עניין. פעם משתתף בויס עם יוסי ביילין בצוות כזה, ובאולם הוא משחק לי פה לאומן.

היו"ר ד' תיכון:

ידעתי ב-12:30 שעובר עליך היום יום סוער. אבל הרשה לי לומר לך, אתה הדובר הראשי של הסיעה שלך, הדובר היחיד. אתה מביע את הדעה של הסיעה. אמרת שנטייתך להצביע בעד הצעת האי-אמון, לכן שאלתי.

שבח וייס (העבודה):

שאלתך במקום.

היו"ר ד' תיכון:

היית צריך להגיד "דעתי האישית".

שבח וייס (העבודה):

הבעתי עמדה של סיעתי.

היו"ר ד' תיכון:

מה עמדת הסיעה?

שבח וייס (העבודה):

אין אצלנו קולקטיביות רעיונית; גם לא אצלכם, ובשום סיעה כאן. הבעתי אותה על-פי השקפתי. נבחרתי על-ידי סיעתי לנאום כאן כשידעו את השקפתי היונית המובהקת, שהיא השקפתה של הסיעה, רובה אם לא כולה. לא הודעתי שהסיעה תצביע נגד האי-אמון, ואני אומר לכם את זה פה. בנושא הזה אמרתי מה היא נטיית האישית. תוכן נאומי הוא על דעת סיעתי.

אגב, אני לא צריך את האישור של הסיעה לכל מלה שאני אומר. הרעיונות שהבעתי כאן הם נחלת חלקה של הסיעה שלי, של הרבה סיעות, של חצי מחברי הליכוד, שאולי אין להם אומץ לדבר נגד ראש ממשלתם. חוץ מהמתחנפים לראש הממשלה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני באמת מקווה שאנשי מפלגת העבודה לא יצטרפו להצעה של מד"ע-רע"ם, מכמה סיבות. הראשונה, כדאי שאנחנו נפגין כלפי ריבונות ירושלים אותה אחדות שעבד-אלוהב דראושה מפגין כלפי הפלסטינים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

על התוכנית להרחבת ירושלים.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אתם יודעים שהשבוע חל קרע – – –

חיים אורון (מרצ):

קראת מה שר המשפטים אמר? באיזו מפלגה הוא?

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

תעזור לו. ביקשתי ממפלגת העבודה, לא ממרצ.

שבח וייס (העבודה):

מה עם שר הביטחון?

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

נפל דבר השבוע במד"ע-רע"ם, מי שלא יודע, ראש המפלגה או הנשיא הרוחני של המפלגה, עבדאללה נימר דרוויש – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הוא לא נשיא המפלגה ולא ראש המפלגה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני יודע. ראש התנועה האסלאמית התפטר מתפקידו, ואנשי מד"ע-רע"ם הולכים בכיוון הפלג הקיצוני יותר, מחפשים את הדרך להתאחד עם אותו פלג שלא מאמין אפילו בבחירות לכנסת. אז שנדע איפה אנחנו נמצאים.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

יש לך נבואה לא ממשית. אתה לא יודע מי הוא.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הוא סמכות דתית.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, חבר הכנסת דראושה, קיפחו אותך היום? לאחר שדיברת 13 דקות – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הוא מדבר שטויות.

היו"ר ד' תיכון:

הוא לא אמר שאתה מדבר שטויות. הוא בוודאי חשב כך.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אין בעיה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

זה בכלל לא נכון. הוא לא סמכות פוליטית. הוא סמכות דתית.

היו"ר ד' תיכון:

אז תגיד לו טעית, אבל אל תגיד: הוא מדבר שטויות.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אין בעיה. אני רגיל לשפה שלך. אתה תקבל את זה באותה מטבע, אני מבטיח לך, באותה מטבע כל הזמן.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

חצאי עובדות, חצאי דברים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דהאמשה, הוא כבר עומד כאן חמש דקות ועדיין לא הצליח לומר מלה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

שום דבר הם לא יודעים.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, חבר הכנסת דהאמשה, אל תעשה לעצמך דין כאן. אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. מה קורה אתך? הוא עומד חמש דקות ולא הצליח לדבר כאן. שלוש דקות דיבר חבר הכנסת שבח וייס ושתי דקות אתם מדברים.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

הוא לא מדבר נכון. אני רוצה לתקן אותו.

היו"ר ד' תיכון:

זו זכותו לומר מה שהוא רוצה.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

האם כל מה שאתה אומר הוא נכון?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דהאמשה, אני לא אקרא אותך לסדר פעם שנייה. רבותי. התחל.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני מאחל לכם שתמשיכו להיות שפויים ותמשיכו להתייחס למדינה הזאת כאל מטרה מספר אחת שלכם ולא מטרה מספר שתיים.

אני רוצה להגיד לגבי ירושלים, שנעשו כמה דברים בירושלים שאני חושב שלכולנו צריך להיות עניין בהם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הפקעת קרקעות? הריסת הבתים? על זה צריך להתגאות?

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת דראושה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה להגיד לך, לא הופקע דונם אחד. חבר הכנסת דראושה, לא הופקע ולו דונם אחד לצורך בנייה יהודית בירושלים.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

הופקעו 70,000 דונם.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני מודיע לך שכל האדמות שהופקעו אינן אדמות פרטיות.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — — של ערבים.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת דהאמשה, תעזור לי בבקשה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה להגיד לך, שאנחנו נמשיך ונבנה את ירושלים. נמשיך ונבנה את ירושלים, על אפכם ועל חמתכם.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

תהרוס את השלום.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הגזל לא יימשך. אתם מנשלים את האנשים מאדמתם, וזה לא יימשך.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני מודיע לך, שדינה של — — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

ידידי, כאשר כבשו את גוש-עציון ב-1948, לא שמעתי אתכם קוראים לממשלת ירדן להחזיר את גוש-עציון לתחומה של מדינת ישראל. איפה היית?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

— — — לא היינו

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

היית תינוק? לא שמעתי אותך לפני 1967 קורא להחזיר את גוש-עציון. והיום אתם קוראים שנחזיר את גוש-עציון למדינה הפלסטינית, שהייתם מתים שהיא תקום.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

היא תקום.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היא קיימת. אתה לא מאמין? תשאל את השרים בממשלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בפרלמנט בשפרעם.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

היינו בחוץ-לארץ בשיחות עם הפלסטינים, אתה יודע מה הם אומרים לנו? הם אומרים לנו: ממשלת ישראל הקודמת הסכימה — — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת דהאמשה, אתה לא מותיר לי ברירה אלא לקרוא אותך לסדר פעם ראשונה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

ממשלת ישראל הקודמת – כך אומרים הפלסטינים – הסכימה לחלוקתה של ירושלים. מדוע? הם אומרים: ברגע שנתנו זכות בחירה לערבים במזרח-ירושלים, להצביע עבור הרשות הפלסטינית, באותו רגע הם הסכימו לחלוקתה של ירושלים. ושלא תהיה לך טעות, זו לא היתה הכוונה של הממשלה הקודמת וזו איננה הכוונה של הממשלה הזאת. אוי ואבוי לנו אם הממשלה עכשיו מעיינת בכובד ראש בנושא הפעימה השנייה, ואתה אומר לנו כבר עכשיו: לא יעזור בית-דין, אנחנו נמשיך ונדרוש בפעימה השלישית, וזה עוד שום דבר לעומת הדברים המוחלטים שאתה מדבר עליהם – על מדינה פלסטינית שבירתה ירושלים. אז בשביל מה לעשות את הפעימה השנייה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

שתי מדינות לשני עמים. כל אחת בירתה ירושלים, המזרחית – – –

וליד צאדק חאג'–יחיא (מרצ):

אפשר לשאול שאלה?

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

בנושא שהעלית אתה דיברת על ירושלים המערבית. אני שואל אותך, אם דיברת על ירושלים המערבית, זוהי סיבה לאי-אמון? אם יצרפו את מוצא-תחתית או מוצא-עילית – זו סיבה לאי-אמון בממשלה? אם יצרפו את אבו-גוש – זו סיבה לאי-אמון בממשלה? אתה מחפש כל יום דרך איך לעשות חוכא ואיטלולא ממה שקורה בבית הזה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שהציבור יבין – – –

וליד צאדק חאג' - יחיא (מרצ):

— — — בסופו של דבר תעשו את הדבר — — —

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

ידידי, אין חיים בירושלים לערביי מזרח-ירושלים אם בירושלים — מה שאנחנו קוראים ירושלים — יהיו מחסומים. אין חיים בירושלים אם לא יהיו כבישים מתוכננים וטובים לאנשים מרמאללה לעבור לבית-לחם. אין חיים בירושלים אם לא יהיו פתרונות לביוב בכל הסביבה ביחד. אין פתרון אם לא תהיה מערכת חשמל, מים וכיוצא בזה לכל ירושלים, לכל מי שגר בה — הערבים והיהודים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

למה לא עושים את הדברים האלה? רק הורסים פה בתים.

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת עזרא, משפט אחרון בבקשה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

לא נותנים לי לדבר בכלל. אני אקצר, לטובת סילבן שלום.

היו"ר ב' חזן:

הוא יודה לך ואני אודה לך. זמנך תם.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

הקריאה שלי מופנית בעיקר אל אנשי מפלגת העבודה: אל תיתנו יד לאי-אמון בירושלים הריבונית. תודה.

היו"ר ב' חזן:

אני מאוד מודה לך. חבר הכנסת יצחק וקנין אמור היה להיות הנואם הבא, אבל הוא לא נמצא במליאה. על כן, חבר הכנסת אלי גבאי, בבקשה, חמש דקות. אחריו – חבר הכנסת חיים אורון.

חיים אורון (מרצ):

הוא ביקש שאדבר לפניו. הוא תמיד עוזר לי.

היו"ר ב' חזן:

בבקשה, חבר הכנסת אורון, במסגרת חמש דקות.

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, חברי במפלגת העבודה, אין לי בעיה, אנחנו נצביע אי-אמון בממשלה – בראש הממשלה, למען הדיוק, זו המסגרת החוקית – כי אין לנו אמון בראש הממשלה, בכל נושא כמעט ראוי להביע אי-אמון בו, ואופן טיפולו בעניין ירושלים הוא ביטוי או גיבוש, חבר הכנסת רובי ריבלין, של כל הדברים שאנחנו מתנגדים להם בממשלה הזאת. וגם אם אני לא מסכים לכל אחת מעמדותיה, או מעמדותיו של חבר הכנסת דראושה בנושא ירושלים, ללא ספק התנהגותו ופעולתו של ראש הממשלה בנושא הרחבת תחומי השיפוט של העירייה הן ביטוי לאופן ניהול עניינים בלתי אחראי ובלתי רציני. איך אני יודע? אמרו את זה שרי הממשלה. תמיד יש טענות למפלגת העבודה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אתה מסכים – – – ?

חיים אורון (מרצ):

אני מסכים עם שרי הממשלה – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אין פן מדיני בעניין.

חיים אורון (מרצ):

לא, לא. יש כמה מאפיינים. הלכו לעשות פעולה מצ'ואיסטית, שני הגיבורים – אהוד אולמרט וביבי נתניהו – ולזה התכוונו, זה היה ברור לגמרי. קיבלו גערה מהנציבה העליונה, התחילו להתקפל. התחילו להגיד: לא התכוונו, לא אמרנו. הגערה נשארה, האמירה נשארה. העולם יודע למה הם התכוונו. איך אני יודע שלזה התכוונו? כי שר הביטחון שאל: בשביל זה כל הסיפור? בשביל לדאוג איך יוציאו את האשפה מהמקום שבו אני גר? ושר המשפטים – יש מישהו שהוא יותר נאמן לראש הממשלה, חבר הכנסת רובי ריבלין, אתה מכיר מישהו? אני לא רוצה להשתמש במונחים מתחום האנטומיה – יש מישהו שהוא יותר קרוב אל ראש הממשלה מאשר שר המשפטים? והוא אומר: מה זה, מספחים ימינה ולא שמאלה, מזרחה ולא מערבה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אשת ראש הממשלה קרובה יותר ממנו.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אורון אמר "מישהו".

חיים אורון (מרצ):

חוץ מזה, אני אעסוק ביחסי הקרבה של ראש הממשלה? מה אני? אבל זה הביטוי למדיניות, זה הביטוי להתנהגות, הצירוף הבלתי-אפשרי הזה בין חוסר אחריות בנושאים הכי רגישים שיש, הכי עדינים, שכל תנועה קטנה בהם היא פתח לאלף סברות נכונות ולא נכונות. אבל זה מאפיין את הכול.

מה קורה בימים האלה? ממשיך בינינו דו-שיח – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא הבנתי. ברשות היושבת-ראש אני מבקש לשאול אותך שאלה.

חיים אורון (מרצ):

אם זה ברשות היושבת-ראש, אני תמיד מוכן.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אם, נניח, הפנייה מערבה – שאני לא סובר שהיא נכונה – היתה נכונה, האם אסור לממשלת ישראל לקבל החלטה כזאת?

חיים אורון (מרצ):

אם הפנייה מערבה, שאתה סובר שאיננה נכונה היתה נכונה, היא היתה אחת מתוך סדרה של החלטות נכונות או שגויות של ממשלה שהייתי בוחן אותה באמות מידה אחרות. אבל מישו מכם מעלה על הדעת שההתעסקות של אהוד אולמרט ושל שר הפנים בנושא זה באה מתוך רצון לשכלל את הדרכים להוצאת האשפה במבשרת-ירושלים? אתה עד כדי כך חושב – – –

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

מה התפקיד שלהם אם לא זה? מה עושה ראש עיר?

חיים אורון (מרצ):

סליחה, ראש העיר, שהיה שותף בכיר – – –

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

ראש עיר מתעסק בזה.

חיים אורון (מרצ):

ראש העיר, שהיה שותף בכיר בפריצת המנהרה, עסק בבעיות של ביוב מתחת להר-הבית? ראש העיר, שהיה גורם בכיר בכל הנוגע להר-חומה, עסק בשאלת פתרון בעיות דיור למשפחות מרובות ילדים בירושלים? ראש העיר, שעומד מאחורי פעולותיו של מוסקוביץ', עוסק בשאלות נדל"ן ופרצלציה במזרחה של ירושלים?

ראש העיר, בגיבוי ראש הממשלה, עוסק בדבר אחד: הוא מפזר מוקשים מתוך כוונה שאנחנו, כולנו, יהודים וערבים, פלסטינים וערבים תושבי מדינת ישראל, נעלה על כל אחד מהמוקשים הללו בבוא המועד, כאשר הוא יחליט להפעיל את הנפץ. ומתי מפעילים את הנפצים? כשתהליך השלום אולי יתקדם קצת. ראה מה שקרה בשער-הפרחים, ראה מה שקרה בסילואן. היתה ידיעה שהתברר שהיא לא נכונה, כי ראש הממשלה הזה לא יעשה שום הסכם שלום. "עטרת כוהנים" עשו פסטיבל בשער-הפרחים, היתה הערכה שאולי תפסו בתים בסילואן. כך זה הולך ונמשך.

מה שקורה בירושלים במקום הכי רגיש, הכי עדין, הכי בעייתי, הוא סמל ההתנהגות של ראש הממשלה הזאת בכל התחומים. לכן, חבר הכנסת רובי ריבלין, לא הגענו לוויכוח על מדיניות, אנחנו עוסקים עכשיו בתחום הכשירות, ביכולת לנהל עניינים, ביכולת לדעת שאתה ואני נוכל לגמור את הלילה בשקט, כי נדע שבראש המדינה עומד מישהו שאולי אנחנו מאוד מבקרים אותו אבל הוא מסוגל לעשות זאת. אבל הוא לא מסוגל, הוא רק מפוצץ מוקשים. במשא-ומתן המתמשך בינינו, אם תהיה פעימה או לא תהיה פעימה, נחכה לשבוע הבא. תודה רבה.

הי"ר ל חזן:

אני מודה לך. חבר הכנסת אליהו גבאי, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת יורי שטרן. אחריו – חבר הכנסת אחמד סעד. חברי הכנסת, דיון סיעתי, חמש דקות. אני אקפיד, סדר-יומנו ארוך היום במיוחד.

אליהו גבאי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, רבות דובר על הצעות להרחבתה של ירושלים. על התוכנית להרחבתה כבר דיברתי פעמים מספר מעל בימה זו, ועל הצורך לתקצב ולהוסיף. אילו הגשתם הצעת אי-אמון בנושא ירושלים על שלא תוקצבה מספיק, הייתי מצטרף אליכם; אילו הגשם הצעת אי-אמון על שלא הורחבה מספיק לא רק לכיוון מערב אלא גם לכיוון מזרח, הייתי תומך גם בזה אתכם. על מה אתם מגישים – על הרחבתה לכיוון מערב?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

איפה למזרח? עד ים-המלח?

אליהו גבאי (מפד"ל):

זה דיון אחר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

או עד הים התיכון?

אליהו גבאי (מפד"ל):

כאשר אין מספיק בנייה ותעסוקה לזוגות צעירים, תצטרפו אף אתם למחשבה איך להרחיב את הבנייה לאזורי תעשייה. על מה האי-אמון – על שמשקיעים בירושלים בתשתיות?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

לערבים לא בנו מאז 1967, בנייה אחת לא היתה לערבים.

אליהו גבאי (מפד"ל):

האם שמעת על בית-הספר המפואר שבמפוארים שבנו בבית-צפאפא מכספי משרד החינוך? האם שמעת על בית-הספר המפואר שבנו בסילואן? בוא תעשה יחד אתי סיור עוד השבוע, אני מוכן ללכת, תראה שלא תמצא בירדן בתי-ספר יפים כאלה. האם אתה יודע ש-120 מיליון שקל הושקעו בשנתיים האחרונות בתשתיות ובבתי-ספר, וחוף מזה נבנו 120 כיתות? בוא תברך על מה שעשו – – –

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

למה את מבלבל אותו עם עובדות?

אליהו גבאי (מפד"ל):

העובדות מדברות בעד עצמן. מדוע לא תברך על מה שיש? מדוע לא תאמר: אנחנו גאים על מה שנעשה? תצביע על כך שיוסיפו עוד וירחיבו עוד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

כמה בתים הרסו?

אליהו גבאי (מפד"ל):

אתה יודע כמה הרסו? לא הרסו אפילו 5% ממה שבנו באופן לא חוקי, 2,200 עבירות בנייה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

כמה מבנים לא חוקיים הרסו אצל היהודים?

אליהו גבאי (מפד"ל):

הלוואי שהיו הורסים אצל היהודים מה שהרסו אצל הערבים, כי אצל היהודים הורסים מרפסת קטנה ואצל הערבים בניין אחרי בניין. אתה יודע איפה הערבים בונים? קרוב, עד לכביש בצורה שאתה אפילו לא יכול להרחיב אותו, בנו עד כביש הטבעת.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

הם בונים בארצם ובמולדתם, איפה שאין לך זכות לתת רשיון.

אליהו גבאי (מפד"ל):

את הזכות תשאיר לנו, את הזכות שלך תשאיר לך. אדוני, אתה יודע כמה פעמים מופיעה ירושלים בקוראן? אפילו לא פעם אחת. ירושלים מופיעה בתנ"ך 640 פעמים. לאן מתפללים המוסלמים? למכה. מי מתפלל לירושלים? היהודים בלבד. על מה אתה מדבר? בכל השנים שבהן האסלאם שלט במזרח התיכון, האם פעם אחת הם הקימו את ירושלים כבירתם?

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

איפה הנוצרים מתפללים? בירושלים.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת גבאי, תחתור לקראת סיכום, אדוני. שאלת שאלות ובצורה זו או אחרת הזמנת תגובות.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

המצרים לא מתפללים, אז מה, קהיר לא תהיה הבירה שלהם? עמאן – – –

אליהו גבאי (מפד"ל):

רבותי, אי-אפשר להתכחש לעובדות, הן מדברות בעד עצמן. תכיר במה שהשקיעה מדינת ישראל בשנתיים האחרונות בתשתיות בירושלים, תכיר בבנייה המסיבית לכל הגוונים. אם נותנים הרחבה של שטח השיפוט של ירושלים למערב, תברך ותגיד: תוסיפו גם לכיוון המזרח, כדי שירושלים גדולה יותר

תזכה ליותר תקציבים, ליותר תשתיות. תתלוננו מדוע אין יותר הקצבה לתעשייה, לתרבות, לחינוך, לתשתיות. על מה מתלוננים – על שמרחיבים את ירושלים? כולנו צריכים לברך על זה ועל כך שהיא תהווה דוגמה לדו-קיום.

אני קורא לשמאל שבתוכנו להכניס את ירושלים לקונסנסוס ולהוציא אותה מהוויכוח. תצטרפו גם אתם

— — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

הוציאו אותה מהקונסנסוס.

אליהו גבאי (מפד"ל):

— — — כדאי שנכניס אותה להסכמה, לאמון, לדו-קיום. ירושלים עיר השלום תהווה דוגמה ומופת לשלום לכל העמים כאשר העם היהודי מוביל, מפתח ומשמש דוגמה לכל העולם. תודה רבה.

הי"ר ל' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת אליהו גבאי. אחריו – חבר הכנסת יורי שטרן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אהמד סעד.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

כבוד היושבת-ראש, אני חושב שבדיון הזה לא נגיע לאיזו הסכמה בינינו לבין ערביי ארץ-ישראל, ערביי מדינת ישראל, בנושא ירושלים, בשאלה למי היא שייכת.

כיהודי אני יודע, שעליות של היהודים למקום הזה היו תמיד, בראש ובראשונה, עליות לירושלים, ולא שכחנו את ציון, לא מוזכר מקום אחר, אלא דווקא ציון.

אבל מדובר פה בהחלטה שאין לה אופי פוליטי אידיאולוגי, שבסך הכול מדברת על שינויים מינהליים, ובשינויים המינהליים האלה יש חלקים בעייתיים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

זו היתממות או טיפשות. תבחר אחת משתייהן.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

אני מכיר אנשים שמתנגדים להחלטת הממשלה, כי הם לא רוצים שהיישוב שבו הם גרים יסופח לירושלים, ויש לדון בהתנגדויות האלה. אני מכיר אנשים רבים שמפחדים שהרחבת ירושלים, מערבה דווקא, תגרום נזק לאיכות הסביבה, שכל השטח הגדול של היערות מסביב לירושלים יהיה קורבן לבנייה עירונית. יש לדון בזה. אבל למה צריכים להתנגד לאיחוד הפונקציות ההכרחי בעצם, בין היישובים שהם בסביבה המיידית של ירושלים לבין העיר עצמה, כאשר רוב מערך השירותים ומערך התכנון חייבים לתאם ולאחד בחלקים מאוד מאוד חשובים?

זאת ההחלטה. על מה יש להעיר? להיפך, הקמת עיריית-גג פלורליסטית, עיריית-גג שבה כל יישוב שומר על עצמאותו, ועם זאת יש מערכת תיאום ביניהם, היא גם הצעד הראשון להקמת עיריית ירושלים פלורליסטית, שתהיה עירייה של רבעים עצמאיים, וכך גם השכונות הערביות של העיר. תקבלנה סמכויות לניהול עצמי, שאין להן היום.

לכן אני אומר גם לערבים וגם ליהודים שגרים בעיר הזאת, לדעתי החלטת הממשלה יכולה להביא הרבה מאוד שינויים טובים. יש בה חלקים שיש להמשיך ולדון בהם, ואני לא רואה שום סיבה להצבעת אי-אמון ובכלל להעלאת ההצעה הזאת בהקשר של החלטה זו. תודה.

הי"ר ל' חזן:

אני מודה לך, אדוני. חבר הכנסת אחמד סעד. אחריו – חבר הכנסת שמואל הלפרט; ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, הממשלה הזאת הובילה במדיניות שלה למצב הדומה לפצצה מתקתקת, שהיא על סף התפוצצות.

בימים אלה כבר ברור, שממשלת נתניהו הצליחה במשימה העיקרית שלמענה העלו אותה קנאי הימין לשלטון, כלומר הפסקת תהליך השלום והריסת ניצני האמון שנבנה בעמל רב בין ישראל לפלסטינים.

שאלת ירושלים היא שאלה פוליטית מדרגה ראשונה, והתוכנית להרחבת ירושלים היא תוכנית פוליטית. אין זה פלא שבזמן המשא-ומתן על הסכמי אוסלו, את עניין ירושלים השאירו לשלב האחרון במשא-ומתן. זאת אומרת, שזה נושא למשא-ומתן, עניין הריבונות על ירושלים, על מזרח-ירושלים, שהיא עיר כבושה, כמוה כמו שאר הערים בגדה המערבית, ולכן את עניין הריבונות הפלסטינית על ירושלים השאירו לשלב האחרון של המשא-ומתן. אבל התוכנית הזאת של הממשלה, בתיאום עם עיריית ירושלים, היא פרובוקציה, ואני מחשיב אותה כאחד מעמודי התווך של מדיניות חיסול תהליך השלום.

בתחום זה מפעילה הממשלה שתי טקטיקות, אשר מטרתן האסטרטגית המשותפת היא קביעת עובדות בשטח בירושלים המזרחית ובסביבתה, ואנחנו זוכרים את התוכנית הזאת לפני שנתיים, שקראו לה ירושלים רבתי. זאת אומרת, איך להחיל סיפוח חלק ניכר, לא רק ירושלים המזרחית, אלא מהגדה המערבית, תחת הריבונות הישראלית.

הטקטיקה הראשונה מופעלת באופן לא רשמי, אך עם גיבוי מסיבי של פקידיו של ראש העיר אולמרט ושל כוחות הביטחון. במסגרת זו נכנסים כל כמה זמן אל מבנים ברובע המוסלמי ובמקומות אחרים מתנחלים אשר לכאורה רכשו זכות משפטית על מבנים אלה. כניסתם מלווה בדרך-כלל בפינוי תושבים פלסטינים ובבנייה בלתי חוקית, אשר מקבלת הכשר רשמי עם הזמן.

הטקטיקה השנייה מופעלת בגלוי, והיא באה לידי ביטוי בפעולות היזומות והמונחות על-ידי הממשלה ומוצאות לפועל על-ידי עיריית ירושלים, כגון התוכנית להרחבת גבולות העיר, שבה אנו דנים היום. ביחס לתוכנית זו ברצוני לציין שלוש נקודות עיקריות, המדגישות את היותה חלק בלתי נפרד מן המאמצים לחיסול השלום.

ראשית, עצם הרחבת גבולות העיר, אשר היא מעשה בעל משקל מדיני, מהווה הפרה בוטה של הסכמי אוסלו, שלפיהם אמורה ירושלים להיות נדונה רק בשלבים המאוחרים ביותר של המשא-ומתן. שינוי מעמדה של העיר, תחום השיפוט שלה והרכבה הדמוגרפי מעלה אותה על סדר-היום המדיני בעיתוי אשר אינו יכול אלא לחבל בתהליך כולו.

שנית, ביחס לתוכנית עצמה יש להדגיש, כי תוצאותיה בשטח יהיו סיפוח דה-פקטו של כמעט 20% משטחי הגדה המערבית, וחלוקתה של הגדה המערבית לשני חלקים, צפוני ודרומי. מעשה שכזה הוא בגדר הפרה של הסכם אוסלו, אשר בו נקבע מפורשות, שכל עוד מתנהל המשא-ומתן לא תהיה פגיעה באחדות הטריטוריאלית של הגדה המערבית ורצועת-עזה. כמו כן, זוהי פגיעה ישירה בזכויות הלגיטימיות של הפלסטינים וכן קריאת תיגר על סמכותה של הרשות הפלסטינית.

לבסוף, ראוי לתת את הדעת גם על המוטיבציה הדמוגרפית העומדת מאחורי תוכנית זו. אולמרט וחבריו בממשלה ובקיני המתנחלים מעוניינים להביא למצב שבו יישמר הרוב היהודי בעיר ובסביבתה ביחס של 70% ל-30%. שאיפה גזענית זו תוכל להתגשם רק באמצעות תוכנית מעין זו, אשר מרחיבה את תחום השיפוט של העיר באופן מלאכותי.

לכן אני מדגיש, שכל התוכנית הזאת היא פרובוקציה שיכולה להבעיר את האש ולהביא מכשול חדש על דרך התהליך המדיני. תודה רבה.

היו"ר ל' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת סעד. חבר הכנסת שמואל הלפרט. אחריו – חבר הכנסת עמנואל זיסמן. אדוני, חמש דקות; בבקשה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ירושלים עיר הקודש, בירת ישראל, עולה שוב לדיון, והפעם בגלל תוכנית הממשלה להרחבת העיר כלפי המערב.

חברי הכנסת, אין ספק שהעלאת נושא הרחבת ירושלים מושפעת מהרצון של הרשות הפלסטינית להפוך את מזרח-ירושלים לבירת המדינה הפלסטינית בעתיד. יושב-ראש הרשות ערפאת אינו מסתיר את המגמה הזו, והוא חוזר על כך שוב ושוב, שבכוונתו להפוך את ירושלים לבירת המדינה הפלסטינית.

הרשות ומדינות ערב מתלוננות שוב ושוב באו"ם ומעל כל במה בין-לאומית נגד ההשתלטות הישראלית בירושלים, כביכול. כל מעשה שישראל עושה בעיר מתפרש מייד כניסיון לקבוע עובדות לעתיד, והפרשה של הר-חומה היא אחת הדוגמאות.

לא ייתכן שכל בינוי ופיתוח בירושלים יעמוד בצל החשש מפני התנגדות ערבית, כאילו מדינת ישראל אינה ריבונית באופן מוחלט בירושלים.

חברי הכנסת, כל יהודי בעולם נושא את עיניו ולבו לירושלים, כאשר הוא מזכיר אותה שלוש פעמים ביום בתפילה: "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים". כאשר העם היהודי היה בגלות הרחוקה במשך אלפיים שנה הוא לא חדל מלהתפלל ולחלום על שובו לירושלים, עיר הקודש והמקדש, עיר תפארת עם ישראל מדורי דורות. כמה מלחמות נלחם העם היהודי על ירושלים בדורות עברו ובדור שלנו? אילו מאמצים עצומים הושקעו בפיתוח העיר לממדיה הנוכחיים? ירושלים, שבה התנוסס לתפארת בית-המקדש בדורות עברו, הפכה מאז ומכבר לסמל של העם היהודי, והיא תישאר כך לנצח.

על ממשלת ישראל לעשות כל שביכולתה כדי לחזק עוד ועוד את ירושלים, כדי שגם אלו המנסים לערער על מעמדה ואיחודה יבינו, שאין להם שום סיכוי.

מכל הסיבות הללו אני מציע לדחות את ההצעות להביע אי-אמון בממשלה בנושא זה. תודה.

היו"ר ל' חזן:

אני מודה לך. חבר הכנסת עמנואל זיסמן. אחריו – חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ל חזן:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו עתה על שולחן הכנסת – לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, מטעם ועדת הכלכלה: הצעת חוק זכויות הדייר בדיור הציבורי, התשנ"ח-1998; וכן הצעת חוק כביש אגרה (כביש ארצי לישראל) (תיקון), התשנ"ח-1998. תודה.

היו"ר ל חזן:

תודה, גברתי.

הצעת סיעת מד"ע-רע"ם להביע אי-אמון בראש הממשלה בשל תוכנית הממשלה להרחבת יחשלים

היו"ר ל חזן:

אדוני, בבקשה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אנחנו נצביע נגד הצעת האי-אמון הזו. אם חבר הכנסת דראושה וחבריו היו רציניים, הם היו צריכים להסיר אותה מעל סדר-היום.

אנחנו עכשיו בעיצומו של המשבר. אנחנו עושים מאמצים גדולים ביותר על מנת שבימים הקרובים ביותר יהיה הסדר ביניים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אתה מתלוצץ?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני לא מתלוצץ.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אמרת את הדברים האלה כמה פעמים.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני אומר לך, אם יתברר שהאשמה היא בראש הממשלה, לא נתמוך. אבל אם האשמה היא באלה שאתה משרת אותם בנאמנות, כי אז אינך מנהיג של מפלגה עצמאית, אתה עומד בראש מפלגה שאין לה כל מחשבה מדינית עצמאית. אתה תומך באופן עיוור ברשות הפלסטינית ובראשה ערפאת. לפעמים הם מתקדמים יותר מהר ממך ואתה לא יכול להדביק את הפיגור. זה ההבדל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני תומך בצדק. אתה תומך בעוול, באי-צדק, אתה תומך בכיבוש ובהתנחלויות. אני תומך בצדק – –

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

איזה צדק?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

שתי בירות לשני העמים. זה הצדק.

עוזי לדאן (הליכוד-גשר-צומת):

— — — 'חזור למקום שממנו הוא בא.

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת לנדאו, ברוך הבא.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

חבר הכנסת דראושה, כשם שאנחנו אומרים שצריך להמשיך את תהליך השלום וליישם את הסכמי אוסלו, היה זה ערפאת וחברי הרשות הפלסטינית שחתמו על כך שנושא ירושלים יועלה בסוף התהליך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

למה הממשלה קובעת עובדות?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

זה לא אומר שאנחנו נאפשר השתלטות מדינית של הרשות הפלסטינית בירושלים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מי שמשתלטת זו ישראל. מי שמרחיבה את הגבולות זו ישראל.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

לאן היא מרחיבה? החלטת הממשלה מדברת על כך – וזה יהיה, בסופו של דבר, אין לי צל של ספק שהתהליך המדיני יסתיים וייחתם עם הפלסטינים הסכם קבע שלפיו מעלה-אדומים וגבעת-זאב יהיו חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל.

אנחנו מדברים על כך שבירושלים צריך להיטיב את תנאי הדיור, להפסיק את הצפיפות שקיימת ולאפשר גידול טבעי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מישהו מונע את זה?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

הנה, אנחנו היינו אלה, אני וחברי בדרך השלישית, שלחצו על ראש הממשלה שכשתיבנה הר-חומה, והר-חומה תיבנה, אין לי ספק בכך שהיא תיבנה, אין ספק שצריך לאפשר גם לצור-באהר ולאום-טובא לשפר את תנאי המגורים שלהם. כפי שאתה יודע, בתוכניות הבנייה של הר-חומה מביאים בחשבון גם הרחבה ושיפור כדי להקל על התושבים גם בבית-צפאפא ובאום-טובא את הצפיפות ותנאי הדיור.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אלה דברים תיאורטיים – – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אבל פה לא מדובר על זה. פה מדובר על כך שירושלים רוצה לאפשר קיום עצמאי למבשרת-ציון, אבל היא רוצה שמבשרת-ציון תמשיך לחיות חיים טובים ותיתן את השירותים הטובים ואת רמת החיים שהיא צריכה לתת לתושביה. אבל אנחנו לא רוצים שמבשרת-ציון תהיה עיר גדולה בישראל, אנחנו רוצים שירושלים תתרחב. אנחנו רוצים שיצורפו לירושלים אזורים שהיו בעבר מושבים, אזורים כמו רמת-רחל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

בכפיה? בכוח?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

למה אתה מתנגד שקיבוץ רמת-רחל, שהיום קשה לקרוא לו קיבוץ, אשר הגיע אל המנוחה ואל הנחלה, לא יהיה חלק בלתי נפרד מירושלים? למה הוא צריך להיות חלק ממועצה אזורית זו או אחרת?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הוא רוצה לשמור על העצמאות שלו.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אתה לא מכיר את החלטת הממשלה, אבל מיהרת, אתה וחברך, להגיש הצעת אי-אמון תוך ניצול פוליטי, בלי לדעת על מה מדובר. עדיין יש לך זמן. אני מציע לך לא לחכות להצבעה, כי היא תהיה מסיבית. על-ידי זה אתה מאחד את כל חלקי הקואליציה, אתה מצרף לזה גם חלקים גדולים של האופוזיציה. זו שגיאה פוליטית ממדרגה ראשונה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני מוכן להיות מיעוט צודק מול רוב לא צודק.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

תודה בשגיאתך ותסיר את תמיכתך בהצעת האי-אמון לפני ההצבעה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

ההיסטוריה תשפוט ותראה שאתם לא צודקים.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אנחנו תמיד שמחים להפיל הצעות כאלה שבאות ממקורות כמו שלך, שהן לא נובעות מנאמנות למדינת ישראל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

למען הצדק והאמת ההיסטורית.

היו"ר ל' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת זיסמן. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה. אחריו – אחרון הנואמים, חבר הכנסת בנימין אלון.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, חברי פה מהליכוד, מהמפד"ל וגם זיסמן, כמעט כולם מזכירים את הבדיחות של ג'וחא. עיקר הבדיחה הוא: תשקר, תגיד, תחזור, עוד הפעם, עוד הפעם, בסוף משהו יאמין לך.

השקר הזה שהועלה כאן מעל הדוכן בעניין ירושלים – איננו אוסף מאמינים. העם יודע, העולם כולו יודע וכל חברי הכנסת יודעים שאין איש בעולם, אין מדינה בעולם שהכירה בסיפוח ירושלים למדינת ישראל, גם לא ארצות-הברית. מועצת האומות המאוחדות החליטה, בהחלטה 478 מ-1980, שכל החקיקה וכל הסיפוח הם בטלים ומבוטלים, בהיותם מנוגדים קודם כולל לצדק ההיסטורי –

זאב בונים (הליכוד-גשר-צומת):

מה שנוח לך אתה אומר. מה שלא נוח לך אתה לא אומר.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

– לעובדות בשטח, למנהג ולמשפט הבין-לאומי. אין מדינה כובשת ומספחת. העולם לא מכיר בדבר זה. אתם יודעים זאת טוב מאוד. תשקרו לעצמכם, תשקרו לעם, תשקרו למי שאתם רוצים. איש אחד לא מקבל זאת. השקר לא ישנה את העובדות.

על השקר הזה גם בונים בניינים: סיפחנו אותה, עשינו חוקים, קבענו תכנון בנייה, ומי שבונה עובר על החוק. איזה חוק? הרי החוק עצמו איננו חוק. כאשר החוק המקומי הזה מנוגד למשפט הבין-לאומי, מנוגד לעובדות ההיסטוריות ומנוגד למציאות בשטח, את מי הוא מעניין?

זאב בונים (הליכוד-גשר-צומת):

גם בכפר שלך החוק הזה הוא חוק. למה בכפר שלך לא מקיימים את החוק? אתה המחוקק הגדול, שומר החוק במדינת ישראל.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

צעקות סתם לא יועילו.

אם נלך עוד צעד אחד קדימה, אזי גם החוקים השקריים האלה, הנוגדים את המשפט הבין-לאומי, את הצדק ואת האמת, גם החוקים השקריים של תכנון הבנייה לא מאפשרים לעם הפלסטיני היושב על אדמתו ועל נחלתו בירושלים – – –

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

מדהאמשה נלמד מה היא שמירה על חוק.

עוזי לדאנו (הליכוד-גשר-צומת):

איזה אדמתו?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כן, לא מאפשרים לו לבנות את בתיו. כאשר הוא בונה בתים, הולכים והורסים אותם. אחרי כל זאת באים לדבר על שלום. רוצים לעשות שלום. איזה שלום? איך אתם משקרים לעצמכם? מי יאמין לזה? אתה תעשה שלום עם מי שאתה כובש את אדמתו, את ארצו, את מולדתו, הורס את בתיו ומונע ממנו לחיות ולהימצא? אתה רוצה שלום? על מי השקר הזה יעבוד? על מי אחיזת העיניים הזאת תעבוד?

באמת יש פה מדיניות שפויה ורוצים להגיע לשלום? אנחנו רואים איך הממשלה הזאת הרסה את השלום עד הסוף. המדיניות היתה צריכה להיות מדיניות אחרת. המדיניות היתה צריכה להיות מדיניות שפויה של דו-קיום, של אמת, של צדק לשני העמים ולשתי המדינות.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

הדו-קיום שלך הוא יצור מוזר. הוא חד-כיווני.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

זו הדרך היחידה שיכולה להביא שלום. אמר פה חבר כנסת שבנו גם לערבים. איפה בנו?

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת בויים, חבר הכנסת בויים.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

מהיום הראשון לאחר הכיבוש של מזרח העיר הופקעו 70,000 דונם מהשטחים הערביים. על השטחים האלה ועל הדונמים האלה נבנו בניינים.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אנחנו לא כבשנו. אנחנו שחררנו.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת בויס, לא על כל משפט חייבים להגיב.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

למי? למי נבנו הבניינים? על אותם 70,000 דונם שהופקעו מהשטח הערבי, מאדמה פרטית ערבית, נבנו כ-72,000 יחידות דיור. מיחידות הדיור הציבורי אף לא דירה אחת נבנתה לערבים. את הדיור הפרטי, שהוא מחצית מיחידות הדיור האלה, והוא מונה כ-35,000 דירות, בנו הערבים – כן, שלא כחוק ושלא בתכנון. זאת משום שלא ניתן להם לעשות תכנון. הרי אין חוק. גם חוק התכנון איננו חוק. הוא בטל ומבוטל. בנו כ-8,000 דירות ב-30 שנות כיבוש.

והנה הצפיפות הנוראה שטופחת על פני כולנו. בשנת 1967 היה בכל חדר ערבי דייר אחד, 1.1. היום המצב הוא, שבמזרח העיר הנתון גדל ממש ב-100% והגיע ל-2.2. זאת בעוד במערב העיר אכן השיעור הוא 1.1, כפי שהיה בשנת 1967 אצל הדיירים הערבים.

אני רוצה לומר במשפט מסכם אחד, שהשלום הוא הדרך היחידה, למעשה, הוא הדרך השפויה, הוא הדרך הנכונה, ואל תלעיטו אותנו בכל מיני ססמאות. 'ירושלים יקרה, מקודשת וכו', אבל תזכרו שהיא מקודשת לכולם, גם לערבים היא מקודשת, גם לנוצרים היא מקודשת, גם למוסלמים היא מקודשת – לכל העולם היא מקודשת. אם אתם באמת מכירים בקודש הזה ובקדושת העיר, אז אל תעשו אותה רק לכם. הרי הקדושה הזאת מחייבת שהיא מקודשת לכולם. רק בדרך ההכרה בזכויות אחרים, בזכויות הצד האחר, בזכויות העם הפלסטיני להקים את מדינתו ואת בירתו בירושלים, יכול לבוא תהליך שלום צודק ואמיתי, ולדבר זה כולנו מייחלים.

לכן, אין לנו אמון בממשלה הזאת, יש להפיל אותה, ויפה שעה אחת קודם, לרבות את ראש הממשלה, ראש הנוכלים וראש מאחזי העיניים בממשלה ובמדיניות הזאת. תודה רבה.

היו"ר ל חזן:

אני מודה לחבר הכנסת דהאמשה. חבר הכנסת בנימין אלון, בבקשה; אחרון הנואמים. אני משערת שעם סיום דברי חבר הכנסת אלון נעבור להצבעה. חבר הכנסת אלון, בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מבין ללבם של חברי הכנסת הפלסטינים, הערבים, חברי סיעת מד"ע-רע"ם, שמציעים את ההצעה הזאת. אני מוכרח לומר, שאני גם מעריך את היושר האינטלקטואלי. איש לא שאל את ערביי מזרח-ירושלים אם הם רוצים להיות אזרחי ישראל, וכפו עליהם את האזרחות. לפי החוק, הם לא צריכים לקבל אזרחות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

איזה אזרחות?

בנימין אלון (מולדת):

אבל 2,000 מהם כן לקחו אזרחות. כל השאר – בכפייה. החליטו שזו ירושלים וסיפחו את ירושלים. והם לא צריכים לקבל זאת.

האומה הערבית לחמה בנו – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מה אתה רוצה? שיקומו וילכו?

בנימין אלון (מולדת):

לא, לא, לא. האומה הערבית לחמה בנו בשנת 1948, התש"ח. בכיבוש ישראל כבשה את השטח בשנת 1948–התש"ח, והכריחה את האזרחים הערבים לקבל את מדינת ישראל. אזרחים ערבים שקיבלו על עצמם את האזרחות – וחלקם היום הם חברי כנסת – נכבשו בשנת התש"ח, והם כבושים מאז תש"ח. והערבים בירושלים המזרחית כבושים מאז התשכ"ז.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

כך אתה רוצה קו שווה?

בנימין אלון (מולדת):

זוה לא נעים להיות בסכסוך לאומי כשהעם היהודי מנצח. אבל אני לא יכול להסביר את ההיגיון שלי, כי ההיגיון הערבי מובן מאוד. ליהודים אני יכול להסביר. ליהודי אתיופי, שבשבילו ירושלים היתה הכול, אני יכול להסביר. ליהודי מפולין שבשבילו "לשנה הבאה בירושלים" היה הכול, אני יכול להסביר. ליהודי מתימן, שבשבילו "לשנה הבאה בירושלים" היה הכול, אני יכול להסביר. אבל מה אני יכול להסביר לערבים, בין שהם אזרחי מדינת ישראל, כי הם נכבשו בשנת התש"ח, ובין שהם לא אזרחי מדינת ישראל, כי הם נכבשו בשנת התשכ"ז? מה אני יכול להסביר להם? למקום הזה שאני עומד בו הם קוראים שיח'-באדר, כי זה שמו וכך היה שמו. הם לא אומרים פסגת-זאב, כי פסגת-זאב -- --

שבח וייס (העבודה):

אגב, שיח' באדר נאם פה פעם. היו שני באדרים.

בנימין אלון (מולדת):

אני לא מדבר על בדר-עופר ולא על באדר-מיינהוף. אני מדבר על שיח'-באדר שהיה כאן.

היום, ברוך השם, אני כיהודי שמח על כך שבשטחים שהיו תחת כיבוש עבדאללה ואחרי זה תחת כיבוש חוסיין, בשטחים האלה יש היום 170,000 מתנחלים. יש מתנחלים בפסגת-זאב, שהיתה חזמא, בבית-ג'אלה שהפכה להיות גילה, בבית-איכסא שהפכה להיות רמות, ברוך השם, כמספר הערבים שגרים במזרח-ירושלים. זה הישג. כשמדינה יהודית, שיודעת מה היא רוצה, מיישבת ולא מתביישת לחזור לארץ האבות שלה, אז היא יודעת איך עושים זאת. ועשתה זאת מפלגת העבודה, ועשתה זאת מפלגת הליכוד. ברוך השם, כך צריך להיות. אבל מה אנחנו רוצים מסיעת רע"ם?

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

בניו-יורק יש יהודים וגם בפריס.

בנימין אלון (מולדת):

כן, אבל זו לא ארץ-ישראל, חבר הכנסת פורז. זו לא ירושלים. אני לא צריך להסביר לך מה זו ירושלים. אפילו בציניות אתה יודע מה היא ירושלים.

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת אלון, משפט מסכם.

בנימין אלון (מולדת):

לא, אני לא עברתי חמש דקות, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר ל חזן:

כן, כן.

בנימין אלון (מולדת):

באמת, אני מבקש. אף שחבר הכנסת דהאמשה – – –

היו"ר ל חזן:

על השעון.

בנימין אלון (מולדת):

– – – חושב, אני מייד מסיים.

קריאות:

– – –

בנימין אלון (מולדת):

— — — אני לא אומר. אני אומר רק — — —

הי"ר ל חזן:

חברי הכנסת.

בנימין אלון (מולדת):

— — — לכם, רבותי, סיעת רע"ם, שמציעה הצעת אי-אמון, אני, כמובן, יכול להבין את ההיגיון הערבי, אני אינני יכול להזדהות אתו.

אני מצר על כך שהמצב הלא-נורמלי שהיה בין התש"ח – ואני מסיים, גברתי – לבין התשכ"ז, שהכריח את ירושלים להתרחב לכיוון "הדסה עין-כרם" ולכיוון מבשרת ולפרוזדור המערבי, מדוע עכשיו, בתוכנית ההרחבה, לא מתרחבים בצורה רשמית למזרח, לדרום, לצפון ולמערב? מדוע צריך להחביא את זה? מה קרה לנו, מדוע — — —

הי"ר ל חזן:

— — — חבר הכנסת אלון — — —

בנימין אלון (מולדת):

אני מסיים, גברתי.

הי"ר ל חזן:

אמרת את זה כבר שלוש פעמים.

בנימין אלון (מולדת):

אז הנה, אסיים עכשיו, בפעם הרביעית. הואיל ואני אחרון הנואמים, אני מקווה שהסיום שלי משקף את דברי כל אלה שקדמו לי, ובשם כל חברי הכנסת היהודים לפחות, אני מקווה שלא נפחד להגן ולשאוף לבנות את ירושלים. לשנה הבאה בירושלים הבנויה. תודה.

היו"ר ב' חזן:

תודה לך, אדוני. אני מבינה שסגן השר סילבן שלום, כשר המתאם, רוצה להוסיף מלים. זאת הפעם האחרונה שלך, לפחות – – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני לא יודע, אני לא יודע.

קריאה:

— — —

היו"ר ב' חזן:

הצלצול היה, אדוני. זכותו של סגן השר להתערב כשר המתאם.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

כן, אנחנו ממש כמה דקות, כי אחרי הצבעת האי-אמון צריכה להיות הודעה של ראש הממשלה. מחכים שהוא יגיע.

היו"ר ב' חזן:

כן, אדוני.

קריאה:

כמה זמן בערך?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ההצעה של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה היתה במקומה אילו קיימנו, אכן, דיון על מעמד ירושלים, או קבענו לגבי מעמד ירושלים דברים ברורים, ואז הדבר היה מנוגד לרוח ההסכם, היה מנוגד להסכם, והיתה סיבה טובה לבוא ולומר שהמעשה הזה אסור שיעשה.

אבל, כאשר כל ההצעה היא הצעה שגובלת בתחום המוניציפלי ובנושאים המוניציפליים – אני חושב שטוב היה אילו קיימנו את הבירור הזה אולי בצורה אחרת, אבל גם דיון בכנסת זה בירור רציני מספיק, בירור שיש לו מקום.

הכוונה של הממשלה, אני מדבר על כוונת הממשלה בצורה הברורה ביותר, להקים עיריית-גג למתן שירותים מוניציפליים, ולכן ההבחנה הזאת צריכה להיות הבחנה ברורה, לא היתה מאחורי ההחלטה הזאת כוונה מדינית כלשהי, לא היתה החלטה פוליטית, ודאי שלא דבר שמנוגד להסכם, ולכן טוב היה אם היה הדבר נשאר במסגרת שתוכננה מלכתחילה. הנושא עלה על סדר-היום לאו דווקא על-ידי הפלסטינים בהתחלה. הנושא עלה על סדר-היום דווקא על-ידי אותם תושבים ממערב-לירושלים שהם עצמם סירבו להסתפח לאותה עיריית-גג, ומאחר שהם הפגינו נגד העניין הזה – הדבר הביא לכך שהנושא קיבל תהודה ציבורית גבוהה מאוד מאוד.

אנחנו בדעה, בלי קשר לנושא המוניציפלי, אם זה נכון או לא נכון, כי זה לא הנושא של האי-אמון, אבל ברגע שהוחלט, טוב שיובהר גם למגיש, גם לבית, גם לפלסטינים וגם לכל העולם, אני חושב, שאין באמירה הזאת משום החלטה פוליטית או החלטה מדינית.

אני חושב, שבסופו של דבר, כאשר נראה את הדבר קורם עור וגידים, יהיה ברור שהמטרה היא להביא לחיסכון של עלויות, אולי מתן מענים מסוימים לבעיות בוערות של ירושלים, אבל בעיות פנימיות, לאו דווקא בעיות מדיניות ופוליטיות.

הנושא הזה עדיין נמצא בשלבי גיבוש. עדיין יש התנגדות של יישובים מספר. הדבר הזה מצריך, בכל מקרה, הבנה גם עם שר הפנים, ולאחר מכן עם ראשי הרשויות ועם התושבים עצמם, אבל גם כאשר נגיע לאותה החלטה ולאותה מסקנה שאכן הדבר הזה צריך לקרות, כאשר הדבר הזה אכן יקרה הוא יהיה שונה מאשר הוא היה בעבר, כי אז אנחנו נראה, כולנו, שבעצם המטרה היא מטרה אחת, מטרה מוניציפלית, ואין מאחורי הדבר הזה מעבר לזה. בריכת שחייה יש גם במעלה-אדומים, יש גם בירושלים ויש גם במקומות אחרים, וגם חוגי טניס שולחן וחוגים אחרים וגם שיעורי העשרה וגם תחומים של גינון ואפילו איסוף זבל. אני בכוונה נותן את הפירוט הזה כדי להבהיר לידידי, חבר הכנסת דראושה, שעזב את המקום – לא, הוא עדיין שם, אני רואה אותו – כדי לומר לו שבעצם לא כצקתה.

יש נושא אחר שהוא נושא בעייתי מאוד והוא הצורך להגיע להסכמה על הפעימה, שהוא נושא אחר והוא נושא קיים – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה שאתם עושים בירושלים – – מה שקורה בסילואן, בכל המקומות האלה – – של שירות מוניציפלי. זה לא – – כל העניין של ירושלים הוא פוליטי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

סילבן, – – נו, יאללה, חבל על הזמן.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

בהחלטת הממשלה לא נאמר דבר לגבי אותם מקומות שהזכרת, ואני לא רוצה דווקא בעניין הזה להיגרר ולומר מה המעורבות דווקא של הרשות בירושלים, דבר שכמובן לא צריך להיעשות, לפעמים הוא נעשה במסווה, לפעמים הוא אפילו נעשה, אולי בחוסר תשומת לב, ללא מסווה. רק בשבוע שעבר יצאו הזמנות לאירוע בירושלים עם הסמל של הרשות ומיניסטריין החינוך, אם אני זוכר טוב. אלה דברים שהיו גם בעבר, אבל לא תחת הכותרת הרשמית. אני חושב שהפעם אולי מישהו שכח שם או מישהו ניסה לעשות משהו, אבל כמובן, כאשר הדבר הזה נעשה בצורה הזאת – זה נפסק.

אדוני יושב-ראש הכנסת, אני חושב שההצעה הזאת לא היתה צריכה להיות מוגשת, אבל אני מודה על האפשרות שניתנה לי לומר את דברי. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת. אנחנו ניגשים להצבעה. חבר הכנסת מאיר שטרית, אתה רוצה הצבעה אישית? שמית? איזו הצבעה אתה רוצה? אישית? שמית? בידיים? אלקטרונית?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

אלקטרונית. רבותי, נא לשבת. הצעת סיעת מד"ע-רע"ם להביע אי-אמון בראש הממשלה בשל תוכנית הממשלה להרחבת ירושלים – מי בעד? מי נגד? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה של סיעת מד"ע-רע"ם להביע אי-אמון בראש הממשלה – 18

נגד – 15

נמנעים – 1

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אין רוב לממשלה.

קריאות:

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 18, נגד – 15, נמנע אחד. הצעת האי-אמון לא התקבלה.

קריאות:

הודעת ראש הממשלה על צירוף חבר הכנסת ס' שלום כשר נוסף לממשלה

היו"ר ד' תיכון:

הודעת ראש הממשלה על החלטתו לצרף את חבר הכנסת סילבן שלום כשר נוסף לממשלה בתפקיד שר המדע ודיון. ימסור את ההודעה ראש הממשלה. בבקשה.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להודיע, כי על-פי סעיף 35(ד) לחוק-יסוד: הממשלה נפסקה כהונתו בממשלה של שר המדע מיכאל איתן ביום ט"ו בתמוז התשנ"ח, 9 ביולי 1998, לאחר שהגיש לי כתב התפטרות ביום י"ג בתמוז התשנ"ח, 7 ביולי 1998.

על-פי סעיף 54(א)(5) לחוק האמור, אני מודיע שכהונתו של סגן השר במשרד הביטחון, סילבן שלום, פקעה עם הגשת כתב התפטרות לשר הביטחון היום, י"ט בתמוז התשנ"ח, 13 ביולי 1998.

אני גם רוצה להודיע לכנסת, שעל-פי סעיף 33(ה) לחוק-יסוד: הממשלה, החלטתי לצרף את חבר הכנסת סילבן שלום כשר נוסף לממשלה, בתפקיד שר המדע. בהתאם לסעיף 3(ג) לחוק-יסוד: הממשלה, אני מבקש את אישור הכנסת למינוי.

כמו-כן אני מתכבד להודיע, שבהתאם לסעיף 37(א), מיניתי את חבר הכנסת מיכאל איתן לסגן שר במשרד ראש הממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, הודעות סיעות; חמש דקות לסיעת העבודה ועשר דקות לסיעת הליכוד. ראשון הדוברים, חבר הכנסת חיים רמון – מוותר. השני – חבר הכנסת מאיר שטרית.

חיים רמון (העבודה):

לא ויתרתי.

היו"ר ד' תיכון:

אתה ויתרת, הרי אתה לא שומע.

חיים רמון (העבודה):

החלפתי מלה עם השר שרון.

היו"ר ד' תיכון:

החלפת מלה, אבל לא שמעת שקראו לך. נראית כלא מעוניין.

חיים רמון (העבודה):

חס וחלילה.

הי"ר ל חזן:

כן, חבר הכנסת רמון.

חיים רמון (העבודה):

מייד אתחיל, אם יתאפשר לי.

הי"ר ל חזן:

הרי אתה כבר רגיל.

חיים רמון (העבודה):

אם הכנסת תאפשר לי.

הי"ר ל חזן:

אדוני שר הביטחון.

שר הביטחון י' מרדכי:

ניגשתי להגיד מזל טוב לסגן השר.

חיים רמון (העבודה):

אדוני, רק כאשר הוא יושבע. יש עוד הצבעה. אי-אפשר לדעת מה תהיינה תוצאות ההצבעה, לאור מה שקרה כאן בהצבעת האי-אמון. לאט לך, אדוני שר הביטחון.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

מה יש לך להגיד?

חיים רמון (העבודה):

העניין הוא שהוא בונה עלי בהצבעה על האישור.

שר הביטחון י' מרדכי:

בירכתי אותו דווקא על זה שהתפטר.

חיים רמון (העבודה):

אהה, ברוך שפטרנו מעונשו?

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ביקשתי את זכות הדיבור בישיבה הזאת, כדי לברך ידיד וחבר. לצערי הוא לא נמנה עם שורות מפלגתי, הוא בחר בדרך אחרת, אבל את חבר הכנסת סילבן שלום, שר המדע – – –

יהודה הראל (הדרך השלישית):

— — —

חיים רמון (העבודה):

אנחנו חושבים על זה, אנחנו עובדים על זה.

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת הראל, חבר הכנסת רמון מברך את השר המיועד.

חיים רמון (העבודה):

אני מכיר את חבר הכנסת סילבן שלום, השר המיועד, למעשה מאז הגיע לכנסת. הוא הגיע לכנסת לפני שהיה חבר כנסת, בראשית שנות ה-80. אני הגעתי כחבר כנסת צעיר, והשר המיועד הגיע ככתב צעיר בעיתון "חדשות" זכרו לברכה. הוא היה הכתב לעניינים כלכליים בעיתון "חדשות", ואני הייתי חבר בוועדת הכספים. קשרנו ידידות אמיצה, מעבר ליחסים בין חבר כנסת לבין עיתונאי. ידעתי על הרקע הפוליטי שלו, כי הוא בא מאוניברסיטת הנגב, הוא היה שם יושב-ראש אגודת הסטודנטים מטעם הליכוד, אבל כדרכו הוא היה עיתונאי הגון. הוא סיקר באופן מאוד הוגן את הנושאים. הוא לא נשא פנים ולא העדיף לא את הליכוד ולא את העבודה, אלא תיאר את הדברים באופן אובייקטיבי, באופן רציני. כך התחילה הידידות שלנו, שנמשכה גם כאשר הוא נשא בתפקידים ציבוריים. נמנית עם אלה שגם כאשר הוא מונה לתפקיד בעייתי ורגיש, ליושב-ראש חברת החשמל, וקמו עליו ואמרו: הכיצד בחר צעיר – בן 33-34, כך נדמה לי – –

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

הרבה פחות.

חיים רמון (העבודה):

הרבה פחות, אוהו.

היו"ר נ' חזן:

חשבתי שעכשיו אתה בן 34.

חיים רמון (העבודה):

אמרתי לחברים במפלגתי, שזו הדרך האמיתית, בסופו של דבר, שבה אנשים מוכשרים מגיעים לרמות הבכירות ביותר של השירות הציבורי, והיום לרמות הבכירות ביותר של המערכת הפוליטית.

אברהם יחזקאל (העבודה):

חיים רמון, למה אצלנו זה לא קורה?

חיים רמון (העבודה):

אני מציע שזה יהיה הנושא לדיון סיעה. דווקא כאחד שלא היה מקופח בתחום זה אני יכול להגיד לכם, שאחת הבעיות שלנו היא שזה לא קורה אצלנו מספיק. אבל זה לא דיון על בעיותיה של מפלגת העבודה היום.

שרת התקשורת ל' לבנת:

לשם כך צריך הרבה זמן.

חיים רמון (העבודה):

נכון, אבל אנחנו לא עסוקים בכל כך הרבה עניינים, אז אנחנו יכולים להקדיש לכך זמן.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אצלנו צריכות להיות לאדם בעיות פרוסטטה כדי שהוא יוכל להיות שר.

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת יחזקאל, אתה מאוד פעיל היום.

חיים רמון (העבודה):

אני בהחלט שמח היום בשמחתו, אני שמח שהוא היה סגן שר הביטחון במשך שנה. מותר לי לגלות, סילבן? מותר לי. היתה התלבטות לא קטנה אצל סילבן, והוא, בזעמו כי רב, כאשר לא התמנה לשר, רצה לשבור את הכלים ולומר שהוא איננו מצטרף לא כשר ולא כסגן שר, ואני בתוקף החברות אמרתי לו, אולי בדקה התשעים: סילבן, ידידי, לא בזעמך ולא באפך, זהו תפקיד מרתק, תפקיד מעניין, והשנה תחלוף מהר. אני קיוויתי שהשנה תחלוף מהר אבל הממשלה לא תישאר על מקומה, וגם לפרק הזה אגיע בדברי. אמרתי לו: אם יקרה מה שאני מקווה שלא יקרה – ולצערי זה קרה – זה יחלוף מהר, ולא תפסיד שום דבר מהיותר סגן שר. נדמה לי שעד כדי כך הוא לא הפסיד, שהיו לו התלבטויות אם לעזוב את תפקידו כסגן שר ולהיות שר.

אני שמח גם בשמחת משפחתו. יצא לי גם להכיר את בת זוגו כשהיתה חניכה שלי ב"נוער לנוער", והיא באמת עזר למענו ולטובתו. ג'ודי והילדים. מה לעשות. מה לעשות, כך יצא, אני לא אחראי. אני חושב שזה חשוב: היא מלווה אותו בנאמנות ובאמונה. זהו בהחלט מחזה מרנין. וכל מי שמכיר אותך מאחל לך ולמשפחתך ברכות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

גם וגם.

חיים רמון (העבודה):

אני רוצה לומר לך עכשיו משהו פוליטי, ומעכשיו אני מניח שהשרה לימור לבנת תפסיק ליהנות.

היו"ר ל' חזן:

בשתי הדקות האחרונות שנותרו לך.

חיים רמון (העבודה):

עד עכשיו זה לא נחשב.

היו"ר ל' חזן:

נאמת עד עכשיו שמונה דקות.

חיים רמון (העבודה):

אדוני השר, אקרא לך כבר מעכשיו, אני מניח שההצבעה תאשר זאת, אתה איש טוב ואיש הגון. אתה איש טוב, שמצטרף היום לממשלה רעה. אני רוצה לומר לך, שגם בממשלה רעה, ובעיקר כאשר יש ראש ממשלה שהוא רע, יש לך מקום ותפקיד מרכזי אחד: שהממשלה הזאת בכלל וראש הממשלה הזה בפרט, בנימין נתניהו, יתחיל לדבר אמת אל הציבור, גם כאשר היא כואבת.

שמעתי אותו היום בא ומספר שוב את סיפורי הבדים, שהוא סיכם עם האמריקנים ואוטוטו וכדומה. אני אומר לך, יש רגע שבו צריך לבוא לציבור ולהגיד לו את האמת. יכול להיות שיש לראש הממשלה נימוקים יוצאים מן הכלל שלא לעשות פעימה, יכול להיות שיש לו נימוקים יוצאים מן הכלל לעשות פעימה, אבל אין לו שום זכות לתעתע, לאחז עיניים ולהוליד שולל את הציבור. שיבוא אל הציבור ויגיד: זה מה שהציעו האמריקנים, לזה הסכמתי ולזה לא הסכמתי; מה שלא הסכמתי הוא אסון – לדעתו – ומה שהסכמתי, צריך ללכת עם זה. את זה אתה צריך לעשות. זה יהיה תפקיד מאוד חשוב, חוץ מהתפקיד של שר המדע, שאני סומך עליך שתעשה כמיטב יכולתך. אבל אני מדבר – בתוך הממשלה. אי-אפשר להמשיך ולתעתע כך בציבור. בחברי הכנסת – מילא; בשרי הממשלה – מילא. אני אומר לך שהוא מתעתע בשרי ה"מטבחון". אין איש בממשלה שיודע את האמת, ויש לי ספק אם ראש הממשלה יודע את האמת, כי לעתים הוא איננו מבדיל בין המציאות לבין חזיונותיו.

אני מאוד מצפה, אדוני השר סילבן שלום, שזו תהיה תרומתך, שזו תהיה ממשלה שמדברת אמת ולא מתעתעת. אם את התפקיד הזה תמלא, התפקיד שלך בתולדות מדינת ישראל יהיה חשוב הרבה מעבר לתפקיד הפורמלי של שר המדע. בהצלחה. תודה.

היו"ר ל' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת רמון. חבר הכנסת מאיר שטרית. אחריו – חבר הכנסת רפאל פנחסי. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת חנן פורת.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש לברך את ידידי, סגן השר שלום סילבן, על מינויו לתפקיד שר המדע בממשלה. אני רוצה לברך את משפחתו – את ג'ודי, שראיתי פה, ואת כל בני המשפחה.

אני מאוד שמח שסילבן הגיע אל שולחן הממשלה. סילבן, תושב באר-שבע לשעבר, גדל בבאר-שבע, איש הנגב, שגדל בעצם מגיל צעיר לבדו ועשה את כל העבודה בשתי ידי. אני חושב שבעניין הזה סילבן יכול לשמש דוגמה מצוינת – כיצד גם מתוך התחלה מאוד קשה, ללא אמצעים, ובקשיים גדולים מאוד, הוא בנה את עצמו במו ידי. הכלי שסילבן השתמש בו היה החינוך. הוא למד וגמר ראיית-חשבון, כלכלה ומשפטים, והוכיח שגם הוא יכול לעשות זאת. הוא יכול להתייצב בגאווה בכל מקום, בכל בית-ספר, להוציא את התעודות, שבארץ הופכות להיות כאילו חזות הכול, ולא דווקא הכשרון. לפעמים תעודות שיחקו תפקיד חשוב מאוד ומנעו מאנשים רבים להגיע לתפקידים או לדרגות גם הרבה יותר נמוכות. סילבן הבין מגיל צעיר מאוד ששדה הקרב העיקרי זה החינוך, וחרף הקשיים הצליח. הצליח בכל מה שהוא למד, ולאחר שהצליח, גם יכול היה הלכה למעשה לגשת ולהתמודד על תפקידים ציבוריים, כפי שסקר אותם ידידי, חיים רמון. אני מאוד שמח, שהיום, אחרי הרבה שנות פעילות ציבורית, הוא מגיע אל שולחן הממשלה.

אין לי ספק שסילבן יוכל לייצג נאמנה אותן עמדות ואותם אינטרסים שהוא גדל בעצם עליהם, באותם תנאים ובאותן נסיבות. אני בטוח ששיבתו ליד שולחן הממשלה תתרום תרומה משמעותית לקידום אותם עניינים, כדי שאולי יימנעו מילדים אחרים הקשיים שהיו לו. אני מניח שהוא יכול לעשות זאת גם בכשרון רב. יש לו הידע, יש לו היכולת, יש לו גם היכולת להיאבק על דעותיו. הוא עשה זאת לא פעם אחת.

אני מאמין, ששיבתו ליד שולחן הממשלה תתרום תרומה משמעותית, מעבר לעניין הספציפי של המדע, לדיונים בנושאים השוטפים, והראשון שבהם – לתקציב המדינה לשנת 1999.

סילבן היה שותף אתי בסיעה למלחמה על תקציב המדינה לשנת 1997, כשנלחמנו בגזירות שהממשלה עמדה להטיל אז על האוכלוסיות החלשות, ומנענו אותן. היום, ביושבו ליד שולחן הממשלה, אני מקווה שיצליח מלכתחילה למנוע פעולות שיפגעו באוכלוסיות החלשות הללו, כך שאני מקווה שנקבל תקציב מאוזן יותר, עם פחות בעיות, שנוכל להעביר אותו בצורה חלקה בכנסת, ללא

מלחמות רבות. זה יכול לבוא לידי ביטוי ממש בקרוב. אני מעיד עליו, כמי שישבנו באותו זמן כדי להתכונן לתקציב 1997 ולהאיר את הבעיות שבו, שהוא איש מקצוע בתחום הזה, ויכול, מלכתחילה, כשיקבל את התקציב לידיים, גם לעשות פעולה משמעותית כדי לשכנע ליד שולחן הממשלה לקבל החלטות על-פי סדר עדיפויות נכון.

כך או כך, סילבן, אני חושב שעניינים רבות נשואות אליך, וההבדל בין תפקיד של סגן שר לבין תפקיד שר הוא תהומי. כי, כידוע לכולנו, לכל חברי הכנסת ולאחרים, כשר האחריות כולה מוטלת עליך בתחום שלך, ובהצבעות בממשלה יש לזה כמובן השלכות מאוד חשובות בתחומים שעומדים על סדר-היום: גם בתחום הכלכלי, גם בתחום המדיני וגם בתחומים של היום-יום. כסגן שר אתה יכול לתרום תרומה רבה, אבל בסופו של דבר אתה תמיד כפוף להחלטה של השר הממונה עליך. פה, עכשיו, זה מבחן האמת שלך כשר.

עליתי לאחל לך בכל לבי, בשם כולנו, בשם כל חברי סיעת הליכוד-גשר-צומת – – –

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

רציתי לברך אותך, אבל נאמר לי שרק חבר אחד יכול לברך בשם הליכוד-גשר-צומת.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

הנה, אני מברך גם בשמכם. בשם סיעת הליכוד-גשר-צומת ובשם רבים רבים בארץ הזאת ששמחים לראות אותך מגיע אל שולחן הממשלה, אני רוצה לברך אותך באיחולים מכל הלב, ולא רק אותך – את המשפחה, את ג'ודי, את הילדים שנמצאים פה, כל בני המשפחה. זו שמחה, אני חושב, לכולנו, ואני שמח לראות שהשמחה הזאת לא נחלקת פוליטית, לא רק הימין תומך ושמח לבחירתך. שמחתי לשמוע את ידידי חיים רמון, שבשם סיעת העבודה בירך אותך על בחירתך, ואני שמח שהתמיכה פה חוצה מפלגות ואין מצב של חלוקה פוליטית בהתייחסות לעצם מינויך לתפקיד. גם אם יש להם ביקורת על הממשלה, הביקורת הזו איננה מפריעה להם לתמוך במינויך לשר. אני שמח על כך.

אתה נכנס בדרך פתוחה וקלה לממשלה, ואני מאחל לך הצלחה רבה, שתמיד נהיה גאים שאתה שר בממשלה. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת מאיר שטרית. אני מזמינה את חבר הכנסת רפאל פנחסי – איננו. חבר הכנסת חנן פורת – איננו. חבר הכנסת וליד חאג'ל-יחיא, בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת שאקי, תתארגנו עכשיו. אחרי חבר הכנסת וליד צאדק, אזמין את שר הביטחון, אם ירצה להתבטא.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אולי יש סיבה לאי-נוכחותו – – –

היו"ר ל חזן:

חברי הכנסת, תיגשו למזכירות, בבקשה, ותארגנו את העניינים.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מאוד שמח שסגן השר, סילבן, נעשה שר. אני מברך אותך ומאחל לך הרבה מאוד הצלחה. אני מברך את המשפחה ואת כל ציבור הידידים הגדול, שראו אותך עושה בכל המערכות ובכל העניינים, בצורה מאוד מאוד מלבבת.

גברתי היושבת-ראש, ההצבעה היום היא לא אישית שלנו, של מרצ. לו היתה ההצבעה אישית, היינו מצביעים בעד חבר הכנסת השר סילבן שלום. אבל ההצבעה היא, לצערנו, הצבעה על צירוף שר לממשלה שאנחנו מתנגדים לה בכל תוקף, למדיניות של הממשלה ככלל ולראש הממשלה בפרט. לו היתה ההצבעה אישית, היינו עושים זאת בחפץ לב.

אברהם יחזקאל (העבודה):

וליד, תסדר הצבעה אישית. מה הבעיה?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

כי אנחנו מוקירים אותך ומחבבים אותך, ואני אישית ראיתי אותך מתייסר לפעמים איך לענות בשם הממשלה הזאת, ולא ענית בצורה קנטרנית, ואם עשית זאת בצורה קנטרנית, עשית זאת בהומור, בחיבה ולגופו של עניין.

בהזדמנות זו, בשעת הברכה, אני רוצה לבקש ממך, אדוני השר, שבמסגרת התיק שלך, במשרד המדע, תנהג בצורה שוויונית גם כלפי אזרחיה הערבים של מדינת ישראל, כפי שנהגת כשהיית מנכ"ל חברת החשמל. בתקופתך, ואנחנו זוכרים לך זאת לטוב, הנהגת שוויוניות, הרחבת את רשת החשמל ועשית דברים נפלאים. אנחנו רוצים שבמסגרת תפקידך הרם כשר בממשלה תנהג באוכלוסייה הערבית, בשטח שאתה מופקד עליו, בצורה שוויונית ולא בצורה שמפלה אותה.

אדרבה, אני רוצה לבקש ממך עוד יותר ולהכביד עליך יותר: תנהג בצורה מתקנת, כדי שהפערים שנפערו במשך 50 שנה – 45 שנה אני מחשיב, כי הממשלה הקודמת עשתה דברים – תעשה כל מאמץ לגשר עליהם ולצמצם אותם.

אנחנו מברכים אותך, מברכים את המשפחה, אנחנו מאחלים לך המון המון הצלחה בתפקידך הרם החדש; ושתנהג בכל האנשים שקשורים במשרד המדע בצורה שוויונית ואמיצה. תודה.

הי"ר ל חזן:

אני מאוד מודה לך, חבר הכנסת וליד צאדק. אדוני שר הביטחון, בבקשה. בדיון סיעתי, אגב, נהוג לעבור על הרשימה, אבל מאוד ביקשת, אני מתארת לעצמי, לברך את השר המיועד. בבקשה.

שר הביטחון י' מרדכי:

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מאוד שמח על ההזדמנות לברך את סגן שר הביטחון לשעבר וחבר הכנסת סילבן שלום. אני מאחל לו, כשר המדע וכשר בממשלה, שיצליח להביא לידי ביטוי את הכשרונות ואת היכולות שיש לו. אני גם מאוד שמח על שחבר הכנסת חיים רמון, מן האופוזיציה, בירך, כי טוב שבבית הזה תישמענה ברכות למינויים של שרים, ושאלה אשר נבחרים לקבל החלטות יקבלו את ברכת הבית הזה על כל אגפיו.

סילבן הוא דוגמה בולטת של אדם אשר במו-ידיו יצק תכנים לתוך מערכות חיו ומחן לתוך המערכות הציבוריות. סילבן, אשר גדל בבאר-שבע, ראה את באר-שבע בהתפתחותה ואת הנוער – נוער שהוגדר כעלייה שנייה – גדל, מתפתח ונושא באחריות, הגיע להיות חבר כנסת בכנסת ישראל, וביום הזה הוא גם מגיע להיות שר בממשלת ישראל.

בראש ובראשונה זו תעודת כבוד לסילבן ולכל מה שהוא מסמל לחברה הישראלית, ושנית, זו תעודת הוקרה לחברה בישראל, שמצמיחה בתוכה את דור העלייה השנייה אשר מגיע לתפקידי הנהגה ומגיע לתפקיד של שר בממשלה.

אני רוצה לאחל לך, שמעבר לתפקידך כשר המדע, תשפיע בממשלה על קבלת ההחלטות הנכונות ועל הובלת המדינה בנתיבים אשר ייתנו רווחה לחברה, ייתנו יכולת קיום בכבוד לאזרחי המדינה ויעגנו אותנו בהסדרים של ביטחון ושלום.

אני רוצה לאחל לג'ודי, לילדים ולך, שיהיו לך שנים מוצלחות בממשלת ישראל, שתרווה נחת עם משפחתך, ואנחנו נהיה גאים בהישגיך. בהצלחה.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

תודה רבה.

הי"ר ל' חזן:

אני מאוד מודה לשר הביטחון. חבר הכנסת יורי שטרן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת סאלח סלים, ואחריו – חבר הכנסת חנן פורת. אחרי חבר הכנסת סאלח סלים, אני מנסה לשלב אותך חזרה בדיון.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, השר החדש סילבן שלום, מרוב הדברים המתוחים והחריפים שבדרך כלל נשמעים מעל במה זו, זו פשוט הפסקה יפה לנצל את הבמה הזו כדי לברך אדם שנכנס לתפקיד שר בממשלת ישראל.

אני רוצה לברך אותך, כבוד השר שלום, אתה קיבלת לידיך משרד חשוב ומרתק. אני מקווה גם, שעם כניסתך לתפקיד תיגמר הרוטציה במשרד הזה, שממש סבל מכך במשך למעלה משנתיים.

רציתי להגיד לך – מדינת ישראל, כפי שהיא מתפתחת, כמדינה שיותר ויותר מבססת את כלכלתה על היכולת האינטלקטואלית והטכנולוגית שלה, למדינת ישראל משרד המדע הוא משרד חשוב, ואני מקווה שבתקופת כהונתך תצליח לחזק אותו ולהפוך אותו למשרד הרבה יותר מרכזי, הרבה יותר חזק תקציבית והרבה יותר משפיע על המדע בארץ.

מדינת ישראל היום, עם ההישגים הגדולים שלה בתחום ההיי-טק, נתקלת במחסור בכוח אדם, ועוד מעט היא תיתקל גם ביכולת הדלה שלה בתחום המחקר הפונדמנטלי, הבסיסי, וזהו תפקידו של משרד המדע לחזק את המחקר הבסיסי במדינה. ולכן, כמו שאמרתי, תקוותי שתוכל לתת למשרד יותר משקל, יותר כוח, יותר יכולת. בין היתר, תוכל לנצל, אני מקווה, את היכולת הזאת כדי לנצל בצורה טובה יותר אותם כוחות ואותו פוטנציאל מדעי שאנחנו מקבלים עם העלייה שקלטנו בשנים האחרונות ואנחנו ממשיכים לקלוט. נכשלו במידת-מה בניצול הפוטנציאל הזה, ניצלנו אותו במידה לא מספקת, ואני מקווה שתוכל להצליח בזה.

והדבר האחרון, מעטים הם האנשים בממשלת ישראל שיש להם ראייה כלכלית, שהם אינם עורכי-דין, שאינם עסקנים פוליטיים בעבר, אלא אנשים בעלי רקע כלכלי. אני תולה תקוות בך כשר, שתביא את

ההבנה הכלכלית שלך להחלטות החשובות של ממשלת ישראל – הן אלה שנוגעות למדע והן אלה שנוגעות לסך הפעילות שלה. תצליח. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת יורי שטרן. אני מזמין את חבר הכנסת סאלח סלים. אחריו – חבר הכנסת חנן פורת. כאמור, אנחנו דנים בהודעת ראש הממשלה על החלטתו לצרף את חבר הכנסת סילבן שלום כשר נוסף בממשלה בתפקיד שר המדע. בבקשה, אדוני, חמש דקות לרשותך.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להצטרף וגם לברך את החבר, הידיד, סילבן, במינוי החדש, ואני מאחל לך הצלחה.

כפי שהכרתי אותך מקרוב, אתה באמת בן-אדם טוב, אבל אתה הולך להיכנס לממשלה גרועה. לכן, כולי תקווה שתשתדל ותנסה להשפיע – כל התחומים הם חשובים בחיינו, באמת כל התחומים, אבל התחום המרכזי, התחום הראשון, זה התחום הקשור במדיניות של הממשלה, זה התחום הקשור בחיים ומוות, זה התחום הקשור בשלום ומלחמה. זה התחום הרציני, זה התחום החשוב ביותר, למרות חשיבות הדברים אחרים. לכן אני מקווה, שבהיותך שר תשפיע לטובה על הממשלה הזאת, שלצערי שנתיים עברו ועדיין המצב מידרדר, חוזר אחורנית יותר ויותר, כל הזמן.

כל העם בישראל מחכה לראות ולשמוע התקדמות, בעיקר בתהליך השלום, כי עניין תהליך השלום משפיע על הכול. הוא משפיע על המדע, על התיירות ועל כל התחומים. בלי זה הכול ייתקע. כולנו יודעים מה מצב התיירות במדינה. הכול נובע מהמדיניות של הממשלה הזאת.

יש הרבה מה לשפר. אני לא יודע מה היכולת. נראה שיש צורך שאתה ועוד כמה שרים, ואנחנו יודעים את הדעות הרווחות בקרב השרים, תלחצו על ראש הממשלה כדי להתקדם בתהליך השלום. אחרת לא יעזור דבר. לא חשוב בראש איזה משרד אתה עומד. אם המצב יידרדר, חס וחלילה, תהיה מלחמה.

במשך ארבע שנים הספקנו להכיר מקרוב, בנית את עצמך כאיש. הצלחת, אבל בסופו של דבר ההצלחות קשורות ישירות בשירותים שהממשלה נותנת במיוחד לאזרחי המדינה. לנו אין הרבה תקווה מהממשלה הזאת, אבל אני מאחל לך שבאמת תצליח ושתהיה בצד שלוחץ קדימה בעניין תהליך השלום.

אתה יודע, בוודאי יותר ממני, כמה העם בישראל מעוניין בהתקדמות תהליך השלום. אלה שכל הזמן לחצו לחזור אחורה, הם יישארו מאחור. כך אומרת ההיסטוריה. ואתה בחור צעיר, יש לך עתיד. העתיד הוא שיהיה שלום ושנחיה ביחד באהבה, באחוה, בידידות. זה לא רע. לא רק שזה חובה עלינו, אלא זה גם טוב. אפשר ליהנות מכך שנחיה בשלום. תודה רבה.

היו"ר ל אדר':

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת סאלח סלים.

חברי הכנסת, לעונג לי לנצל את ההזדמנות ולברך את ידידי סגן השר סילבן שלום על מינויו הצפוי בעוד כמה דקות כשר בממשלת ישראל.

באירוע כזה עלינו להתעלם מחילוקי הדעות הפוליטיים ולהתמקד באישיותו, בכישוריו, בתכונותיו ובתרומתו של סגן השר שלום לעבודת הכנסת ולציבור.

בתקופת תפקודו של חבר הכנסת שלום כסגן שר הביטחון וכמקשר בין הממשלה לכנסת התוודענו כולנו להתמדה, לסובלנות, לידע ולשיטתיות שהפגין חבר הכנסת שלום בכל אחת ממאות התשובות ובכל אחד מעשרות הנאומים שנשא כאן מעל הדוכן. שליטתו ובקיאותו בנושא הדיון העלו את כבודה ואת קרנה של הכנסת בעיני הציבור, ועל כך הוא ראוי למלוא התודה וההערכה של כולנו.

מן הראוי לציין, אדוני סגן השר, את הפתיחות שלך, את הידידות שלך ואת החברות הטובה, שלצערנו אינם דבר של מה בכך בבית הזה.

אני משוכנע, אדוני סגן שר הביטחון, שהידע שלך, היכולת והניסיון שלך יהיו לערך רב לממשלה, לחברה ולמדינת ישראל. אני מודה לך על כל אלה ומאחל לך הצלחה בתפקידך החדש כשר המדע.

תודה על הסבלנות שלכם. אני מזמין את חבר הכנסת חנן פורת. כאמור, אנחנו דנים בהודעת ראש הממשלה על החלטתו לצרף את חבר הכנסת סילבן שלום כשר נוסף לממשלה בתפקיד שר המדע.

שבח וייס (העבודה):

יש פה חבורה שתמיד היתה עם סילבן שלום, ואחד מאתנו צריך לברך אותו.

היו"ר ל אדר':

אני מקווה שאתה שותף לכל מה שאמרתי.

שבח וייס (העבודה):

אני לא רק שותף, אני עד לזה.

היו"ר ל' אדרי:

בבקשה, אדוני.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ללא קשר ליחס לממשלה ולעמדותיה המדיניות, אני רוצה להיות בין המצטרפים למברכים את סילבן שלום על היבחרו לתפקיד הרם של שר המדע.

ישבנו יחד, כתף אל כתף, בספסלים גם באופוזיציה וגם בקואליציה. למדתי להכיר את תפקודך גם כסגן שר הביטחון וגם כמקשר מטעם הממשלה. הייתי יכול להמליץ את הפסוק: "ראית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתייצב".

אכן, איש עבודה. איש חרוץ בכל אשר נטל על עצמו סילבן שלום. וכל זאת בנה במו ידיו, ועל כך גם ראוי הוא לתהילה.

אני רוצה לצרף עוד נקודה ולומר, שאינני בטוח שבתוך הממשלה יש אנשים רבים שניחנו במחשבה כלכלית-מעשית כסילבן שלום. והתרומה הזאת חשובה דווקא לממשלה כגון זאת.

אולי מותר לי לומר, ואל יתקבלו הדברים באופן ציני. יש עצה יקרה מאוד שנתן פרעה הרשע, גם ממנו אפשר ללמוד דבר-מה, וכך אמר: "תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה, ואל ישעו בדברי שקר". הווי אומר, אם הם יעשו את מלאכתם נאמנה, לא יהיה להם זמן לעסוק בדברים אחרים, שלעתים הם דברים שמתגלגלים מכיוון של שקר. אנחנו, כמובן, איננו למדים מעצתו של פרעה הרשע בכיוונים שהוא התכוון להם, אבל אומר בעל ה"מסילת ישרים", שיש פה הדרכה מאוד חשובה.

הייתי מצפה שאתה, כשר המדע, תשקיע את מרצך, כולך ורובך, לעיסוק בתחום הזה. פחות פוליטיקה, פחות מניפולציות, יותר עבודה בשטח, כפי שאתה יודע לעשות. ואם כל השרים כך יעשו, תהיה לנו ממשלה יותר טובה, שתחשוב פחות על נסיגה ויותר על פעימות הלב קדימה. תודה.

היו"ר ל' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת חנן פורת. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם רביץ; אינו נוכח. רשות הדיבור לחבר הכנסת יהודה הראל, ואחריו – לחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. בבקשה, אדוני.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חייב להצטרף לברכות ולהגיד שגם השר מיכאל איתן וגם המועמד לשר, סילבן שלום, מקובלים עלי מאוד בנוף של הכנסת. שניהם יכולים לתרום רבות לממשלה, ולא רק בכנסת אלא גם בביצוע. אני מאחל לשניהם הצלחה בתפקידיהם החדשים.

עם זאת, שתי הערות. הערה ראשונה, אני חושב ששר וסגן שר צריכים לשרת קדנציה שלמה. אם לדבר על הפונקציונליות, והרי הממשלה קיימת כדי לבצע, לא נראה כי הדרך שמקובלת – אני יודע שזו לא הפעם הראשונה, לצערי לא האחרונה – אבל הדרך של להיכנס לשנה לתפקיד ולהתחלף, נראה לי שזו דרך לפתור בעיות פרסונליות על חשבון הפונקציונליות. זאת הערה ראשונה. אני חושב שהיה הרבה יותר טוב, ואני לא מתייחס לאנשים, כי לדעתי שניהם מתאימים מאוד לשני התפקידים, אבל השיטה הזאת שהלכו בה נראה לי שתגרום בעיות אישיות, מה שמאוד מקובל, לצערי, מעבר לנושא עצמו, אם מכבדים אותו.

שאלה שנייה. נאמרו כאן דברים על-ידי חבר הכנסת שטרן בשבח המדע והתעשייה המדעית. אני חושב שמותר לנו לשאול, האם הדברים הנכונים האלה מחייבים משרד מדע. אני כבר למדתי, שאם אני עונה על הערות אני לא יכול לסיים.

שבח וייס (העבודה):

מוכרח, צריך משרד, כי יש לנו ועדת מדע.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני רוצה להגיד, שאנחנו נוטים לחשוב שבעיה נפתרת על-ידי זה שממנים ועדה, או קובעים עוד ועדה בכנסת, או יוצרים משרד ממשלתי. מה שאנחנו מחליטים בזה, זה על הקמת משרד מדע, ועוד לא החלטנו על המדע.

נראה לי שמקומו הטבעי של משרד המדע הוא במשרד המסחר והתעשייה, שהמדע צריך להפוך יותר ויותר לחלק מרכזי בו. אין לי ספק, אני לא רוצה שיתקבל מזה איזה ערעור על יכולתו של המועמד, הוא היה יכול בוודאי להיות גם שר מסחר ותעשייה טוב, אבל נדמה לי, אני לא כל כך בקיא בהיסטוריה כמו ותיקים בבית הזה, שגם ההחלטה על הקמת משרד מדע נבעה משיקולים לא תכליתיים בנושא פיתוח המדע הצמוד לתעשייה.

אני מאחל לנו הצלחה, לבעלי שני התפקידים החדשים, ועם זה שנמצא את הדרך לשקול את הנושאים האלה רק מבחינת הפונקציונליות והתועלת שיש בהם למדינה. תודה רבה.

הי"ר ל אדר:

תודה, אדוני, חבר הכנסת יהודה הראל. אני מזמין את חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, ואחריו – חבר הכנסת אברהם רביץ.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אחרי כל דברי השבח, האם אני יכול לבוא ולומר דברים אחרים? אני רוצה לברך את השר החדש שתיכף ייבחר, סילבן שלום, ולאחל לו הצלחה, לברך את בני המשפחה והידידים שלו שבאו כולם לכאן כדי להיות נוכחים בעת בחירתו.

אני רוצה לומר, שסילבן יחסר לי בוויכוחים שאנחנו מקיימים במליאה, כאשר הוא בא להציג עמדה, שאני לא כל כך בטוח שהוא מאמין בה – העמדה של ראש הממשלה הזה, עמדה שהיא מנוגדת לשלום, מנוגדת לאינטרסים האמיתיים של ממשלת ישראל, של מדינת ישראל. בכל זאת, הוא עושה את זה בכשרון רב, ובדרך כלל אני רואה טעם להתווכח אתו. אבל אומר לכם בכנות, אני עושה את זה מתוך כבוד, מתוך הערכה, וגם תרשה לי להגיד לך: מתוך חיבה. תחסר לי כפרטנר שבא ומציג עמדות, גם אם אני לא מסכים אתן, אבל אני מעריך את האיש שמציג אותן.

בכל אופן, אני לא יודע לאיזה תפקיד אתה נכנס. שר המדע – אני שומע שיש תיק, אבל אין שם משרד. כבר שמעתי כמה פעמים מהשר שאתה מחליף אותו, מיכאל איתן, שהוא כמעט רצה להתפטר כמה פעמים מהתפקיד הזה, והוא הציע בכלל לסגור את המשרד. והשר שהיה לפניו, בנימין בגין, התפטר בכלל מהתפקיד, כי הוא גם לא ראה בו טעם. אני מאחל לך שתמלא את התפקיד הזה בתכנים, שיהיו שיניים למשרד המדע, שתוכל לשרת את הציבור כולו, יהודים וערבים במדינת ישראל, וגם כשר שתהיה אחד השרים המתונים בממשלה הזאת, שתקדם את תהליך השלום, כיוון שאני יודע שיש ויכוח בתוך הממשלה, בין שרים שלא רוצים את הפעימה לבין שרים שתומכים בפעימה, בין שרים שלא רוצים לקדם את התהליך לבין שרים שרוצים לקדם את התהליך.

אני מקווה, מתוך הכרה והוקרה, שאתה אכן תהיה באגף שיפעל לקידום תהליך השלום בממשלה, במדינה ובאזור בכלל. הברכות שלי ניתנות לשר החדש, ידידי סילבן שלום.

הי"ר ל אדר:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם רביץ. אחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי, אחרון הדוברים. בבקשה אדוני, חבר הכנסת רביץ. אנו דנים בהודעת ראש הממשלה על החלטתו לצרף את חבר הכנסת סילבן שלום כשר נוסף לממשלה בתפקיד שר המדע. בבקשה, אדוני.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת סילבן שלום, אני רוצה לומר לך, בצומת הדרכים שאתה נמצא בו עכשיו, כולם כאילו מספידים לך, ואני רוצה לומר לך שפשוט ניתנה לי הזדמנות לומר לך כמה דברים שרציתי לומר לך אותם בהזדמנויות אחרות.

היו לי ההזדמנות והזכות לעבוד אתך יחד תקופה לא קצרה בוועדת הכספים של הכנסת, ואני נכנסתי לוועדה הזאת כטירון כלכלי, ונבכי הכלכלה לא היו ידועים לי כלל וכלל. אבל ניגשתי – בשליפה – לטפל בנושאים הכבדים שעלו על שולחנו. חבר הכנסת סילבן שלום, אתה, בכושר הניתוח הכלכלי שניחנת בו, ובכלל גם בכושר ההבעה והשכנוע, אתה סייעת מאוד לא רק לי, אלא לוועדת הכספים של הכנסת בכלל. אני חושב, שבמושב הנוכחי סללת את הדרך של ועדת הכספים של הכנסת למלא את תפקידה כוועדה מן החשובות בבית הזה.

אני גם רוצה לומר בהזדמנות זאת, חבר הכנסת סילבן שלום, יכול להיות שמותר – איך אומרים – עתה מותר לגלות, שבתפקידך כסגן שר הביטחון היית מאוד רגיש לאחת הבעיות המטרידות את החברה בישראל, ואתה, בניגוד למישהו אחר, נהגת בחוכמה רבה ועם רגישות והיית מאוד יצירתי בנושא של גיוס תלמידי ישיבות. התרומה שלך לנושא הזה היא התרומה בכיוון הנכון.

בכלל אני רוצה לציין, שמצאתי אצלך יחס מאוד חיובי למסורת ישראל. אני חושב, שבתקופתנו שלנו זה אחד הדברים החשובים ביותר, כדי ללכד אולי את החברה בישראל לעם אחד.

אני רוצה לומר מלים מספר לידידי השר מיקי איתן, עדיין השר – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני עומד פה, וכאן כתוב מיכאל איתן. האמת היא שאני כבר התפטרתי ביום חמישי, אני כבר לא שר, אני חבר כנסת.

היו"ר ד' תיכון:

אז היה צריך למסור. חבר הכנסת איתן, אני לא יודע מה אתה בזה הרגע, היה צריך לשלוח לנו הודעה על התפטרותך.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

ראש הממשלה הודיע על התפטרותי, ועכשיו – – –

היו"ר ד' תיכון:

איפה הוא הודיע, בכנסת? מתי?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

ראש הממשלה מינה היום את מיקי איתן לסגן שר.

היו"ר ד' תיכון:

אבל אתה התפטרת לפני – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אומרים לי שהוא הודיע שאני כבר סגן שר.

היו"ר ד' תיכון:

כן, אבל הוא היה צריך להודיע לפני שבוע, בתום 48 שעות מן השעה שהתפטר.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

חבר הכנסת מיקי איתן, אני רוצה לומר לך, בהחלט הייתי שמח לראות אותך כשר, אבל האמן לי, יש לי שמחה מסוימת לראות אותך כחבר הכנסת. אני מוכרח לומר לך את האמת, כחבר כנסת היית הרבה יותר חיוני בשבילי והרבה יותר פורה, אתה הרמת את הכנסת כחבר כנסת. כך צריך לראות את הדברים, ולא משנה איפה השם שלך מצוין, כחבר כנסת אני בטוח שתוסיף לבית הזה כהנה וכהנה, כמו בימים הטובים ההם.

אני רוצה לסיים ולברך את השר סילבן שלום ואת בני משפחתו. אנחנו נתכבד בך. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת רחבעם זאבי. בבקשה. נא לשבת, רבותי. חבר הכנסת רביץ, חבר הכנסת גבאי, חבר הכנסת ביבי, חבר הכנסת פורת, חבר הכנסת טל, אדוני שר המשפטים, חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת פנחסי. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת פנחסי מעסיק את השר סילבן שלום.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פנחסי, הרי ממתנים לך. חבר הכנסת סאלח סלים. חבר הכנסת שלום, אולי סיעת הליכוד תמנה כל יום שר ואז כל חברי סיעת הליכוד יגיעו לכנסת סוף כל סוף.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, ראשית, אני מבקש לברך את חבר הכנסת סילבן שלום על התמנותו לשר המדע. ראינו אותו במשך חודשים רבים פועל כסגן שר הביטחון וכשר המקשר לכנסת, ואת תפקידו זה הוא מילא בציון טוב מאוד.

אומנם יש לי חששות שחבר הכנסת שלום מצטרף לממשלה שלא תאריך שנים ולא תוציא את ימיה, וזאת מפני מדיניות הנסיגות שלה.

ממשלת נתניהו מגמגמת בתהליך המדיני: מחד גיסא – – –

שר הביטחון י' מרדכי:

— — —

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני שר הביטחון, אין צנזורה על דברי חברי כנסת, אני יכול לדבר כעת על גידול עגבניות.

שר הביטחון י' מרדכי:

שאלתי אם יש קשר.

רחבעם זאבי (מולדת):

אין קשר, תגלה אותו בסוף, אני אסביר מדוע סילבן שלום מצטרף לממשלה שלא תוציא את ימיה.

ממשלת נתניהו מגמגמת בתהליך המדיני: מחד גיסא, הצהרות תוקפניות על הדדיות ועל שמירה על כל אחוז נוסף; אבל בסופו של דבר היא עושה ויתורים אחר ויתורים. דוגמה, הממשלה תבעה הסגרת 34 מחבלים רוצחים ולא נענתה על-ידי ערפאת, ועכשיו היא מסתפקת בהבטחה חסרת כיסוי שהמחבלים יוחזקו במעצר של הרשות הפלסטינית.

מר נתניהו מצליח לעשות את הדבר הרע ובדרך הרעה. בסופו של דבר הוא גם מסכים לנסיגה וגם מצליח לצבור עוינות רבה מבית ומחוץ. אם הוא נסוג בלאו הכי – אז מדוע הוא מוציא את הנשמה לכולם: משותפיו לקואליציה, מהאירופים, מהאמריקנים, ממדינות ערב ומהפלסטינים?

אנחנו מתנגדים לנסיגות ונביע אי-אמון בממשלה הזאת ובראשה גם אם תהיה נסיגה נוספת של 1%. אבל אם נתניהו הולך לנסיגות, מדוע הוא עושה שרירים של התנגדות?

מפני כך אמרתי, אדוני שר הביטחון, שספק הוא אם השר סילבן שלום נכנס לממשלה שתאריך ימים.

חבר הכנסת סילבן שלום נכנס לממשלה שנכנעת לאיומים בדבר התפוצצות אלימה, ובכך היא מזמינה איומים נוספים, כי מי שנכנע לאיומים ומי שנסחט ממשיך להיכנע וממשיך להיסחט.

חבר הכנסת סילבן שלום מצטרף לממשלה שאין לה הכוח והאומץ להכריז כי הסכם אוסלו מת וכי ערפאת רצח אותו. הוא מצטרף לממשלה שמנהלת משא-ומתן עילג ומוזר, לממשלה שאיננה מסלקת את ממשלת המחבלים מה"אוריינט האוס", לממשלה שמאפשרת את פעילות "שוטרי" רג'וב במזרח-ירושלים, לממשלה שלא בונה בהר-חומה ובמעלה-הזיתים. חבר הכנסת סילבן שלום מצטרף לממשלה שאיננה מאפשרת בנייה ופיתוח של היישובים היהודיים בי"ש"ע, אבל מתעלמת מהבנייה הפרועה של הפלסטינים; לממשלה שמתעלמת מהברחות נשק אל תוככי שטחי הרשות, ואולי אפילו ייצור נשק חם שם. חבר הכנסת סילבן שלום מצטרף לממשלה שגמגמה כאשר המחבלים חסמו את מבואות היישובים ברצועת-עזה ואפשרה גם את מעבר המשאיות הערביות כניצחון של הפלסטינים.

ובכל זאת, אני מברך את חבר הכנסת סילבן שלום עם התמנותו לשר המדע ומאחל לו הצלחה. אולי, אולי הוא יצליח לחזק את השפיות בממשלה הזאת, כדי שתפסיק לדחור במדרון החיסול של אחיזתנו בשטחים השולטים של ארץ-ישראל המערבית, ובכך הוא יביא מזרז ותיקון לקלקולים שלה.

ברכה חברית של עלה והצלח לשר סילבן שלום ולבני ביתו, ובעיקר לרעייתו ג'ודי. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, אני רוצה לומר כמה מלים למיכאל איתן, סגן השר שעוזב את משרד המדע לאחר כשנה. הוא עשה עבודה מצוינת, שאת פירותיה בוודאי נראה בעתיד הקרוב ביותר. חבר הכנסת מיכאל איתן, מטובי הפרלמנטרים שידענו בשנים האחרונות, חסרונך בבית הזה הורגש, ואני לא

מאחל לך שתחזור, אבל אני מאחל לך בהחלט עבודה פורייה בתפקידך החדש. אני מקווה שנזכה לראות אותך כמה שיותר בזה הבית, שהרי אתה דרוש כאן וחסר כאן בכל רגע.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

גם בשם האופוזיציה.

היו"ר ד' תיכון:

גם בשם האופוזיציה. נדמה לי שקצת נשכחת במעמד הזה, ואני פועל לתקן את העיוות הזה.

לחבר הכנסת סילבן שלום, אני מאחל לך הצלחה בתפקידך החדש כשר המדע. אני עצמי חשבתי, שלמדע מקום נכבד ביותר במדינה כמו שלנו שמתבססת על תעשיות עתירות מדע, ואני לא יוצר סכסוך ראשון בינך לבין שר התעשייה והמסחר. אני מאחל לך שתמשיך בעבודת קודמך ותפתח אפיקים נוספים במשרד המדע, ואנחנו נתברך בעבודת שניכם.

רשות הדיבור לחבר הכנסת וייס, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כדי למנוע אי-הבנות, יהיו חברים בסיעה שלנו שיציבעו בעד. אין לזה שום קשר לעמדתנו לגבי הממשלה הזאת. זו ג'סטה ידידותית כלפי סגן שר שאהבנו את מערכת היחסים אתו. ההערכה היא אישית נטו, לו אישית. שום פרשנות אחרת. בקטע הזה אנחנו מתכוונים בכל הלב.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו ניגשים להצבעה על הודעת ראש הממשלה על החלטתו לצרף את חבר הכנסת סילבן שלום כשר נוסף לממשלה בתפקיד שר המדע. נא לשבת. מי בעד? מי נגד? מי נמנע? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 2

בעד הודעת ראש הממשלה – 68

נגד – אין

נמנעים – 9

הודעת ראש הממשלה על צירוף חבר הכנסת ס' שלום כשר נוסף לממשלה נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 68, אין מתנגדים, תשעה נמנעים. הודעת ראש הממשלה בדבר מינוי חבר הכנסת סילבן שלום כשר המדע אושרה על-ידי הכנסת.

הצהרת אמונים של חבר הממשלה ס' שלום

היו"ר ד' תיכון:

אני מתכבד להזמין את שר המדע, חבר הכנסת סילבן שלום, לעלות לדוכן הנואמים ולהצהיר את הצהרת האמונים כשר בממשלה ולחתום עליה.

סילבן שלום:

אני סילבן שלום, בן שמעון שלום, זכרו לברכה, ומרים, תיבדל לחיים ארוכים וטובים, מתחייב כחבר הממשלה לשמור אמונים למדינת ישראל ולחוקיה, למלא באמונה את תפקידי כחבר הממשלה ולקיים את החלטות הכנסת.

(חותם על ההצהרה)

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, הצלחה לחבר הכנסת סילבן שלום.

אני מכריז על הפסקה לרבע שעה.

(הישיבה נפסקה בשעה 19:05 ונתחדשה בשעה 19:25).

הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון מס' 5) (משך כהונת נשיא המדינה)

(קריאה ראשונה)

היו"ר י' לנקרי:

הישיבה נפתחת. אנחנו ממשיכים בסדר-יומנו. על סדר-היום: הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון מס' 5) (משך כהונת נשיא המדינה), של חבר הכנסת מאיר שטרית, קריאה ראשונה. תשובה והצבעה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

תשובה אין, רק הצבעה.

היו"ר י' לנקרי:

אנחנו ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון מס' 5) (משך כהונת נשיא המדינה) לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר י' לנקרי:

ברוב של שבעה קולות, ללא מתנגדים וללא נמנעים, עוברת הצעתו של חבר הכנסת מאיר שטרית, הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון מס' 5) (משך כהונת נשיא המדינה), להכנה לקריאה שנייה ושלישית בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

אנחנו ניגשים להמשך סדר-יומנו. סעיף ה' – הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון מס' 4), התשנ"ח –
1998, בקריאה ראשונה.

שבח וייס (העבודה):

אולי בינתיים ננתח את המשחק של אתמול? אני מוכן לפתוח בניתוח.

היו"ר י' לנקרי:

הצעת, אדוני סגן יושב-ראש הכנסת, לנתח את המשחק של אתמול. אני מוכן להעניק לך דקה.

שבח וייס (העבודה):

עד שיבוא השר אני מזמין גם חברי כנסת אחרים. ארצה גם לשמוע את חוות דעתך בנושא.

אנחנו עברנו חוויה מרתקת – חודש וחצי של מונדיאל. רובנו בדרך זו או אחרת היינו דרוכים וכרוכים
באופן גורף.

אתמול התרשמתי מנבחרת צרפת – ודווקא בלי פוליטיקה – שזה "נוק-אאוט" מדהים לימין הצרפתי,
לפאשיזם הצרפתי. מה דעתך על הרעיון שזידאן איש מרסיי, אלג'יראי, טוראם ואחרים מייצגים איזה
פסיפס אנושי מדהים של העם הצרפתי החדש על אפם ועל חמתם של הגזענים והלה-פניסטים
בצרפת, ומביאים לצרפת ניצחון? שער בנפשו מה עובר בלבם של הלה-פניסטים ויתר הפאשיסטים
בצרפת כשהם רואים חוויה כל כך מרתקת דרך הכדורגל.

אשמח מאוד לשמוע את עמדתך, כמי שמעורה מאוד בתרבות צרפת וכמי שהיה שגריר שלנו שם.

היו"ר י' לנקרי:

אני מסכים אתך, חבר הכנסת שבח וייס, שיש כאן, בחסדי המונדיאל, חגיגת ענק. בחסדי ההרכב
הממוזג בצורה מרשימה מאוד מבחינה רב-תרבותית ורב-אתנית של הנבחרת הצרפתית חוונו בימים
אלה, וביתר שאת אתמול, את צרפת היותר-נדיבה, היותר-אופורית, שדחקה לשוליים – ואני מקווה
לזמן ממושך – את נהימתו הגזענית של ז'אן-מארי לה-פן, ראש החזית הלאומנית בצרפת, שמאיים
בפירוש על ערכי היסוד של החברה הצרפתית.

שבח וייס (העבודה):

עכשיו אפשר לערוך על כך הצבעה.

היו"ר' לנקרי:

תודה רבה.

הצעת חוק להסדרת הפיקוח על כלבים, התשנ"ח-1998

(קריאה ראשונה)

היו"ר א' זמברג:

חברי הכנסת, אנו עוברים לנושא הבא על סדר-היום, מהכדורגל לפיקוח על כלבים: הצעת חוק להסדרת הפיקוח על כלבים, התשנ"ח-1998, בקריאה ראשונה. יציג את ההצעה השר לאיכות הסביבה.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדבר על הצעת חוק להסדרת הפיקוח על כלבים, התשנ"ח-1998, המוגשת היום על-ידי הממשלה לאישור הכנסת.

בצד תכונותיהם החיוביות והתועלת הרבה שהם מביאים, הן כחיות מחמד שחברו לאדם מאז ימי הפרהיסטוריה והן במשימות כגון שמירה, ציד, רעייה ונחייה, עלולים כלבים – אם אינם בהשגחה צמודה – לגרום למזקים ואף להוות סכנה ממשית לאדם.

בשנים האחרונות אירעו בארץ מקרים רבים של תקיפות בני אדם על-ידי כלבים. לכמה מהם היו תוצאות חמורות ביותר, בגוף ובנפש, ובמיוחד בילדים.

על-פי הנתונים שקיבלנו ממשד הבריאות, מדי שנה פונים כ-10,000 בני-אדם לקבלת טיפול רפואי בעקבות נשיכות בעלי חיים. סביר להניח שמספר התקיפות – בפועל – גבוה יותר, מכיוון שחלק מהנשוכים אינם פונים לטיפול רפואי. מספר הפונים בשלוש השנים האחרונות הולך וגדל, והוא הגיע בשנת 1997 ליותר מ-21,000. כ-80% מהפונים נושכו על-ידי כלבים. מספר כלבי הבית בישראל עולה, להערכתנו, על 200,000, והוא גדל בכ-5% מדי שנה.

חלק מהתקיפות היו חמורות במיוחד והגיעו באמצעות התקשורת לידעת הציבור כולו. רבים זוכרים בוודאי את הילד בן השבע, אושרי צוברי מבני-ברק, שהותקף לפני שנתיים על-ידי חמישה כלבים

בדרכו מבית-הספר – הוא היה אז תלמיד כיתה ב' – וחיינו ניצלו רק תודות לשומר בית-הספר, יוסף לקס, בן ה-70. שניהם אושפזו במצב קשה לתקופה ממושכת. בעקבות המקרה הזה ורבים אחרים הוגשו בשלוש השנים האחרונות כמה וכמה שאילתות והצעות דחופות לסדר-היום של הכנסת, וכן הוגשו שלוש הצעות חוק פרטיות על-ידי תשעה מחברי הכנסת. אחת מהן, של חבר הכנסת אבי יחזקאל, עברה בשבוע שעבר בקריאה טרומית.

משרדי בחן את ההצעות הללו והגיע למסקנה, כי הן מכסות את הנושא בצורה חלקית בלבד, וכי חוקי העזר המקומיים הקיימים, העוסקים ברישוי כלבים ואחזקתם – ראשית, לא נאכפו דיים, ושנית, הם מותירים תחומים רבים שאינם מכוסים וניתן לטפל בהם רק בהקשר כלל-ארצי.

לבדיקת הנושא מינה מנהל השירותים הווטרינריים במשרדי ועדת מומחים אשר בדקה אותו על היבטיו השונים, אספה נתונים ודברי חקיקה ממדינות שונות בעולם המערבי, ניתחה את הגורמים למצב ההולך ומחמיר בישראל והגישה את המלצותיה.

בעקבות קבלת ההמלצות הכינו אנשי המקצוע במשרדי, יחד עם מומחי משרד המשפטים, את הצעת החוק להסדרת הפיקוח על כלבים, התשנ"ח-1998, ואני מתכבד להביא אותה לאישורכם בשם הממשלה. היא מונחת בפניכם.

בהצעה נשמר האיזון הדרוש בין הצורך להגן על שלום הציבור ובריאותו לבין זכויותיהם של בעלי הכלבים. זאת, תוך הימנעות מצעדים קיצוניים שחוסר יעילותם הוכח במדינות אחרות. ההצעה מבוססת על גישה, שלפיה מלוא האחריות, בכל מקרה של תקיפת אדם על-ידי כלב, חלה על בעליו. לפיכך הוחמרו העונשים החלים על עבריינים. העונש המרבי הועמד על שלוש שנות מאסר, לעומת שישה חודשים כיום.

ההצעה קובעת, בין היתר, הסדר אחיד, כלל-ארצי, לעניין החזקתם של כלבים, ובכלל זה חובת סימונם ורישומם, הוראות מיוחדות לגבי אופן ההחזקה של כלבים מסוכנים וכלבים שאולפו לתקיפה, הטיפול בכלבים אשר היו מעורבים בתקיפה, רישוי מאלפי כלבים לתקיפה, הגבלות על ייבוא כלבים מגזעים שיוגדרו כמסוכנים ומתן סמכויות פיקוח לשם הבטחת אכיפתן של הוראות החוק. יוקם מרכז רישום ארצי ממוחשב שיאפשר מעקב אחר הכלבים שהיו מעורבים בתקיפות ובהסדרת רישוים המיוחד. הרשויות המפקחות תוסמכנה לבטל רישונו של כלב שהיה מעורב בתקיפה או שהוחזק שלא על-פי הוראות החוק ולהעניש את בעליו. הרשות הממלכתית שתפקח על ביצועו ותדריך את הרשויות המקומיות תהיה השירותים הווטרינריים.

רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק מאוזנת, מבוססת על ידע מקצועי וניסיון ועל הלקח שהופק מהצלחותיהן ומשגיאותיהן של מדינות מתקונות רבות. ככל שנקדים לאשר את החוק ולהפעילו יגדלו סיכויינו למנוע אסונות נוספים.

אני מזכיר, שבשבוע שעבר עברה בקריאה טרומית הצעתו של חבר הכנסת אבי יחזקאל, וסיכמנו ששתי הצעות החוק – הצעת החוק הזאת, שהיא בסיסית, וההצעה של חבר הכנסת אבי יחזקאל – יידונו בוועדה בהכנה לקריאה שנייה ושלישית של ההצעה הזאת, ואיך לשלב בתוכה אלמנטים מההצעה של אבי יחזקאל, אם ההצעה הזאת לא מכסה את כל הדברים שצריכים להיות מכוסים. אני אישית סבור שכן, אבל אפשר לבדוק זאת שוב. תודה.

היו"ר א' זמברג:

תודה לשר לאיכות הסביבה. אנו עוברים לדיון בהצעת חוק להסדרת הפיקוח על הכלבים. ראשון הדוברים – חבר הכנסת נסים זוילי. בבקשה. לכל דובר שלוש דקות. אחריו – חבר הכנסת בנימין אלון. אחריו – חבר הכנסת עזמי בשארה. רשימת הדוברים נעולה וסגורה. בבקשה.

נסים זוילי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לנצל את רשות הדיבור שניתנה לי כדי למחות בכל תוקף על ההתקפה שלוחת הרסן של יושב-ראש האופוזיציה נגדי אישית ועל עיוות מפחיד שהוא מנסה לתת למשמעות של חבר הכנסת.

אני רוצה להזכיר ליושב-ראש הקואליציה – – –

מיכה גולדמן (העבודה):

אמרת קודם יושב-ראש האופוזיציה. לא הבנו במה מדובר.

נסים זוילי (העבודה):

אני עוד לא התרגלתי. אני חוזר ואומר – – –

היו"ר א' זמברג:

יושב-ראש הקואליציה, מדברים אליך.

קריאה:

מי זה? מי זה?

היו"ר א' זמברג:

חבר הכנסת שטרית, הפנייה היא אליך.

נסים זילי (העבודה):

הוא יודע. אני חוזר ואומר, שאני רוצה למחות בתוקף על ההתקפה שלוחת הרסן של יושב-ראש הקואליציה נגדי אישית בניסיון לעוות, בצורה מוחלטת, את תפקידו, את ייעודו, ואת אחריותו של חבר הכנסת. אנחנו לא עיתונאים. החובה שלנו היא לחשוף כל חשד הכי קטן לאי-סדרים בממשל. הגיעו אלי ידיעות שהטילו צל כבד על יכולתו של ראש הממשלה לתפקד, ומחובתי כחבר הכנסת לחשוף אותן.

הערה שנייה, לא מפלגת העבודה, לא התנועה שלי, אני מאמין שאין אזרח במדינת ישראל שמנסה להגן על הפשעים או על הדרך שבה הלך מנבר. ניסיונות של לשכת ראש הממשלה להפוך את הוויכוח לוויכוח של הגנה או תמיכה במנבר הם חסרי שחר, חסרי יסוד, ואני הייתי מציע לקואליציה וליושב-ראש הקואליציה – אמרת, אני שמעתי זאת במו פיך, אמרת שניצלתי בצורה צינית את התפקיד ואת החסינות שלי כחבר כנסת כדי לחשוף – – –

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא אמרתי את זה, אדוני.

נסים זילי (העבודה):

אני לא עקפתי שום צד של בית-משפט, חשפתי מידע שהגיע אלי, שהטיל צל כבד על תפקודו של ראש הממשלה. נקודה. אני לא עיתונאי, אני לא פרשן שמגיעות אליו ידיעות מבוססות. אחרי שאני בוחן את הידיעות ולדעתי הן מבוססות, חובתי לחשוף אותן לציבור הרחב. אני לא צריך לא לטייח, לא למרוח, אלא לעשות זאת, ואני יודע שגם אתה נוהג כך. אז היום ההתייחסות שלך היתה לא עניינית, לא ישרה ולא חברית, ועל זה אני רוצה למחות.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

— — — זה מה שאמרתי — — —

היו"ר א' זמברג:

תודה לחבר הכנסת נסים זילי.

חבר הכנסת שטרית, אתה רשום. אומנם אנחנו דנים בהצעת חוק — — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר א' זמברג:

לא, לא נהפוך את זה לדיון בנושא הזה — — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר א' זמברג:

על-פי התקנון, הודעה אישית היא בתום הדיון. כרגע אני לא אתן. אתה רשום לדיון. תרצה לעלות ולומר את דברך, בבקשה. בבקשה, חבר הכנסת שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

על-פי התקנון — — —

אפי אושעיה (העבודה):

בתום הדיון, מאיר.

היו"ר א' זמברג:

סליחה, תן לו לדבר.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

תן לי להשמיע את דברי, קודם כול. כשפונים אישית לחבר כנסת – זכותו להגיב. אני יכול להראות לך אלף תקדימים, חבר הכנסת אושעיה, כשהיה חבר הכנסת שבח וייס, שהגיבו מייד – – – אני מבקש להגיב בשתי דקות, לא יותר, בגלל – – –

היו"ר א' זמברג:

חבר הכנסת שטרית, אנחנו נמשיך בדיון, אני אבדוק את העניין, ואם על-פי התקנון ימצא שאתה צודק, מן הסתם ניתן לך שלוש דקות במסגרת הדיון כאן.

הדובר הבא הוא חבר הכנסת בנימין אלון; בבקשה. אחריו – חבר הכנסת עזמי בשארה. הצעת החוק נוגעת להסדרת הפיקוח על הכלבים, להזכיר לדוברים.

חיים אורון (מרצ):

מי אחריו?

היו"ר א' זמברג:

אחרי חבר הכנסת בשארה – חבר הכנסת אושעיה. בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אני חושב שאתה מביא לפנינו הצעת חוק כמו שקראת לה – מאוזנת, צודקת ונכונה, שמתייחסת ומבחינה גם בין הכלבים לבינם, כל מין לסוגו. אין דומה "רוטוויילר" לכלב שעשועים, וה"פיט-בול טרייר" לא דומה לכלב שילדים אוהבים לשחק אתו.

בהלכות נזקי ממון במשפט העברי הכלל היסודי הוא, שממון של אדם שמזיק – זו אחריותו של הבעלים. הבעלים חייב לחוש את האחריות הזאת גם אם הממון הזה חי ונושם, כמו שור נגח, וכולנו מכירים את ההלכות שמבחינות בין שור מועד לשור תם, שנותנות אפשרות להתרעה, שנותנות מרחב מסוים ומבחינות בין סוגים שונים של בעלי חיים, כך שאני חושב שהדבר הזה היה נצרך. אומנם גם עד עכשיו היו תקנות והתייחסויות, אבל אנחנו יודעים, באמת, שהנזק שנגרם גם לאותם כלבים חמודים ולמגדלי כלבים – ואני מזכיר את עוונותי, שגם אצלי בבית יש משהו מן החיות האלה – הנזק שנגרם הוא נזק שאני חושב שיש בו מרכיב אמיתי גם כשהוא פסיכולוגי – – –

שבח וייס (העבודה):

יש לך כלב או חתול?

בנימין אלון (מולדת):

כלב. כלבה ליתר דיוק, של הילדות, אבל היא כבר קנתה שביתה בבית. היא ותיקה.

אני לא זוכר את המסכת, על כל פנים הגמרא מתארת אותו אדם שיושב, ועוברת אשה הרה ברחוב והכלב שלו קופץ עליה, ואז הוא אומר לה "בקול", כמו שאומרים היום: תנוח דעתך, כבר שמטו שיניו. עונה לו האשה: תנוח דעתך, כבר נשמט הוולד. כלומר, הפחד הוא גם מזיק ממשי, ואותו מקרה של הפלה שמתואר בגמרא – ודאי שזו סכנה אמיתית.

לכן, אני בהחלט בעד הגישה העקרונית של החוק, שהיא כן מאוזנת, חבר הכנסת פורז, היא איננה שונאת כלבים, איננה פוחדת מכלבים, איננה כפוית טובה לידידותו של הכלב, היא רק מבחינה בין הסוגים השונים, דורשת אחריות וזהירות ולא מקצינה מצבים לא נורמליים, ובזה אני מסיים, אדוני היושב-ראש, לא מקצינה מצבים לא נורמליים של הגנה על הכלב באשר הוא גם כשזה בא על חשבון אשה זקנה, ילד או סתם אדם שפוחד מכלבים.

היו"ר א' זמברג:

תודה.

בנימין אלון (מולדת):

לכן אני בעד הצעת החוק. מובן שאי-אפשר להתייחס לכל פרטיה, ואנחנו נעשה זאת בוועדה. תודה רבה.

היו"ר א' זמברג:

תודה לחבר הכנסת בנימין אלון. חבר הכנסת עזמי בשארה, ואחריו – חבר הכנסת אפי אושעיה; ואני אעריך מאוד אם ההפגנה תפוזר.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בדרך כלל אני לא עולה לנצל את זכות הדיבור בנושא שאני לא כל כך מבין בו, ועד עכשיו לא עשיתי זאת בכנסת. על כל פנים, חשבתי שפורז ידבר לפני, אז אני אלמד ממנו משהו על הנושא. אבל מה לעשות, הוא מדבר אחרי, אז נחכה.

אני יכול רק להגיד שני דברים, שבקרה היא במקום והסדרת העניין מבורכת לגמרי, אבל נראה לי שהסיפור מסורבל לגמרי, כפי שחבר הכנסת פורז הסביר לי, ושיש שם אפליה גזענית בין כלבים. נשמע ממנו אחר כך, ואז אני אקבע עמדה. אני שמח שאני בוועדה הזאת, אני והוא, ואז נראה איך נקבע עמדה.

רציתי לנצל את רשות הדיבור כדי לדבר על משהו אחר, על בקרה מסוג אחר ועל הסדרת עניינים מסוג אחר, שבתקופה האחרונה שומעים עליה הרבה מאוד בעיתונות, והיא ההחלטה המוזרה ביותר, כאילו אנחנו חוזרים לממשל הצבאי, שממשלת ישראל החליטה על הקמת ועדת שרים לבקרה פוליטית על האוכלוסייה הערבית. מובן שהאוכלוסייה הערבית היא לא כלבים, ולא צריך להסדיר את זה ולבקר את זה בחוק, אבל הנה, אפשר בהחלטה ממשלתית לעשות זאת, כי יש אנשים שחושבים שהאוכלוסייה הערבית היא כלבים שובתים, וקוראים לזה: מגמות קיצוניות. לעשות בקרה, לבלום את , יהיה BIG BROTHER המגמות הקיצוניות, זו מטרת הוועדה, תאמינו או לא. זאת אומרת שיהיה לנו לנו מקארתיזם. אני לא יודע, יש ועדת שרים, לא אומרים לנו מי חברים בה, היא יושבת, השב"כ מדווח לה – – –

אברהם שוחט (העבודה):

חבר הכנסת עזמי בשארה, לא יכולתם לעשות שלא תקום ועדה – – –

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

מה זה שייך?

אברהם שוחט (העבודה):

למה לא סידרתם את זה?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

מה זה שייך? אתה רוצה בעצמך להיות מושל צבאי כנראה.

אברהם שוחט (העבודה):

לא יכולתם לסדר את זה?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

עזוב אותי. אתה יודע מה? אתה יודע לסדר את ש"ס יותר טוב ממני. אתה אמן העסקות עם ש"ס, אתה והמפלגה שלך, אם אתה כבר רוצה. אני, בחיים שלי לא ישבתי עם ש"ס כמוך ולא אשב עם ש"ס, אני מבטיח לך. אני מבטיח לך שאתה תשב עם ש"ס. אני מבטיח לך שאתה תשב עם ש"ס, ואני אבקר אותך על זה. אני בחיים לא ישבתי עם המפלגות החרדיות ולא עשיתי שום עסקות. אתה אמן העסקים עם המפלגות החרדיות – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת בשארה – – –

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

– – ואצלי אתה לא תעשה ממשל צבאי. תעשה עם מישהו אחר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת בשארה – – –

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

יש לי עמדה, תקרא את העמדה שלי. קראתי אותה. העמדה חילונית יותר מהעמדה שלך.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת בשארה, אם אתה לא מבטיח – – – עם ש"ס, אז אני אבטיח לו.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

כן, כן, הם ילמדו אנשים לא לעשות עסקות עם ש"ס. אתם אמני העסקות עם ש"ס.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת בשארה, אם אתה לא מבטיח משהו לש"ס, אני אבטיח משהו לש"ס.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

הם ילמדו אנשים לא לעשות עסקות עם ש"ס, אתם אמני העסקות עם ש"ס.

אברהם שוחט (העבודה):

אתם תשבו עם החרדים?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מתי שהם רוצים לשבת אתי, אני שמח לשבת אתו.

היו"ר א' זמברג:

חבר הכנסת ריבלין, תורך מאוחר יותר, הזמן עומד להסתיים.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אני מציע לא לעשות לי פרובוקציות בעניינים כאלה עקרוניים. יש לי דעות בנושא זה. תקרא אותן ותלמד עליהן.

אברהם שוחט (העבודה):

גם לי יש דעות.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

לך אין כל כך, דרך אגב. זה לא כל כך עניין של דעות, הסיפור הזה של גיוס חרדים. שילמדו תורה. יש לי דעה בנושא.

אדוני היושב-ראש, התכוונתי לוועדת שרים שיושבת לאחרונה, ומדווחים לה מארגוני השב"כ על מגמות קונסטיטוציוניות בקרב האוכלוסייה הערבית. אני חושב, שזוהי התפתחות קיצונית, חריפה ומדאיגה ביותר. אני לא יודע, ראש הממשלה קיבל כנראה הצעות מפינקלשטיין, היועץ שלו, להתחיל את מסע הבחירות. הוא מתחיל לטפטף הצהרות שפוגעות בלגיטימציה של האוכלוסייה הערבית. ראש הממשלה מתחיל לבדוק את החוקיות של החרמת מוצרי ההתנחלויות, הוא מקבל כל הזמן דיווחים ומטפטף לתקשורת, ולא במקרה, על דיווחים של השב"כ על מגמות קיצוניות בקרב האוכלוסייה הערבית. מה הוא רוצה לעשות – הוא התחיל בדה-לגיטימציה של הקול הערבי ושל כל מי שיעשה ברית עם הקול הערבי. לדעתי, ועדת השרים הזאת היא ועדת בחירות. זה אותו פרול כמו "נתניהו טוב ליהודים". זוהי ועדת שרים שכאילו מחשידה את האוכלוסייה הערבית. כל שבוע נחכה לשמוע מה היא תגיד על האוכלוסייה הערבית.

לדעתי, הכנסת צריכה לתת את דעתה על הנושא הזה. זה פשוט לא ייתכן, אנחנו לא חיים במקארתיזם. תודה רבה לכם.

היו"ר א' זמברג:

תודה לחבר הכנסת עזמי בשארה. חבר הכנסת אפי אושעיה, ואחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. בהמשך – חבר הכנסת אחמד סעד.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הצעת החוק תכליתה להסדיר את הפיקוח על נושא הכלבים והחזקתם והפיקוח גם על בעלי הכלבים. ביומי הראשון בכנסת הנחתי הצעת חוק, בעקבות הנשיכות האכזריות על-ידי כלבי "רוטוויילר" במיוחד והנזקים הבלתי-ניתנים לתיקון שהן גרמו לילדים ולמבוגרים. החזיקו אותנו זמן רב עם הצעת החוק הזו, משום שאמרו שהמשרד לאיכות הסביבה ומשרד החקלאות, באמצעות הווטרינר הראשי של משרד החקלאות, הולכים להסדיר את הנושא בחוק. אני שמח שהיום מוגשת לנו לקריאה ראשונה הצעת חוק מטעם הממשלה המסדירה את הנושא הזה.

אני רוצה לומר, שהאשמה היא לא בכלבים אלא בבעלי הכלבים. הכלבים יכולים להיות כלבי מחמד, כלבים שמסבים הנאה לבעלים שלהם, אבל יש בעלים אכזריים המתאכזרים אל הכלבים שלהם, והם אלה שצריכים לתת את הדין ולשאת בעונש. בחוק נקבע, שאדם שלא החזיק את כלבו כפי שראוי להחזיק כלב, והכלב נשך – דינו מאסר שלוש שנים, במקום שישה חודשים.

אני פונה לכבוד השר ושואל, כיצד תוכלנה הרשויות המקומיות, עם כוח האדם המצומצם שיש להן, לעשות ביקורי פתע, להשגיח ולבקר, כדי לוודא שאכן בעלי הכלבים מחזיקים את הכלבים בהתאם לתנאי הרשיון שניתן להם, וזאת לאחר שבדרך-כלל די בשרבוט חתימה של פקידה לשם קבלת הרשיון להחזקת כלב. על-פי החוק, מה שיקרה בפועל, ברגע שייכנס החוק לתוקפו, אפשר יהיה להטיל מאסר של שלוש שנים על מי שכלבו נשך, אבל מה עם בקרה על בעלי כלבים, כדי למנוע את האסון עוד לפני שהוא קורה?

לכן אני מציע לך, אדוני השר, לבדוק את האפשרות, אולי במסגרת תקנות, להפעיל חוליות מיוחדות שתבקרנה את בעלי הכלבים שלהם ניתנו הרשיונות, לא בצורה המונית, לא בצורה גורפת, אבל בעלי הכלבים צריכים לדעת שיש פיקוח מתמיד – באופן מדגמי אומנם – אחר בעלי כלבים שאינם מחזיקים את כלביהם בצורה נאותה, בהתאם לכללי הרשיון שניתן להם. תינתן הסמכות לאותם פקחים לשלול מבעלי הכלבים את הרשיון ולהחרים את הכלבים הללו.

יש כלבים שלבעליהם ניתן רשיון להחזיקם. רשיון להחזיק כלב מסוג "רוטוויילר" הוא כמו מתן רשיון להרוג. זה כמו רשיון לאקדח. בעלי אקדחים נשלחים למטווח ולמבחנים אחרים שהם צריכים לעמוד בהם לפני שהם מקבלים את הרשיון, ואילו כאן הפקידה ברשות המקומית נותנת רשיון לכל מי שמבקש.

לכן אני אומר: רשיון לבעל כלב צריך להינתן באופן חופשי, אבל עם הרשלנים צריך להחמיר, לא רק לאחר שהכלב נשך אלא במהלך הזמן.

היו"ר א' זמברג:

תודה לחבר הכנסת אפי אושעיה. חברת הכנסת גוז'נסקי, בבקשה.

אני רוצה להעיר לחבר הכנסת אושעיה, כי על-פי הצעה זו, אם לבעל כלב יהיה מה להסתיר, אני רואה סיטואציות קשות: פקחים פורצים הביתה, מחביאים את הכלב בפריזר לכמה דקות, כדי להסתיר אותו. זו יכולה להיות בעיה גם מבחינת זכויות האזרח, בעיה של חדירה לביתו בשם החיפוש אחר הכלב. אבל אני נמצא כאן לא על תקן נואם, אלא על תקן מנהל הישיבה.

אפי אושעיה (העבודה):

לנוכח המחיר הכבד, זה כדאי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חושבת, שכחברה נאורה אנחנו רוצים לטפח חיות מחמד. זה חשוב לחינוך הילדים, זה חשוב ליצירת אווירה אנושית בין בני האדם, וגם הוכח שגידול חיות מחמד עוזר הרבה מאוד במקרים של חולים, אסירים וכו'. אבל מכאן ועד למצב היום שבו ילדים, מבוגרים וקשישים נופלים קורבן לכלבים שתוקפים אותם, מטילים בהם מום, משחיתים את פניהם – המרחק רב. לכן אני מברכת על הצעת החוק שבאה להסדיר את הנושא הזה.

כמו קודמי אני מבקשת לומר, בהקשר זה של כיבוד החוק, שתחת מסווה של חוק עושים דברים אנטי-אנושיים, דברים שחייבים לזעזע. אני רוצה לברך את יוזמי אוהל המחאה שהוקם בסוף השבוע שעבר, אוהל המחאה נגד הריסת הבתים, אותו אוהל מחאה שנודד עכשיו מעיר לעיר בשטחי הרשות הפלסטינית, ואשר בו מובעת המחאה החריפה על הקצב הגובר של הריסת בתים.

חברי הכנסת, יכולים להיות בינינו ויכוחים על ההיבט הפוליטי, על הפתרון הפוליטי, ויכוחים עמוקים מאוד על מדיניות הממשלה ועל עמדות הממשלה – הכול בסדר, אבל אני שואלת, האם יש שימוש ציני יותר בשם החוק, כאשר הורסים בית של משפחה, שלא בנתה את ביתה באמצע כביש רב-מסלולי שמחבר שני יישובים, וממש אי-אפשר לנסוע ביניהם – מדובר בהרס בתים שעומדים על גבעה, על צלע של גבעה. שמעתי שהגיעו בעיוורון ובטמטום השוביניסטי והלאומני הזה עד כדי כך שאפילו הרסו מערה. אתם מעלים בדעתכם דבר כזה? הרסו מערה שבה התגוררה משפחה, כי לא היה לה רשיון לגור באותה מערה. יש גבול לדברים? יש גבול לרדיפה הזאת? איפה מדינת ישראל וכוחותיה רוצים שהאנשים האלה יגורו? איפה האנשים האלה יגורו – מתחת לעץ, בחום, בקור ובגשם? מה צריכה לעשות משפחה עם ילדים, אם לא לגור באיזה מקום? על מה אנחנו מדברים, על ארמונות?

לכן אני חושבת שהפעולה הזאת מבורכת, ומעל לבימה הזאת אני מצטרפת לכל אלה שמגינים ומוקיעים את המדיניות המחרפה וההרסנית הזו של הריסת בתים. תודה.

היו"ר א' זנדברג:

תודה לחברת הכנסת גוז'נסקי. חבר הכנסת אחמד סעד, אחריו – חבר הכנסת חיים אורון, ואחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית, שתורו הוחלף עם תורו של חבר הכנסת מיכה גולדמן.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר א' זנדברג:

חבר הכנסת אורון אחרי חבר הכנסת סעד, ולאחר מכן תורך.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר א' זנדברג:

חבר הכנסת שטרית, בעוד שש דקות תוכל לומר את דבריך במסגרת שלוש דקות, לא שתי דקות.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, בקשר לחוק המוצע, טוב הדבר שהמשרד לאיכות הסביבה מציע חוק להתמודדות עם בעיית הכלבים, איך לטפח כלבים ואיך להילחם בכלבים מסוכנים שמשוטטים ברחובות.

אבל יש, לפי דעתי, כל מיני תופעות שהן מסוכנות יותר מכלבים שהולכים על ארבע. לפני יומיים התפרסם בעיתונות הדוח השנתי של השב"כ. אני רוצה להתייחס רק לחלק ממנו, כי הגשתי על העניין הזה הצעה דחופה לסדר-היום. אני רוצה להתייחס רק לחלק שמזהיר מפני קבוצות של טרור יהודי, של בריונים, שלא רק מסכנים וממררים את החיים של הפלסטינים בשטחים הכבושים, אלא כקבוצות מאורגנות עם נשק הם יכולים להביא לפיצוץ בחברה הישראלית.

אנחנו הזהרנו תמיד מפני הקבוצות האלה, שיש להן התנהגות שמזכירה התנהגות פאשיסטית. אמרנו שההתקפות של הבריונים האלה, שמטפח אותם הכיבוש הישראלי כאילו כזרוע נגד העם הפלסטיני, לא ידעו גבול, ואם היום עוצמים עין משום שאנחנו תוקפים את הפלסטינים, מחר הם יפעלו בתוך ישראל גם נגד כוחות דמוקרטיים – לא רק נגד הערבים אלא גם נגד יהודים.

כשמדובר בבריונים משוטטים כאלה, שהם מסוכנים יותר מהבעיה שאנחנו דנים בה, צריך להפנות את השאלה לממשלה, לכיבוש שמטפח אותם.

היו"ר א' זנדברג:

אני מבקש לסיים.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

שייקחו מהם את הממשלה. מה עושה הממשלה כדי להתמודד עם קבוצות הטרור, עם הבריונים האלה?

היו"ר א' זנדברג:

תודה לחבר הכנסת סעד. אני מזמין את חבר הכנסת חיים אורון. אחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית. אחריו – חבר הכנסת שבח וייס.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הכותרת של החוק היתה יכולה לעורר בי רצף אסוציאציות בנושא כלבים למשך שלוש דקות: פני הדור כפני הכלב, הכלבים נובחים והשיירה עוברת, רובי ריבלין, "כול כלב – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

פנים, לשון נרדפת למנהיגים.

חיים אורון (מרצ):

נכון. "כול כלב ביג' יומו", אתה מכיר את זה גם כן.

שבח וייס (העבודה):

כלב בן יפונה.

חיים אורון (מרצ):

אני מודה שהיות שיש הסכמה, אדוני שר החקלאות, לגבי החוק עצמו – – –

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

לא.

חיים אורון (מרצ):

אולי לחבר הכנסת פורז, שהוא אצלנו הממונה על הנושא, יש הערות לגבי החוק. אני רוצה לומר, שבהקשר זה היתה אופיינית מאוד עמידתו של ראש הממשלה לפני כשעה-שעה וחצי פה. הוא בא להצביע, אדוני שר החקלאות. מייד כשראה שאין רוב – נכון, אדוני היושב-ראש? – הוא עמד בצד ונתן לכנסת ליצור את העובדה שאין כאן רוב לממשלה. הוא לא בעסק.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

בכל זאת בחירה ישירה טובה יותר מהאלטרנטיבה.

חיים אורון (מרצ):

הוא לא בעסק, הוא לא במשחק. הוא מסתכל עליו מהצד. אני שואל אותך, חבר הכנסת מודי זנדברג, אדוני היושב-ראש, מה היא משמעות העמידה הזאת מהצד?

היו"ר א' זנדברג:

חבר הכנסת אורון, אתה בקי בתקנון ובחוק. המשמעות היא, שאין משמעות להצבעה עד שתצליח לגייס 61, ומסתבר ששנתיים אתה לא מצליח לעשות זאת.

חיים אורון (מרצ):

ראיתי שבכל מקום שיש לזה ריח של הצלחה או ריח של רוב, ראש הממשלה בא. ראית בדיון על בחורי הישיבות? ראית איך הוא בא? איפה הוא עומד בצד כאילו הוא לא בעסק?

היו"ר א' זנדברג:

אולי כי שם היה סיכוי, ולכם אין סיכוי בהצבעות האי-אמון.

חיים אורון (מרצ):

אתה מחכה עד שהוא יצטרף אלינו כדי להגיע לרוב? לא, הפירוש שלי הוא אחר. הפירוש שלי הוא, שראש הממשלה מפנים עד תום את המשפט: הכלבים נובחים והשיירה עוברת. ושלא תהיה לך שום טעות – בקטגוריה של הכלבים שדורשים פיקוח וטרינרי נמצא שר החקלאות, כי הוא לא מעניין אותו. אתה לא נמצא, כי אתה לא מעניין אותו. אנחנו – לית מאן דפליג. אותו מעניין היום דבר אחד בלבד: איך השיירה שלו שהולכת ומידלדלת תעבור עוד שבוע ועוד שבוע ועוד שבוע, עד שהוא יוכל לבוא ולהגיד, נגמרה הקדנציה, בואו נתחיל עוד קדנציה אחת כזאת. לא מעניין אותו שום דבר אחר. הוא לא נושא באחריות לשום דבר אחר. לכן הוא מהתל בכס, לכן הוא מהתל בהם, לכן חברי מפלגתו אינם יודעים מה הוא רוצה.

אני לא יכול לומר בהקשר זה, כי זה יהיה בלתי מנומס, את המשפט האחרון שאמרתי בערבית, כי הוא באמת בוטה מדי, אבל אני מתכוון בכל זאת, בהקשר שאנחנו מדברים בו, שיגיע בקרוב המועד שבו בדרך דמוקרטית נגיד לראש הממשלה, שלא מדובר בנביחת כלבים, הציבור אינו מוכן שהשיירה הזו שאתה מנהיג אותה תמשיך לנוע לאין מקום שאתה מוליך אותה, לך הביתה.

היו"ר א' זמברג:

תודה לחבר הכנסת חיים אורון.

אני מזמין את חבר הכנסת מאיר שטרית. חבר הכנסת שטרית ביקש את זכותו להשיב על-פי התקנות. היות שיש ספק בעניין, לא ניכנס לכך. במקום שתי הדקות שטענת שמגיעות על-פי הנוהג – שלוש דקות, וזה ממילא במסגרת הדיון.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, בלי לפגוע במישהו, פשוט קצת מהניסיון, התפתח מנהג – – –

היו"ר א' זמברג:

חבר הכנסת וייס, חבל, ממילא הנואם עומד על הדוכן. לא ניכנס לכך בשלב הזה. חבר הכנסת שטרית נתלה באילן גבוה וביקש לצטט את הדברים של חבר הכנסת וייס. אבל אתה ממילא נמצא על הדוכן. בבקשה, שלוש דקות.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, על-פי התקנון, כשפונים לחבר כנסת באופן אישי בעניין מסוים, זכותו להגיב. נכון שהתקנון קובע שהוא מגיב בסוף הדיון, אבל על-פי הפרקטיקה המקובלת בכנסת זמן רב מאוד, יושב-ראש הכנסת נתן פעמים רבות מאוד – חבר הכנסת שבח וייס אמר שהוא זוכר 20 פעמים כאלה – אפשרות לאנשים להגיב לאלתר, כי אחרת זה לא אקטואלי. אבל אני מבקש לנצל את זכות הדיבור שלי כדי להגיב.

שבח וייס (העבודה):

ברוח טובה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

ברוח טובה. אני רוצה להגיד לחבר הכנסת זוילי – ראשית, לא האשמת אותך, חלילה, בשום דבר; לא בתמיכה, חלילה, בבוגד או באחד אחר. אני לא אמרתי מלה רעה. אמרתי דבר אחד, ואני חוזר עליו: אמרת, הגיעה אלי אינפורמציה. אני חושב שמישהו הטעה אותך. אבל למה האינפורמציה הזו לא פורסמה בעיתונים? היא לא פורסמה כיוון שהיה צו של בית-המשפט שאוסר את פרסומה, עד

אשר בית-המשפט יאפשר את פרסומה. מאחר שהעיתונאים לא הצליחו לפרסם – כמו שפנו אליך, תאמין לי, פנו גם להרבה חברי כנסת אחרים והציעו להם לעשות אותו דבר.

נסים זילי (העבודה):

המקור שלי לא היה בעיתונות.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

לא חשוב. אני אומר לך, שהרבה אנשים פנו, ואולי מישהו ניצל את תום לבך – אני אומר זאת בפירוש – את תום לבך. לא יותר מזה, אין לי טענה אחרת. ניצל את תום לבך, בלי להביא בחשבון שעל-ידי הפעולה שלך אתה בעצם גורם להפרת צו של בית-משפט. אמרתי שהשימוש בך – או אם אתה החלטת בעצמך להשתמש בכך משום שיש לך חסינות – זה דבר הפוגע בסוף המעגל בחברי הכנסת. מדוע? כי עכשיו יבואו כל מיני חכמים ויבקשו לצמצם את החסינות הדיונית של חברי הכנסת, דבר שאני מתנגד לו בכל תוקף. אני חושב שחבר כנסת צריך להיות חסין. אנחנו מוכרחים להיות מאוד מאוד זהירים ולא להשתמש בחסינות מעבר למידה המותרת. אני מניח שהדברים יפורסמו, בסופו של דבר, ואם יפורסמו, יהיה אפשר להתייחס אליהם אחרי שיפורסמו. כשעיתון מפרסם, הוא בודק את העובדות לפני פרסומן. חובתו לבדוק, לפחות. אם הוא מפרסם משהו, אפשר להתייחס ברצינות. פה עדיין הכול רכילות ושמעות, ואני חושב שעל בסיס שמעות ורכילות אסור לעשות פעולה, בעיקר כשיש צו בית-משפט.

אני לא רוצה לפגוע בך, חלילה, בשום צורה שהיא, וגם אני מייחס זאת לשימוש בתום לבך בלבד. זה מה שאני אומר. לא מלה אחת מעבר לכך.

עכשיו לגופה של הצעת חוק הכלבים: אני חושב שהצעת החוק שמונחת לפנינו היא נכונה, ואני תומך בה. אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר א' זמברג:

תודה לחבר הכנסת מאיר שטרית. אני מזמין את חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה, ואחריו – חבר הכנסת מיכה גולדמן. אחריו – חבר הכנסת חיים דיין.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתאר ומשער, שעם חלק מהציבור, נאמני ערוץ-33, באמצעות אותו ערוץ חשוב, אנחנו שומרים על קשר קבוע, והקהל עוקב אחרי העבודה השוטפת של הכנסת, בלי עריכה, בלי אפליה לטובה של כמה וכמה חברי כנסת שיש להם קשרים כאלה וכאלה, עם עורכים כאלה וכאלה של תוכניות רדיו וטלוויזיה, אלא ממש כך, בתום לב – יכול להיות שחלק מהציבור הזה

קצת משמיע תמיהה על כך שהכנסת, בימים כל כך צפופי אירועים דרמטיים, שעות אחדות אחרי הצבעת אי-אמון ודיונים חיוניים אחרים, עוסקת בנושא שללכאורה הוא קליל, בלתי חשוב.

אני אומר זאת כי אני זוכר שמדי פעם בפעם, כשחברי הטוב, חבר הכנסת פורז, העלה כאן בבית בעיות שנוגעות ליחס לבעלי חיים, אפילו בתוך סיעתי מצאתי חברי כנסת שדרך קבע זלזלו בזה. אנחנו לא מזלזלים בזה. אם תרצו, אנחנו גם כלב השמירה של הדמוקרטיה, ואנחנו עוסקים בזכויות של בני אדם ושל כל מי שנשמה באפו.

לרבים מאתנו – כבר אמר זאת קודם חבר הכנסת אורון – יש אסוציאציות שונות מאוד לגבי כלבים, לא פשוטות. לי למשל, יש אסוציאציות נעורים קשות מאוד לגבי כלבים בשירות הגסטפו, כאשר בעינינו אלה היו חיות אימתניות, שהופעלו על-ידי חיות אימתניות, וגם אז אני חושב שאת החשבון היינו צריכים לעשות עם ההולכים על שניים.

אני אומר, בגדול, יש משמעות מוסרית למערכת היחסים שמפתחת החברה האנושית עם בעלי חיים בכלל, ויש לא מעט אנשים שמוציאים מסקנות עד תום, שעוברים לצמחונות או לכל סוג אחר של סגנון חיים שיש בו מינימום פגיעה בבעלי חיים, וזה יפה וזה אנושי.

אני אומר את הדברים האלה על רקע החוק הזה. ההרגשה שלי היא שהסדרנו די טוב בלי החוק הזה, וההרגשה שלי היא שאפשר להפעיל ענישה קשה מאוד כלפי בעלים של בעלי חיים שלא שומרים על אותם בעלי חיים שהם מסוכנים לבני אדם ועושים שמות בילד או נטפלים לאדם מבוגר חסר תושייה וחסר ישע, אפילו לאדם צעיר מול כלב תוקפני – המשימה היא מאוד קשה וקטלנית, באותה מידה שפיל משתחרר מגן-החיות, או בעל חיים אחר מסתובב בחוצות העיר ועושה שמות. אנחנו מבקשים שיהיה בעניין זה סדר ושישמרו על בני אדם.

הייתי אומר, אף שאינני חושב שיש צורך בחוק הזה, על פניו הוא נראה סביר, מאוזן, הגיוני, ויאפשר הלאה להרבה אנשים לסובב את עצמם בבעלי חיים למטרות שונות – זה כבר לא עוד סמל סטטוס, של עשירים או של אמידים. כל מיני אנשים, ילדים, אנשים בודדים, משפחות חד-הוריות וכן הלאה, מוצאים להם חבר – כלב או כלבה. זה אנושי, נוגע ללב, צריך לסייע להם, ועם זאת יש לשמור על החברה מסכנות של אי-הקפדה על כללי זהירות נאותים.

אני חושב שאני אתמוך בחוק. תודה רבה.

היו"ר א' זמברג:

תודה, חבר הכנסת שבח וייס. חבר הכנסת מיכה גולדמן. אחריו – חבר הכנסת חיים דיין, ואחריו – חבר הכנסת אברהם פורז.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני חושב שהחוק הזה בא להשלים פעולה שנעשתה ונעשית בשנים האחרונות. ודאי שכל אחד, מהניסיון האישי שלו או מהניסיון הציבורי, ודאי שאני כראש רשות לשעבר, יודע את החשיבות של משרד החקלאות בפעולתו, באמצעות המערכת הווטרינרית, להכנסת רופאים אזוריים לטיפול מוסדר, כדי שבאמת נדע כולנו יחד להתמודד בצורה נכונה בכל מה שקשור בהחזקת כלבים.

שמענו גם את השר, עם פתיחת הדיון, שציין שכבר יש היום בארץ 200,000 כלבים, כלבי בית, וכל אחד מאתנו יודע את החשיבות של גידול כלב בבית, בוודאי משפחות צעירות שמגדלות ילדים, והכלב אתן יחד – ודאי שיש בזה לא מעט מהתרומה החשובה לחיי משפחה תקינים, וזה מפתח אצל ילדים גם אהבת בעלי חיים.

אני שותף להצעת החוק, גם לקריאה של שר החקלאות ושל יושב-ראש ועדת הכלכלה היוצא, חבר הכנסת אבי יחזקאל, שרוצים לאחד את החוק לקראת הקריאה השנייה והשלישית, משום שהרצון לשלב גם את החוק הממשלתי – –

היו"ר א' זמברג:

סליחה, אם אפשר, המזכירות למיניהן.

מיכה גולדמן (העבודה):

– – וגם את החוק של חבר הכנסת אבי יחזקאל, בהסכמה של שר החקלאות, ודאי שתהיה לו תרומה.

אנחנו עדים לא אחת לבעלי חיים משוטטים, שאין עליהם פיקוח. אני מקווה שבאמצעות החוק – כשלמעשה את האכיפה מבצעות הרשויות המקומיות והעיריות, והן אלה אשר צריכות לסייע, לעזור ולמנוע את הישנותם של אותם מקרים קשים שקרו; והזכירו כבר הדוברים קודם, ושמענו גם את שר החקלאות, שהתייחס למקרה הקשה שהיה בבני-ברק – ואנחנו יודעים על מקרים לא מעטים, שחלקם הגיעו לתקשורת וחלקם לא, של פגיעה קשה מאוד בילדים או במבוגרים שלא הצליחו להתחמק מאותו כלב שבא לפגוע, ולא תמיד אנחנו בטוחים שהכלבים קיבלו את החיסון המתאים.

אני רוצה להאמין, שעם תמיכת כולנו בחוק, נצמצם את יכולת הפגיעה של אותם כלבים מסוכנים בבני אדם.

היו"ר א' זמברג:

תודה לחבר הכנסת מיכה גולדמן. חבר הכנסת חיים דיין. אחריו – חבר הכנסת אברהם פורז, ואחריו – חבר הכנסת אלי בן-מנחם.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, הצעת החוק שמונחת כאן לפנינו היא הצעת חוק טובה מאוד, אבל, להערכתי, אדוני השר, היה אפשר באמת בלי חקיקה לגמור את זה בתקנות – דבר פשוט, לחייב את הרשויות המקומיות להעביר זאת אצלן, גם בחוקים הפנימיים של הרשויות, ולחייב אותן בכמה מהלכים, כאשר בעצם הדבר יחייב כל אזרח ואזרח שמחזיק בעל חיים, ובמיוחד כשיש איזו סכנה ממשית או אפילו המזערית ביותר להידבקות בכלבת כתוצאה מנשיכה של בעל חיים זה או אחר, הפעוט ביותר, כי גם חתולים מסכנים את הציבור כשהם שורטים – – –

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

החוק הזה לא נוגע לכלבת בכלל. בעניין כלבת יש פקודת הכלבת.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני חבר הכנסת פורז, הלוואי שתגן גם על בני אדם כמו שאתה מגן על החיות, אז יש גם בעיה של חיות. מי שאמר כאן בתחילת דברו: פני הדור כפני הכלב, יכול רק להבין דבר אחד – כשאנחנו רואים אדם הולך עם כלב, אנחנו רואים שכלב מוביל את האדם, לא האדם מוביל את הכלב. והנה, אנחנו צריכים לבוא לשנות ולהגן היום על עצמנו. למה? כי יש מנהיג שאולי מוביל אותנו בחגורה, הוא מראה לנו את הדרך, במקום שאנחנו נראה לעצמנו את הדרך איך להתנהג עם בעל החיים הזה. זו בעצם התשובה על הדברים שאתה אומר.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

יש ילדים, שאפילו אם יראו את הכלב הקטן ביותר שאיננו קשור יעשו סיבוב גדול כדי לעבור, כדי שלא ינבח עליהם, כי הם פוחדים. מישהו צריך להגן על הדברים האלה.

יש בשכונה שלי כלבים, אנשים עוברים בלילה ליד גדר חיה, נובחים עליהם והם נבהלים. נכון שהכלב בתוך הגינה, אבל לא תמיד הכלבים קשורים. הייתי רוצה לחייב, שאדם שמחזיק כלב, ידאג גם לקשור אותו. ואם הוא רוצה לשחרר אותו, ישחרר אותו במקום סגור ולא ייתן לו לשוטט לפי רצונו.

בכנסת הקודמת העלה חבר הכנסת בא-גד הצעת חוק חכמה מאוד, שכולנו צחקנו עליה: להסתובב כמו באירופה עם כף קטנה ועם מטאטא, וכשהאדם יוצא עם הכלב שלו כדי שהכלב יעשה את צרכיו, הוא לא צריך לעשות אותם ברשות הציבור. נכון שכאשר אדם הולך עם סוס הוא לא צריך ללכת עם דליים גדולים, אבל יש דברים אלמנטריים בציבור שמחייבים.

היו"ר ש' וייס:

לא צריך לפרט יותר מדי.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אחד הדברים שאני יכול להביא כדוגמה הוא מעיריית נצרת-עילית, שהקימה היום – הייתי במקום וראיתי – מקום לאכסון כלבים. כאשר בעלים יוצאים לחוץ-לארץ הם משאירים את הכלבים שלהם באכסון, ואם חלילה אדם נפגע כתוצאה מנשיכת כלב, הכלב מאוכסן שם לבדיקות וטרינריות למשך 10 ימים או 14 ימים, והבעלים של הכלב מחויבים כספית עבור הטיפול באותם ימים.

לא ייתכן שנזלזל בדבר העובדתי והפשוט ביותר, לחייב כל בעל כלב לשים לכלב רתמה, ועל הכלב יהיה לוחית שעליה מספר חיסון ותאריך חיסון. כי אם כלב לא שייך לבעלים מסוימים, צריך להשמיד אותו. כי יכול להיות שהוא יפגע באנשים כתוצאה ממחלת כלבת. אני לא מדבר על נביחות, אבל אני מדבר על נשיכות.

אנחנו שבעים ממה שראינו בתקופה האחרונה, בשנים האחרונות, לגבי "רוטוויילרים" שאכלו ילדים ועוד רגע היו מפרקים אותם לחתיכות; גם לגבי זקנים וגם לגבי ילדים.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת דיין. חבר הכנסת אברהם פורז. אחריו – חבר הכנסת אלי בן-מנחם.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אדוני היושב-ראש, החוק הזה הוא כנראה חוק ההולם את מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. ומדוע? אספר לכם בדיחה קטנה. מעשה ביהודי שהתנצר בעיירה. יום אחד הוא פגש את הרב, והרב אמר לו: שמעתי שהתנצרת, מה עם כשרות? אמר האיש: אני עכשיו לא שומר כשרות, אני אוכל חזיר. מה עם שבת? – בשבת אני מדליק אש, נוסע לכל מקום ומבלה. שואל אותו הרב: היה יום כיפור לא מזמן, מה קרה? אומר האיש: לא צמתי אפילו לא שנייה. אומר הרב: בכל זאת, נשאר לך משהו מהיהדות? אומר היהודי: כן, אני עדיין פוחד מכלבים.

היו"ר ש' וייס:

עם זאת, יש כלבים רב-לשוניים. כדברי הבדיחה שכלב פוגש כלב ושואל אותו: "האז דו יו דו?" אומר לו הכלב: "איי דו האז האז". כך שיש בכל זאת שפות רבות.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אני מבין שמדינת ישראל היא מדינה שפחדת מהגזעים הבאים: מ"פיט-בול טרייר", מ"רוטוויילר", מ"פילה" ברזילי, מ"טוסה" יפני ומ"דוגה" ארגנטיני. למה? כי הגזעים האלה מסוכנים.

אדוני השר, אני יכול לומר לך, שהגזע הכי מסוכן מכולם זה האדם. על כל נשיכה של כלב, תמצא עשרות אנשים שעשו דברים הרבה יותר גרועים: תקפו, אנסו, שדדו, גנבו, רימו. אז אולי תאסור לגדל תינוקות?

חיים אורון (מרצ):

מה אתך, פורז? די.

היו"ר ש' וייס:

זה לא על דעת מרצ, חבר הכנסת אורון?

חיים אורון (מרצ):

לא, לא, אפילו אמנן רובינשטיין – – –

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אני כבר מעלה בדעתי מה יהיה. משפט הקופים הרי יהיה כאין וכאפס לעומת משפט גזע הכלב, שיתנהל יום אחד באחת הערכאות השיפוטיות. כי מה הוא כלב מסוכן, לפי ההגדרה? זה "כלב השייך לגזע המפורט בתוספת, או שהוא הכלאה של גזע כאמור, וקיים דמיון בין דפוסי התנהגותו ותכונותיו הפיזיות לאלו של כלבים השייכים לאותו הגזע".

יביאו כלב ומישהו יגיד: הכלב הזה הוא "רוטוויילר". אחר יגיד: הוא בסך הכול "רועה גרמני". ואז יתנהל משפט ארוך. קודם כול יבחנו את ההתנהגות, אחר כך יבדקו את אורך הציפורניים, את השיניים, את האוזניים. זה יהיה מה שיעסיק אותנו.

אני רוצה לומר לך, אדוני השר, שאם אדם מייבא מחוץ-לארץ אחד הגזעים האסורים, דינו מאסר שלוש שנים. נניח, מישהו נוסע לחוץ-לארץ ובאיזשהו מקום נותנים לו גור קטן. הוא יגיע לישראל ויגידו לו, שהגור הזה, שכולו 50 או 100 גרם, זה "רוטוויילר".

החוק הזה הוא חוק ביורוקרטי, מיותר, שמכניס נורמות מיותרות של סימון ודברים אחרים. יש דבר אחד מאוד פשוט. הכלב, בסופו של דבר, עושה את רצון בעליו, ומי שיש לו כלב מסוכן שיסגור אותו, שלא יהיה בחוץ. אם היית מציע פה ענישה שאומרת שצריך להטיל עונשים חמורים על הבעלים, לא היתה לי כל בעיה עם זה. האשמה היא תמיד באדם שמפעיל את הכלב.

"רועה גרמני", שאנחנו מכנים כלב זאב, פגיעתו יכולה להיות רעה מאוד. אני לא מציע לאף אחד מכם להיפגש עם "הרועים הגרמנים" שנמצאים פה ליד הגדר של הכנסת. לא תצאו טוב מזה. ולמה שלא נאסור את הגזע הזה?

לכן, כל הסיפור כולו הוא הכנסת עניין ביורוקרטי מסובך, עם רישוי, עם פקיד שיכול להיכנס. אגב, הפקיד יכול להרוג את הכלב, אם הוא חושב שהוא לא יכול ללכוד אותו. יש פה סעיף כזה. ולחוק, אגב, אין כל קשר לכלבת. יש פקודת הכלבת, שמאפשרת להרוג כלבים ולהרעיל אותם כשיש סכנת כלבת. זה בכלל לא נוגע לזה. והכול למה? כי היו כמה מקרים שבאמת כלבים נשכו. והיו כמה מקרים שמכוניות פגעו באנשים, אז אנחנו אוסרים את התנועה בכבישים?

לכן, אדוני היושב-ראש, באופן כללי החוק הזה הוא חוק מיותר, ומוטב לו שלא היה בא. אם כי, אם כתוצאה מזה שהחוק יעבור פה בקריאה ראשונה – יש לי הרשם שאני אהיה אחד היחידים שיצביעו נגדו – הוא יגיע לוועדת הכלכלה של הכנסת, אולי באמת נעשה את הדבר הראוי לעשות. לא ננהל משפטים גזעניים, לא נתעסק עם הגזע של הכלב, אלא סוף סוף נתעסק עם הבעלים. ואותם בעלים פושעים, שמסיתים כלב ולא דואגים לכלב כשהוא חזק, בהם נפגע, לא בכלבים.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת פורז. חבר הכנסת אלי בן-מנחם. אחריו – חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גם אני אתמוך בחוק. אני חושב שהחוק הזה הוא במקום. אני מקווה שהפיקוח על-פי החוק יהיה בכל חלקי הארץ, אדוני השר. התשלומים בגין אגרות וטיפולים יהיו עממיים, שלפחות בין הכלבים היחס שוויוני יותר מאשר בין בני אדם.

באזורים שמשם אני בא, אדוני השר, אני רואה הרבה מאוד כלבים מסתובבים. לא כל אדם מסוגל לקחת את הכלב לווטרינר, כי הסכומים הם גבוהים מאוד. כלבים לפעמים חולים, והנזק יכול להיות אדיר כאשר כלב כזה נושך מישהו.

כאשר כלב נושך בסביון, למחרת קוראים על זה בעיתון, אבל במקומות חלשים זה לא מגיע לעיתון בכלל, כי לא בטוח שהננשך ילך לרופא, עד שהוא מגיע למצב קשה שבליט ברירה הוא הולך לרופא, אבל לא יודעים ממה זה התחיל.

אני מבקש, אדוני השר, שהפיקוח יהיה אחיד, תשלומים עממיים, כדי שגם עניים יוכלו לגדל כלבים, ושלפחות הכלבים ירגישו שוויון, מה שבני אדם, לצערי, במדינת ישראל לא מרגישים תמיד. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת בן-מנחם. חבר הכנסת אליזר זנדברג. אחרון הדוברים בחוק הזה יהיה חבר הכנסת ריבלין.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

תודה, אדוני היושב-ראש, גם על כך שהסכמת להחליף אותי.

רבותי חברי הכנסת, אדוני השר, אני אתמוך בהצעת החוק. אני מבקש לומר כמה מלים, אשר מתייחסות לפרק השלישי: אילוף כלבים לתקיפה.

שמעתי מאנשים שמומחים לעניין, שאחת הבעיות המרכזיות בכל מה שנוגע לתקיפה של כלבים היא דרך האילוף. כלב שאולף בצורה לא נכונה יכול להפוך לכלב אגרסיבי, גם אם נתוני המוצא שלו הם אחרים. מדובר בכלב תקיפה בבסיסו, על-פי הגזע שלו. אם מאלפים אותו בצורה לא נכונה, הסכנה במידת האגרסיביות היא עצומה.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אפשר לחנך כלב מכל גזע.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אני חושב שפרק ג' הוא פרק חשוב ביותר. פנו אלי אנשים שעוסקים בעניין במערכת הביטחון, המצב הביטחוני, ואמרו לי: תראה, יש כאן כל מיני תנאים, היות שאנחנו אנשים עם ניסיון רב – וכאן אני מפנה את תשומת לבו של השר, אולי אפשר לדאוג לכך שאנשים שיש להם הניסיון במסגרת

הממלכתית הזאת, או במסגרת כזאת או אחרת שקשורה לשירותי הביטחון, אולי התנאים שהם יידרשו למלא על מנת לקבל היתר לשמש כמאלפי כלבים יהיו קלים יותר, על סמך ניסיונם ועל סמך העובדה שהם במשך שנים רבות עוסקים במקצוע, במערכת שאני חושב שכל אחד במדינת ישראל יכול לשבח את האיכויות של התוצרת שהיא מפיקה. זאת ההערה שביקשתי להעיר כאן.

אני אתמוך כמובן בחוק, ומן הסתם אפשר לדון גם בהערה במסגרת ועדת הכלכלה, אבל מצאתי לנכון לשוב ולהעיר ולשבח על היוזמה, כי אני חושב שזאת יוזמה חשובה מאוד. תודה.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברת הכנסת סופה לנדבר ביקשה להצטרף, ואני מתנצל בפניה, כי אנחנו כבר סירבנו לכמה חברי כנסת. על כל פנים, אני רק מודיע שיש לה כלב גדול ויפה והיא שומרת עליו; בסדר, הנה ציבור הצופים כבר מודע לכך.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

יכול להיות שהכלב שלה הוא מגזע אסור.

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ראובן ריבלין, אחרון המתדיינים, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר הנכבד, סגן ראש הממשלה, אני בעלים של כלב, של הכלב סטפן, רודזיאן ריצ'בק. יכול להיות שיהיה מישוה שיאמר שהוא כלב מסוכן, יכול להיות שיאמר מישוה שהוא כלב שעשועים. הוא כלב נהדר, הוא בן-בית אצלנו. הוא אהוב על כולם. הוא מתנהג כבן-בית. הוא אפילו לא יודע שהוא כלב, אף-על-פי שיש לו כנראה כמה תכונות של כלב. למשל, כשאני רואה זכר אחר מתקרב לביתי, אני די רגוע. כאשר זכר אחר מתקרב לביתנו הוא משתולל. לעומת זאת, עם ילדים – הוא מקפיד עליהם קלה כחמורה לבל תיפול שערה משערות ראשם ארצה, או, חס וחלילה, ימעדו או ייפלו בגללו.

יש כלב ויש כלב – אין גזעי כלב. כלב הוא כלב כפי שבעליו נוהג בו והוא מתנהג עם בעליו. כלב הוא כלב כפי שהוא מתחנך וכפי שהוא גדל. לבוא ולדבר על גזעים – אני מוכרח לומר, יש "קוקר ספניאל". "קוקר ספניאל" נחשב, לדעת הבריות, לכלב שעשועים, אדוני השר, והוא כלב עצבני מאוד, וכאשר נכנס אדם שהוא אינו מכיר אותו, כאשר נוטים בו איזה נטיות חיבה והוא מפרש אותן לא נכון, הוא יכול גם לעקוץ; פירושו לנגוס, לנשוך, לגרום לאיזה פצע. נכון, "קוקר ספניאל" לא יכול לעשות מה שיכול לעשות "רוטוויילר". אבל בסך הכול האופי הוא אופי של כלב וכלב, כפי שמחנכים אותו. אני

בטוח שה"רוטוויילר" של חברת הכנסת סופה לנדבר הוא "רוטוויילר" מאוד מחונך, אם כי כוחו במותניו והוא נולד כ"רוטוויילר" והוא גם ילך לעולמו לאחר 12 או 13 שנה כ"רוטוויילר".

שבח וייס (העבודה):

ומדבר רוסית.

סופה לנדבר (העבודה):

לא כל "פודל" הוא "רוטוויילר"...

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אין כל ספק, יש "פודלים" שיכולים להיות, חלילה, מאוד מסוכנים אם מרגיזים אותם או אם חינו אותם למעשים שלא ייעשו.

באופן עקרוני אני חושב שהרשות הארצית היא דבר חיובי. אני מוכרח לומר, שגם אותו סימון לכל כלב יכול לעזור גם לבעלי הכלבים, משום שאם אבד הכלב ופתאום מצא את דרכו לאיזו עיר רחוקה יכול משהו בקלות רבה לזהות אותו על-פי אותו סימון שסימנו ואותו שלט-רחוק שהטביעו בו בצווארו, והדבר הזה ראוי בהחלט מכל הבחינות.

אני לא בטוח שצריך לנהוג מנהג של "שור שנגח" גם בכלבים. אבל בסך הכול יש כאן כמה סעיפים, שבועדת הכלכלה, כאשר נבוא ונדון בהם, נבוא ונאמר: גם לכלב יש נשמה, גם לכלב יש חיים, ואי-אפשר לנהוג בכלב כאילו היה איזה חפץ או איזה דבר שאנחנו יכולים לתת בו סימנים. הרי יש כלבים שהם יותר טובים אפילו מבני אדם ויש כלבים שהם הרבה יותר טובים מבני אדם. תודה רבה.

היו"ר א' זמברג:

תודה לחבר הכנסת ראובן ריבלין.

האם השר מבקש להשיב? לא.

אם כן, אנחנו עוברים להצבעה. נאמר כאן – ועדת הכלכלה, אני לא שמעתי מהשר.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

זה חייב להיות ועדת הכלכלה, כי השירותים הווטרינריים זה ועדת הכלכלה.

היו"ר א' זמברג:

השר מבקש ועדת הפנים. אני מציע – – –

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

לא. ועדת הכלכלה.

היו"ר א' זמברג:

לאט, רבותי חברי הכנסת, אנחנו נצביע קודם כול. אם זה עבר נוכח הסתירה, נחליט מה עושים. בבקשה, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק להסדרת הפיקוח על הכלבים, התשנ"ח-1998, קריאה ראשונה. ניתן להצביע.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 12

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק להסדרת הפיקוח על כלבים, התשנ"ח-1998,

לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' זמברג:

אני מוסיף את חבר הכנסת אמנון רובינשטיין – בעד. 13 בעד, מתנגד אחד, אין נמנעים. אני קובע, כי הצעת חוק הסדרת הפיקוח על כלבים, התשנ"ח-1998, התקבלה בקריאה ראשונה והיא עוברת לדין בוועדה – נוכח הבקשות השונות – לוועדת הכנסת, ושם תיקבע הוועדה הנכונה.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

בשבוע שעבר עברה הצעת החוק של חבר הכנסת אבי יחזקאל לוועדת הכלכלה.

היו"ר א' זמברג:

אבל, חבר הכנסת פורז, יש תקנון. ברגע שהוצעו כאן שתי ועדות, הצעת החוק עוברת להחלטת ועדת הכנסת.

הצעה לסדר-היום

הרעלת בעלי חיים בגולן

היו"ר א' זמברג:

הנושא הבא שעל סדר-היום הוא הצעות דחופות לסדר-היום בנושא: הרעלת בעלי חיים בגולן, של חברי הכנסת יוסי שריד ומיכאל נודלמן.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, היה דיון. בסדר-היום שהופיע פה היה נושא הצעת חוק הלוואות לדירה.

היו"ר א' זמברג:

לא. תבדוק, אדוני. סליחה, רבותי חברי הכנסת, אני עובד על-פי המסמך שנמצא כאן. נושא ו' שעל סדר-היום אצלי הוא הצעת חוק להסדרת הפיקוח על כלבים. נושא ז' הוא הצעות דחופות לסדר-היום.

חיים אורון (מרצ):

על ד' דילגו.

היו"ר א' זמברג:

נושא ד' ירד בשלב שהוא היה צריך לעלות, כי לא היה כאן שר להשיב או שר להציג. רבותי חברי הכנסת, אני אברר את העניין. בינתיים – הצעה דחופה לסדר-היום. חבר הכנסת יוסי שריד לא נמצא. אני מזמין את חבר הכנסת מיכאל נודלמן, שלוש דקות. בבקשה.

אברהם שוחט (העבודה):

אבל השר סילבן שלום נמצא בבניין. הוא יושב במזנון.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להגיב.

היו"ר א' זמברג:

בבקשה, חבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מרצ):

עם כל הכבוד, לא יכול להיות שסדר-היום יהיה בבחינת "רוצים, יאכלו", בהמשך לדיון הקודם. נמצא פה סגן השר שיכול להציג את חוק המשכנתאות. פנו אלינו שנסכים, כדי שלא לעשות הפסקה, לדלג על חוק המשכנתאות, כי לא היה שר, ולדון קודם בחוק של הכלבים, כי השר היה כאן. עכשיו מזיזים הלאה את סדר-היום. אנחנו גם עובדים פה לפי איזה סדר.

היו"ר א' זמברג:

חבר הכנסת אורון, תודה לך על דבריך. הבנתי את הרעיון. חבר הכנסת שוחט, משפט אחד. בבקשה. אני מציע שנקצר, כי אפשר כבר לסיים את הנושא. אני חושב שאנחנו מאריכים שלא במקום.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, לפי מיטב ידיעתי – מהמהומה מסביב לאזור השולחן במסדרון אני מבין, שלממשלה ככל הנראה אין רצון לעשות את העניין במהירות. אם סגן השר בא כעת ואומר – – –

היו"ר א' זמברג:

השר הגיע, לא סגן השר. אני מבקש לתקן. השר שלום. הזדמנות נוספת לברך אותו. אני מקווה שיפנה לכיסאו הנכון ולא לכיסאו הקודם.

בבקשה, חבר הכנסת שוחט, היינו יכולים כבר לסיים את הדיון. אני מציע.

אברהם שוחט (העבודה):

ברכותי, אדוני השר.

היו"ר א' זמברג:

רבותי חברי הכנסת, אני רוצה להשיב לחבר הכנסת אורון ולחבר הכנסת שוחט. אני עובד על-פי לוח סדר-היום שנמצא לפני. אני לא יודע אילו הסכמות, הבנות או פניות היו, אני פשוט המשכתי הלאה. הנושא הוא הצעה דחופה לסדר-היום, לא הצעה לסדר-היום. יש מציע אחד.

אפי אושעיה (העבודה):

אין להם רוב.

היו"ר א' זמברג:

אין לי מושג, אני לא יודע מה היתה הסיבה. רשמתי את המחאה, נברר אותה. חבר הכנסת נודלמן, שלוש דקות. בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

מי אחר כך?

היו"ר א' זמברג:

על-פי הנושא הבא שמופיע אצלי על סדר-היום – זו הצעת חוק גיל הנישואין, אבל אני מייד אתן הודעה במה מדובר, אני אברר עם המזכירות. שנייה אחת. בבקשה.

הרעלת בעלי חיים בגולן – הצעה לסדר-היום מס' 4944, של חבר הכנסת מיכאל נודלמן. בבקשה.

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אריסטו כתב פעם, שהרבה מאורעות גדולים, טובים או רעים, נגרמים על-ידי סיבות שוליות. אמירתו של הפילוסוף היווני מתארת היטב את מה שמתרחש כעת ברמת-הגולן. בעקבות הרעלה של פרה אחת וכמה תרנגולות, הנשרים נמצאים בסכנת הכחדה וחיות בר רבות חשופות גם כן לפגיעה משמעותית ביותר.

ההרעלה נגרמה כנראה על-ידי בוקרים, כנגד חיות טרף, בעיקר זאבים שתוקפים את הבקר. התקפות הזאבים על הבקר בגולן זירזו לפני כשנה הקמת צוות חוקרים שמטרתו לחקור את התנהגות הזאבים על מנת למצוא דרך גם להגן על הבקר וגם לשמור על אוכלוסיית הזאבים. זה שנה המחקר מדשדש ללא תוצאות, והבוקרים ממשיכים להילחם בחיות בר בעזרת רעלים.

יש, אם כן, שני לקחים שאנו יכולים ללמוד מההרעלה ההמונית בגולן, לקחים שלצערי הם כבר לא סוד עבור אף אחד.

דבר ראשון. סחבת וויכוחים על מעמד הבכורה בביצוע המחקר מעכבים את ביצוע המחקר עצמו וגורמים בעקיפין להמשך המלחמה בין בוקרים לבין זאבים, מלחמה שיש לה מחיר כבד ביותר. כי הרי העניין לא נגמר עם דלדול אוכלוסיית הנשרים בלבד. הנשרים הם חלק משרשרת אקולוגית ושרשרת המזון, וכשאתה מוריד חוליה אחת, כל השרשרת מתערערת, חיות אחרות נפגעות ממחלות וכל המאזן הסביבתי מופר.

הלקח השני הוא כוח ההרס הטמון בנזקים הנגרמים לסביבה, הרס שהקורבנות שלו עלולים להיות לא רק נשרים וחיות בר אלא בני-אדם חיים. קצב זיהום המים, בעיקר באקוויפר החוף ובכינרת, הולך וגובר. כדבריו של השר רפאל איתן, "ישובי החוף שואבים יותר ויותר את המים מאקוויפר ההר, שגם הוא נמצא בסכנה עקב זיהום עירוני ותעשייתי. חומרים רעילים מוזרמים לנחלים, לקרקע ולמזבלות פיראטיות. מאות מזבלות פיראטיות צומחות וגדלות כפטריות אחרי הגשם, וכל אחת מהן מהווה מטרד סביבתי חמור ביותר.

במלים אחרות, מדינת ישראל חיה מבחינה סביבתית על זמן שאול. מן התשובות של השר רפאל איתן בשאלות בנושא איכות הסביבה מסתבר, שהניהול והפיקוח על איכות הסביבה מפוזרים בין משרדים ורשויות שונים. רק בנושא המים מטפלים שלושה משרדים. הדבר גורם לבריחה מאחריות, ואיכות הסביבה יוצאת נפסדת. הניהול והפיקוח הסביבתי דורשים מערכה ארגונית מן היסוד.

במקביל, אני קורא לשר לאיכות הסביבה להכין תוכנית מקיפה, אסטרטגית ואופרטיבית לשמירת איכות הסביבה. התוכנית צריכה להתייחס לכל מרכיבי הסביבה: מים, אוויר, קרקע, וגם לבעלי חיים. הצעתי פעמים רבות למשרד את הרעיון, ואפילו הגשתי פרויקטים למימוש, אולם עד כה לא קיבלתי תשובות רציניות. תמיד קיבלתי תשובה: אין כסף. אני מקווה, שעכשיו המשרד לאיכות הסביבה מבין את חומרת המצב, ושהוא ישכיל לגבש תוכנית ראויה לטיפול מקיף בבעיות הסביבה בישראל.

אני רוצה לסיים בדברים נוספים. דיברתי הרבה פעמים על איכות הסביבה, אבל עכשיו אני צריך להגיד, שהמדינה שלנו הולכת לקראת אסון סביבתי. אנחנו יודעים על אסון הירקון, על אסון הקישון, על רמת-חובב. אנחנו צריכים להיות מאוד זהירים בדברים האלה.

היו"ר א' זמברג:

תודה לחבר הכנסת נודלמן. אני מזמין את השר רפאל איתן, השר לאיכות הסביבה, להשיב. הואיל ומדובר בהצעה אחת דחופה לסדר, שלוש דקות תשובה.

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מדובר באירוע חמור ביותר, שהינו בגדר התנכלות בוטה לטבע ולאוכלוסיית הנשרים והחי ברמת-הגולן.

עד כה נאספו פגרים של 27 נשרים, ארבעה נשרים נמצאים במצב קשה בבית-חולים לטבע באבו-כביר, שלושה גוזלים פגועים, שלושה רחמים מתים – כל הנתונים שאני מציג כאן היו נכונים לשבוע שעבר – שני רחמים בטיפול, ארבעה גוזלים נאספו. מחר אנחנו משחררים את הנשרים בגמלא – שעברו את הטיפול וחזרו למצב בריאותי תקין.

כמו כן, נמצאו מתים עשרות יונקים אחרים: חזירי בר, שועלים, תנים וזוחלים אחרים. כל החיות נפגעו כתוצאה מהטמנת פגרים מורעלים של פרה ו-50 תרנגולות, שגרמו לפגיעה חמורה.

אוכלוסיית הנשרים ברמת-הגולן הולכת ומתמעטת משנה לשנה. אירוע ההרעלה ההמונית עלול להגיע, בהערכה בלבד, לכשליש מאוכלוסיית הנשרים בצפון הארץ.

עם קבלת הדיווח הראשוני, באותו יום שישי לפני עשרה ימים כמעט, החלה רשות שמורות הטבע לבצע סריקות מקיפות בליווי כוחות גדולים מהקרקע ומהאוויר לגילוי ולניקוי השטח. כמו כן, ניתנה הנחיה לסרוק את כל אתרי הקינון של הנשרים בגמלא, נחל עמוד ומצוקי נחל דישון, כדי לעקוב אחר הגוזלים שבשטח.

רשות שמורות הטבע, בשיתוף עם המשטרה, מנהלות חקירה של האירוע בכיוונים שונים, כדי למצוא את האחראים להרעלה ההמונית ולהביאם לדין. הבוקר נעצרו שלושה אנשים שחשודים בביצוע המעשה.

הוריתי על הקמת ועדת חקירה בראשותו של ד"ר יוסי לשם, וחברים בה ד"ר אמוץ זהבי ופרופסור עוזי מוטר. ד"ר עופר בהט ישמש יועץ חיצוני. דוח ביניים הוגש אתמול, ומסקנות סופיות יוגשו לי בתוך 30 יום. הוועדה התכנסה עם מינויה במטרה ללמוד על הגורמים שהביאו להרעלה, דרך הטיפול של הרשויות באירוע החמור, ובעיקר הסקת מסקנות ולקחים כדי למנוע הישנות אירועים דומים בעתיד.

פניתי במכתב לספרד, לשרה לאיכות הסביבה, וביקשתי שיתרמו לנו 100 נשרים שהם בדיוק מאותו זן שנמצא אצלנו ברמת-הגולן. בספרד שיקמו – – –

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אלה שאצלנו הם אשכנזים, עכשיו יבואו ספרדים.

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

אתה גזעני.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

נצטרך שני רבנים, רב אחד ספרדי ורב אחד אשכנזי.

שבח וייס (העבודה):

לפי המקורות, הרמב"ם, שהוא ספרדי, קראו לו "הנשר הגדול".

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

בספרד שיקמו את הזן הזה של הנשרים והגיעו למספרים של יותר מ-40,000. ביקשתי תרומה של 100 נשרים, ואם התרומה תינתן, נטיס אותם לכאן ונחדש את האוכלוסייה הזאת.

אני לא נכנס לנושא של הזאבים, הטורפים, הבוקרים וכל אלה שמעורבים בפרשה הזאת בדרכים ישירות ועקיפות. זה טיפול נפרד ושונה. תודה רבה.

היו"ר א' זנדברג:

השר לא אמר מה הוא מבקש לעשות.

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

להסתפק בהודעה, אם לא – לוועדת הפנים.

היו"ר א' זמברג:

השר מבקש להעביר לוועדה.

חבר הכנסת אלי בן-מנחם מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני השר, גם אני קראתי והזדעזעתי. בהרבה מדינות בעולם יש קרנות מיוחדות, עם מיליוני דולרים, לשימור הטבע, בעלי החיים, ולמניעת הכחדתם. גם אותם זאבים – חוץ מהנשרים – צריך לשמר, כי בדרך הזאת לא יישאר לנו שום דבר חוץ מפרות. פרות זה דבר חשוב, אבל במקרה הזה צריך להעניש בחומרה את האנשים שעשו את זה. אני מעריך שיש עוד מאות פגרים שלא תמצאו אותם, בתוך מאורות ובכל מיני מקומות מסתור של בעלי חיים.

פעם אחת צריך לעשות לזה סוף, כי אנחנו הולכים ומתחלפים, אבל הטבע יישאר. צריך לשמר את בעלי החיים כדי שהילדים והנכדים שלנו יוכלו לראות אותם לא רק בטלוויזיה אלא גם במציאות.

היו"ר א' זמברג:

תודה לחבר הכנסת בן-מנחם.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על ההצעה לסדר-היום בעניין הרעלת בעלי חיים בגולן, של חבר הכנסת מיכאל נודלמן. בעד – המשמעות היא להעביר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה; נגד – המשמעות היא להסיר. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר א' זמברג:

12 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע כי ההצעה הדחופה לסדר-היום בנושא הרעלת בעלי חיים בגולן, של חבר הכנסת מיכאל נודלמן, התקבלה והיא מועברת לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת.

הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון מס' 4), התשנ"ח-1998

(קריאה ראשונה)

היו"ר א' זמברג:

חברי הכנסת, לאחר ההערות של חברי הכנסת אורון ושוחט ולאחר שעשיתי בירור, הנושא הבא על סדר-היום הוא: הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון מס' 4), התשנ"ח-1998, בקריאה ראשונה. יציג את ההצעה השר סילבן שלום. זאת הפעם הראשונה שהוא מציג הצעת חוק במסגרת תפקידו כשר, וזאת הזדמנות נוספת לברך אותו ולאחל לו הצלחה מלאה.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

היו"ר א' זמברג:

כידוע לך, חבר הכנסת פורז, אין חובה שהצעות החוק תוצגנה על-פי השתייכות משרדית.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אפשר לנצל את ההזדמנות ולברך את השר?

היו"ר א' זמברג:

חבר הכנסת אושעיה, תירשם לדיון ותוכל לברך אותו. בבקשה, אדוני השר.

שר המדע ס' שלום:

תודה רבה. אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מדיניות הממשלה בעניין סיוע בדיון למחוסרי דיון מעוגנת בכללים שקובע משרד הבינוי והשיכון בתיאום עם משרד האוצר. בכללים אלו נקבעים הקריטריונים לזכאות לסיוע, הנותנים ביטוי לשורה של שיקולים, ביניהם: מצבו האישי של מחוסר הדיון, היותו נכה או עולה, מארץ רווחה או מצוקה, שירות בצבא, מגורים ביישוב פיתוח ועוד.

בשנת 1992 חוקק חוק הלוואות לדיון, התשנ"ב-1992, החל על האוכלוסייה הזכאית לסיוע לפי הכללים. חוק זה קובע את מסגרת הסיוע ותנאיו לאוכלוסייה שעליה הוא חל, לרבות: טווח גובה סכום ההלוואה לדיון, תקופת החזר ההלוואה ותנאי הריבית וההצמדה. על-פי הכללים כיום, לכל קבוצת אוכלוסייה זכאית קריטריונים לקביעת מדרג הסיוע.

עם חלוף השנים והשתנות התנאים המשקיים והחברתיים במדינה, ראתה הממשלה צורך לבחון מחדש את מדיניותה בעניין סיוע בתחום הדיון, על היבטיו השונים. על-פי החלטת הממשלה מיום 27 באוגוסט 1995, הוקמה ועדה ציבורית לבחינת מדיניות הסיוע בדיון, בראשות מר יעקב גדיש.

המלצות הוועדה כוללות אימוץ שיטת דירוג אחידה לקביעת קריטריונים לזכאות, ביטול הסבסוד המגולם בהצמדה החלקית של מרכיב הקרן בהלוואה לדיון וכן הגדלת סכומי ההלוואה לחלק מהזכאים.

המשמעות המעשית של המלצות הוועדה היא הגדלת המשכנתאות לקבוצת הזכאים הנזקקים בראייה יותר פרוגרסיבית, תוך הקצאת מקורות מתקציב המדינה לשם כך, וכן תוך העברת מקורות כספיים מקבוצות הזכאים החזקות יחסית מבחינה כלכלית.

יודגש כי כללי הזכאות המוצעים לפי המלצות הוועדה אינם מביאים לצמצום היקף האוכלוסייה הזכאית או לשינוי בהרכבה.

לשם יישומן של ההמלצות נדרש מהלך משולב של שינוי הכללים לזכאות ועקב כך שינוי חוק הלוואות לדיון, לרבות התוספת לו ושינוי התקנות מכוח חוק זה לעניין קביעת סכומי ההלוואה לדיון.

עיקרי החוק המוצע ומטרותיו: 1. סעיף 5 לחוק הלוואות לדיון יתוקן וייקבע בו, כי קרן ההלוואה לדיון תהיה צמודה בשיעור מלוא עליית המדד לעומת המדד הידוע במועד העמדת ההלוואה, וזאת במקום הצמדה בשיעור של 80% מעליית המדד כפי שקבוע היום בחוק.

ביטול הסבסוד שבהצמדה החלקית על כלל ההלוואות יאפשר העברת משאבים להגדלת הסיוע לקבוצות החלשות בתוך אוכלוסיית הזכאים, על-ידי הגדלת סכומי ההלוואה לדיור שיועמדו לרשות חלק מהזכאים.

כמו-כן נמצא, כי התרומה האפקטיבית של סבסוד זה על מקבל ההלוואה היא נמוכה, בעוד ניהול מנגנון ההצמדה החלקית הוא סיבוך ביורוקרטי שמייקר את עלות הניהול ובתנאים של אינפלציה נמוכה מן הראוי לוותר עליו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

בכמה הוא מייקר? מחשבים דורשים העלאת שכר? – – – 80% מעליית המדד, אז ביקשו העלאת שכר? מייקר? באמת.

שר המדע ס' שלום:

בואי נסכים על דבר בסיסי אחד, שזה מייקר, וזה מייקר. השאלה היא בכמה – על זה אני לא יכול לענות לך. אבל תסכימי אתי שזה מייקר.

חיים אורון (מרצ):

חוץ מזה, בנאום בכורה לא מפריעים.

יונה יהב (העבודה):

חוץ מזה, אתה לא אשם במה שאתה קורא, כי לא היית בישיבה הזאת.

שר המדע ס' שלום:

אבל אני חייב תשובה. עמיתתי חברת הכנסת גוז'נסקי עשתה אפילו מעשה אצילי ולא הצביעה נגדי. דרך אגב, אומרים שזה חסר תקדים. אני לא מעיד על עצמי, אבל כל העיתונאים כאן אומרים שלא היה מצב כזה, ואני מודה לך על כך. אני חייב גם לענות לך לפחות באדיבות, ברצינות. אני בדרך כלל עושה את זה אתך, כי את באמת כלכלנית אמיתית. יש בינינו חילוקי דעות על הפתרונות הכלכליים, אבל אין מחלוקת על כך שאת מבינה בתחום. ואני אומר את זה לא כפטרונז', שלא תישמע איזו פטרוניות או משהו.

2. בתוספת לחוק כלולים היום סוגי הזכאים אשר הוראות החוק לא חלות עליהם. תוכן התוספת יוחלף ובמקומו ייקבע, כי מי שלא יכלל בגדר "זכאי" לפי החוק יהיה כל מי שסך נקודות הזיכוי

העומדות לזכותו לפי הכללים החדשים שייקבעו, אינו עולה על 1,499. תיקון זה נדרש לאור השינוי בכללים.

3. תחילתו של החוק המוצע תהיה ביום 3 באוגוסט 1998. במועד זה ייכנסו לתוקף גם כללי הזכאות החדשים שנקבעו בהתאם להמלצות ועדת-גדיש והתיקון לתקנות לפי סעיף 2(א) לחוק, לעניין גובה סכומי ההלוואה.

תחולתם של כללי הסיוע החדשים תהיה, ככלל, על חוזים לרכישת דירה או בנייתה, או חוזים לרכישת זכויות בדירה, שנחתמו לאחר תחילתו של חוק זה.

תיקבע תקופת מעבר, שבה יתאפשר לזכאי לסיוע בדיור, אשר חתם על חוזה לרכישת דירה לאחר יום התחילה, לבקש הלוואה לפי הכללים ובתנאים שהיו בתוקף ערב יום התחילה.

אברהם שוחט (העבודה):

לא הזכרת את עניין הריבית, אדוני השר. הרי השינויים מבטלים את שיעור הריבית, לא רק את ההצמדה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

בהצעת חוק אין ריבית.

אברהם שוחט (העבודה):

היו"ר א' זמברג:

חבר הכנסת שוחט, אני מניח שבמסגרת דברייך תוכל לשאול את השאלה, ואם השר יבקש להשיב, הוא יוכל להשיב. אלא אם כן הוא מבקש להשיב כרגע.

שר המדע ס' שלום:

לא, מדובר בנושא ההצמדה. את צודקת, חברת הכנסת גוז'נסקי. אבל אני לא שר השיכון, שהיה צריך להציג את זה היום, אבל לא נמצא בארץ. לפי דעתי, הוא יותר בקי גם בעניין הזה.

היו"ר א' זמברג:

השאלה היתה על הריבית, לא על ההצמדה.

אברהם שוחט (העבודה):

המשמעות הרצינית יותר מ-20% הצמדה, בעיקר בתנאי אינפלציה נמוכה, היא – – –

היו"ר א' זמברג:

חבר הכנסת שוחט, במסגרת שלוש הדקות שיינתנו לך תוכל לומר את דבריך.

שר המדע ס' שלום:

אני מבקש לאשר את הצעת החוק בקריאה ראשונה ולהעביר אותה לוועדת הכספים.

היו"ר א' זמברג:

תודה לשר סילבן שלום וברכות, פעם נוספת, על מינויך לתפקיד.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לדיון. ראשון הדוברים – אני מקדים אותו, חבר הכנסת אפי אושעיה, מכיוון שבשעה 21:00 הוא אמור להחליף אותי ולנהל את הישיבה, ותימנע ממנו האפשרות לומר את דבריו. שלוש דקות לכל דובר. אחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה – חבר הכנסת חיים אורון.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להקדים ולברך – ואני אומר את זה ממש בהיקף גדול מאוד – את השר סילבן שלום על בחירתו. אומנם מחר בבוקר הוא יהיה בר-פלוגתא פוליטי, אבל כאדם שבשנה האחרונה התמיד לכבד את הנוכחים – אנחנו כיבדנו אותו, למרות המחלוקות – חובה לברך אותו בהצלחה רבה, ואני אכן עושה זאת.

אדוני היושב-ראש, ברשותך, אני מבקש לשאול את הממשלה: באתם להיטיב עם האוכלוסיות החלשות; באתם לשפר את מעמדם של אזורי הפיתוח, עיירות המצוקה, קווי העימות וכך הלאה –

אבל מדוע לקחת מצד אחד ולהעניש אחרים שיהיו חלשים כמו אלה שנמצאים במצבים שבהם הם נמצאים כרגע?

לפני דקות מספר, בחדשות הטלוויזיה בערוץ-2, הראו זוגות צעירים מתרוצצים להגיע לדלפק של המשכנתאות, משום שהם לא יודעים מה יהיה אתם מחר בבוקר.

מה הממשלה עושה למעשה? ייהנו אלה משכבות המצוקה, מעיירות הפיתוח, קו העימות וכך הלאה, אבל 75% מממשי המשכנתאות היום, שעל-פי הגדרות הממשלה מוגדרים כאוכלוסייה חזקה, לא יוכלו לקבל את המשכנתאות.

מי אלה שזקוקים למשכנתאות? תושבי הרצליה, רעננה, נתניה או חדרה, שמשפחותיהם משתכרות משכורת ממוצעת במשק וזקוקים למשכנתאות. הרי העשירים לא הולכים בכלל לבנק למשכנתאות לבקש משכנתה. מי הולך לבקש את המשכנתה? דווקא אלה מהשכבות הממוצעות בחברה הישראלית, אזרחים טובים, משלמים מסים, שנזקקים אולי פעם אחת במהלך חייהם לקבל עזרה מהמדינה בשביל לקנות להם בית שיוכלו להתגורר בו. באה הממשלה וביד גסה שוללת מהם את הזכות הבסיסית לגור כמו שצריך.

מה שיקרה, למעשה, הוא, שעולים חדשים יקבלו הלוואה של 110,000 ש"ח במקום 97,000 ש"ח בריבית של 4% לשנה, על-פי ההצעה של הממשלה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

על-פי הצעת ועדת-גדיש.

אפי אושעיה (העבודה):

ועדת-גדיש הציעה, והממשלה אימצה את ההצעה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

זה לא בחוק.

אפי אושעיה (העבודה):

בחוק זה לא מופיע. אני מדבר על ועדת-גדיש, והממשלה אימצה את ההחלטה הזאת. אבל לא צריך את זה בחוק, על-פי החלטות הממשלה אפשר לקבוע. לכן זה לא מופיע בחוק.

הי"ר א' זמברג:

אני מבקש לסיים.

אפי אושעיה (העבודה):

זה מודיע לי על הסיום?

הי"ר א' זמברג:

זה מודיע ששלוש הדקות הראשונות של דברך תמו, וכיוון שהמכסה היא שלוש דקות, הן גם האחרונות.

אפי אושעיה (העבודה):

כשאני יושב על כס היושב-ראש אני אומר, מתי כבר מסיימים. שלוש דקות עוברות כל כך מהר כשאני מדבר.

הי"ר א' זמברג:

בפרט כשמדברים על מספרים ועל נושאים כבדים.

אפי אושעיה (העבודה):

אני הכנתי מסמך שלם שמפרט את הפגיעה של הממשלה דווקא בזוגות הצעירים שזקוקים בתחילת חייהם לעזרה של המדינה. המסמך מדבר על כך שהולכת להיות פגיעה ממשית באותן אוכלוסיות, שדווקא הן זקוקות להלוואה שהיא באמת מצחיקה. אבל מקוצר הזמן אני רוצה רק לומר, שאני אתנגד להצעת החוק של הממשלה. אני מציע לממשלה למשוך את ההצעה ולחשוב פעם נוספת, משום שזה לא תפקידה של הממשלה הזו רק לפגוע באוכלוסיות הללו ולהתעמר בהן. תודה.

הי"ר א' זמברג:

תודה לחבר הכנסת אפי אושעיה. אני מזמין את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אחריה – חבר הכנסת חיים אורון. אחריו – חבר הכנסת יונה יהב.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בקופת האוצר יישארו השנה מיליארד וחצי – 2 מיליארדי שקלים שיועמדו למשכנתאות ולא ינוצלו השנה. הם לא ינוצלו, משום שזוגות צעירים רבים, שבתנאים רגילים יכול להיות שהיו מנצלים את המשכנתה, השנה, בגלל האבטלה, בגלל העלייה התלולה במחירי הדיור, בגלל שחיקת השכר, לא מנצלים את המשכנתה. זאת אומרת, אנחנו נמצאים במצב שבו הסכום שהוקצב על-ידי הממשלה לא ינוצל השנה.

נקודה נוספת – זוגות צעירים או חסרי דיור שאין להם שום חסכונות משלהם לא יכולים לנצל את המשכנתה, משום שהמשכנתה היום, במקרה הטוב ביותר, כאשר מדובר במשכנתה בעיר פיתוח, רחוק מהמרכז – גם אז היא לא מכסה אפילו מחצית ממחיר הדירה הממוצעת, הפשוטה, הרגילה. על אחת כמה וכמה בערים הגדולות, ששם המשכנתה היום לא מכסה אפילו 8%–9% ממחיר הדירה. זאת אומרת, אם אין לך חסכונות, אתה בכלל לא פונה אל המסלול הזה, אתה פונה למסלול של חסרי דיור, שמבקשים סיוע בשכר דירה או במסלול אחר.

הצעת חוק שמונחת לפנינו, אני אתייחס רק אליה, מציעה שתי הצעות. הצעה אחת היא הצעה שאילו היתה עומדת בפני עצמה, הייתי מקבלת אותה. ההצעה שהייתי מקבלת היא לבטל את הקריטריון של השירות בצבא ולבטל כל מיני קריטריונים אחרים, שיצרו מצב של אפליה. אילו אמרו רק את הדבר הזה, הייתי מברכת את הממשלה על כך שהיא מבטלת, סוף סוף, אפליה. אבל כדי לקבל זאת סגן שר השיכון שילם מחיר כבד מאוד.

ראשית, הוא שילם בכך שביטלו לכל הזוגות הצעירים את ההנחה בהצמדה. הצמדה למדד של ההלוואה עצמה ב-80% היא מצטברת. זו שנה אחת פחות הצמדה, אחר כך עוד פחות ופחות. בשנה אחת הסכום לא נראה אולי מרשים, אבל מדברים על הלוואה ל-20-25 שנה. במשך השנים האלה הוא צובר הרבה. לכן זו פגיעה חמורה מאוד בהחזר, כמובן, כחלוף השנים.

הדבר החמור השני – מי שלא יאסוף 1,499 נקודות לא יקבל שום משכנתה. פירוש הדבר שאנחנו מדברים על רוב הזוגות הצעירים בארץ שהיום מקבלים משכנתה, ולא יהיו זכאים לקבל משכנתה.

לוקחים את כל המשכנתאות, מכוונים אותן לכאורה לאוכלוסיות של מעל 1,500 נקודות. חלק גדול מהאוכלוסיות האלה לא יכול לממש את המשכנתה, משום שהיא לא מספיקה כדי לרכוש את הדירה. במילים אחרות, בשנה הבאה, אחרי החוק הזה, יישארו לא מיליארד וחצי אלא אולי 10 מיליארדי שקל או רוב הסכום, ובעצם הזוגות הצעירים לא ייקחו את המשכנתה. לכן, החוק הזה הוא חוק שלילי ביותר.

הדבר האחרון שאני רוצה לומר הוא, שהפתרון האמיתי שצריך להיות היום נוכח העלייה במחירי הדיור ונוכח הירידה בלקיחת המשכנתה הוא עדכון המשכנתאות בצורה רצינית, לפחות הכפלה של המשכנתאות.

דבר נוסף, יצירת מנגנון שקובע שהחזר המשכנתאות קשור בשכר. לו היה דבר כזה, גם זוג צעיר שהכנסתו נמוכה היה אומר: בסדר, אני אחזיר את המשכנתה עוד כמה שנים, אבל ההחזר לא יעלה, למשל, על רבע מההכנסה הנקייה שלי.

עוד דבר הוא חברות בנייה שיבנו בזול, והן צריכות להיות חברות בנייה ממשלתיות. צריך להיות בנק ממשלתי למשכנתאות.

תראו איזו חוצפה. הבנקים למשכנתאות מעלים עכשיו את הריבית. אפשר לחשוב שזה הכסף שלהם. 90% מהכסף של הבנקים למשכנתאות הוא כסף ממשלתי, אבל הם מתנהגים כאילו הכסף הוא פרטי שלהם. כך קורה כאשר לא הממשלה מעניקה ישירות את המשכנתה.

לכן, מתוך הראייה הכוללת אני אצביע נגד החוק.

היו"ר א' זמברג:

תודה לחברת הכנסת גוז'נסקי. חבר הכנסת חיים אורון. אחריו – חבר הכנסת יונה יהב. אחריו – חברת הכנסת ענת מאור.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, הממשלה הזאת אימצה מנגנונים של משק סגור. לפני שבוע עשו משק סגור באגרת הטלוויזיה. מי משלם את ההחלטה של הכנסת, הצודקת, להפחית לגמלאים את אגרת הטלוויזיה? הגמלאים עצמם ואחרים, לא כלל הציבור. מי משלם את הרפורמה במשכנתאות? זכאי המשכנתאות. עוד סיפרו לכם סיפור על 600 מיליון שקל נוספים.

בנובמבר 1995 היה עדכון משכנתאות. זה היה מיליארד ו-100 מיליון שקל. איש לא אמר שזו תוספת, זה עדכון של מה שנשחק בעבר. שחקו את המשכנתאות מ-1995. אגב, שחקו אותן יותר –

היו"ר א' זמברג:

מ-1992, נדמה לי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אבל רק למעלה.

חיים אורון (מרצ):

עכשיו מוסיפים כאילו 600 מיליון שקל. אילו היו מעדכנים את המשכנתאות לפי המדדים, רק לקטע הזה של העדכון היה צריך לתת יותר כסף.

אבל מה הדבר החמור ביותר, אדוני היושב-ראש? הדבר החמור ביותר הוא, שבעצם יותר ויותר מאמצים פה את התפיסה הכי רגרסיבית של מדינת הסעד – ואני לא מדבר עכשיו רק על המשכנתאות, על כך נדבר בוועדת הכספים. אנחנו ניתן משכנתה גדולה יותר לחלשים ביותר, ומהשלב הבא שכבות הביניים ייפגעו. זוג עם שני ילדים, שמשכר 4,500 שקל, זו שכבת ביניים. עד העשירון השמיני-וחצי, חבר הכנסת יורי שטרן, הוא שכבת ביניים פה. הוא יכול לשאת בנטל הזה?

מה הרעיון שעומד מאחורי זה? המדינה מספקת פחות ופחות שירותים לקבוצות הללו. אחר כך, בעוד שנה, יבואו אלינו ויגידו: הם לא רוצים לשלם מס. אנחנו לא מקבלים משכנתה, בבריאות עומדים להטיל עלינו את מימון התרופות, בשבוע שעבר שילמנו באגרה – תעזבו אותנו עם כל הסיפור הזה.

את התסריט הזה עברה כל אירופה, עד משבר. וכאן יש אנשים שבאופן מודע הולכים במהלך הזה. אז פותרים בעיות של משפחות מרובות ילדים – ואני בעד שמשפחות מרובות ילדים יקבלו, כי אני יודע שהאוכלוסיות הללו, גם של החרדים, גם של הערבים, הן הקבוצות החלשות ביותר. אבל אי-אפשר לקיים את המערכות החברתיות הללו רק על השכבות החלשות ביותר.

לכן, הצעת החוק כפי שהיא מוצעת פה איננה טובה. יצא לי לדבר הרבה פעמים עם יעקב גדיש. אמרו לו כנתון: אתה תציע הצעה במערכת ששווה אפס. מה שנשאר לעשות זה להזיז מפה לפה ולהזיז מפה לפה. במי פגעו? פגעו באותן קבוצות – לא הציבור כולו, לא המערכות כולן – שממנות את החולשה של הקבוצות החלשות. אני, אתה, שאתה בעל דירה, לא נפגע. מי נפגע? זה שמועמד לרכוש דירה בשנה הבאה. הוא עוזר לקבוצות החלשות להתמודד עם המצוקה שלהן, ולא החברה כולה, ולא תקציב המדינה.

היו"ר א' אושעיה:

תסכם, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

לכן, צריך להחזיר את הצעת החוק הזאת לממשלה ולהגיד לה: בואי עם דבר אחר לחלוטין. אז יפתח הדיון הגדול בשאלות כגון: למה רק 20% מגודל הדירה? למה אי-אפשר להגיע לנפח משכנתאות הרבה יותר גדול? נכון, אפשר לגייס כספים מקופות הפנסיה ומקופות הגמל, אם ייתנו להן רשת ביטחון. יש מקורות. אבל לא, רשת ביטחון? – בל תעיר ואל תעורר. אז נמצאים בתוך "לופ" סגור, שהתוצאה שלו היא חוק מהסוג הזה.

היו"ר א' אושעיה:

חבר הכנסת יונה יהב, בבקשה. אחריו – חברת הכנסת ענת מאור.

יונה יהב (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לבי לבי עם השר סילבן שלום – ואני כמובן מצטרף לאיחולים ולברכות להצלחתו בתפקיד – שנאלץ לקרוא כאן מן הכתב נאום שהוכן על-ידי אחרים לגבי החלטה שהתקבלה בישיבת הממשלה הבוקר, שבה הוא עדיין לא היה שר ולכן האחריות הקולקטיבית עדיין לא חלה עליו בקשר לתוצר המאוד-אומלל שממשלת ישראל מביאה לנו כאן להחלטה.

בצד העובדה שלבי לבי עם השר סילבן שלום, לבי לבי אתכם, חברי בישראל בעלייה. כיצד אתם מכניסים את עצמכם ואת הבוחרים שלכם לגטו, שרק רע יצא ממנו, חברים יקרים? כיצד אתם מסכימים עם מהלך שמוציא 75% מהזכאים במדינת ישראל, מיטב הנוער שמחזיק בעול ונושא בנטל הלאומי, ובהחלט לא נמצא בעשירון העשיר של המדינה? הרי זה לא ייתכן ש-75%, מניפה כל כך רחבה של אנשים, הם הממסד העשיר של המדינה הזאת. כיצד אתם מוציאים אותם מכלל הזכאים? כיצד אתם מביאים למצב שמשכנתה לזכאים תהיה יותר יקרה ממשכנתה של בנק מסחרי למשכנתאות? כיצד אתם מביאים בכלל לתוצאה הזאת? האם אתם מסתכלים על המכלול של הרפורמה במס, שגורמת לכך שעל השכרת דירה לא יהיה פטור ממס הכנסה? הרי אתם יודעים שצרכן הקצה, אותו זוג צעיר אומלל, שלא יוכל לקנות דירה וקורת גג משלו, יאלץ לשכור דירה. ההפרש במס יוטל על שוכר הדירה. כאן הזוג הצעיר הזה יצא קירח מכאן ומכאן. הוא לא יוכל, מחד גיסא, לקנות קורת גג משל עצמו. מאידך גיסא, הוא לא יוכל לשכור באזורי הערים דירה משל עצמו.

לכן, מה שאתם עושים, ואתם, אתם עושים את זה, אתם מפלגת ישראל בעלייה ואתם אנשי ש"ס, אתם גורמים לכך ש-75% מהדור הצעיר שלנו אחת תהיה דרכו: לקחת את המזוודות ולעזוב את הארץ.

על מה אתם מדברים? עכשיו הגדילו את הסכום לזכאים, לאלה שהם באמת מהשכבות התחתונות, ל-140,000 שקל. במה מדובר? ב-43,000 דולר. האם מישהו מסוגל לתת לי כתובת ולומר לי כיצד בפריפריה של הערים אפשר לקנות דירת מגורים ב-43,000 דולר? על אילו סכומים מדברים?

היו"ר א' אושעיה:

תודה לחבר הכנסת יהב.

יונה יהב (העבודה):

סליחה, רגע, אדוני היושב-ראש.

היו"ר אל אושעיה:

משפט סיכום. בבקשה.

יונה יהב (העבודה):

בשנת 1992 קבעו את חוק המשכנתאות, ועד לרגע זה, כולל ההחלטה של הממשלה, שחקו את המשכנתאות ב-60%. גם בהעלאה הזאת לא סגרו את הפער של השחיקה הזאת. על זה אתם הולכים?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

על איזו העלאה אתה מדבר בכלל?

ענת מאור (מרצ):

זה עדכון.

יונה יהב (העבודה):

זה לא עדכון. את העדכון הזה לא ביצעו. לא היה להם אומץ ללכת על עדכון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

זה היה 70,000 שקל ב-1992, וגם היום זה 70,000 שקל.

יונה יהב (העבודה):

אתם, חברי בישראל בעלייה, מכניסים את הבוחרים שלכם לגטו. הרי בסך הכול הם יהיו אחר כך ישראלים כמוך וכמוני. למה למעמד הביניים ומטה אין אותה זכות לקבל?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מה זה מעמד הביניים? אלה בני אדם עובדים.

יונה יהב (העבודה):

בדיוק. אלה בני אדם עובדים, והמשכורת שלהם אינה עולה על 5,000 ש"ח בחודש.

היו"ר א' אושעיה:

חבר הכנסת יהב, תודה רבה לך. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת בנימין אלון.

סופה לנדבר (העבודה):

מתי אני?

היו"ר א' אושעיה:

אחריו – חבר הכנסת עזמי בשארה. אחריו – חבר הכנסת מיכה גולדמן. יש לך עוד זמן. חברת הכנסת סופה לנדבר, תוודאי שאת רשומה לפני שאני נועל את הרשימה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

האם תהיה היום הצבעה?

היו"ר א' אושעיה:

עדיין לא קיבלנו הודעה מהממשלה אם תהיה הצבעה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לפנות אל היושב-ראש לפני שהממשלה תוהה אם יש לה רוב או לא. תאפשר שהדיון יהיה קצת יותר ממושך, קצת יותר בנחת. מגישים לנו הצעת חוק חמורה ביותר, במחטפים.

חברות וחברי הכנסת, אזרחי ישראל, אם רק ניקח את ההצעה השרלטנית של הממשלה אתמול על הדיור הציבורי, את הצעת החוק הדמגוגית והחמורה בנושא המשכנתאות ואת ההצעה על הרפורמה במסים – נראה שיש פה כוונה מכוונת של הממשלה. זה לא נעשה בטעות. זו כוונה מכוונת ליצור צבא של עניים, צבא של תלויים בהם, ולפגוע במעמד הבינוני. מי זה המעמד הבינוני? אנחנו, אזרחי ואזרחיות המדינה, שמרוויחים 4,000-5,000-6,000 שקל, הזוגות הצעירים שלנו, שלא יוכלו לקבל משכנתה ולהשיג דירה.

לכן, הדיון צריך להיות הרבה יותר רציני, וצריך לאפשר לנו לנמק את הטענה בדבר האיוולת הגדולה שהתחילה אתמול במצעד של הדיור הציבורי, לעומת הצעת החוק ביוזמת חבר הכנסת רן כהן ועוד חברי כנסת.

קריאה:

ושבח וייס.

ענת מאור (מרצ):

ושבח וייס. חבר הכנסת שבח וייס, אתה יודע שאתמול הממשלה – שרק תרמיות ותדמיות מעניינות אותה; הרי מה שראש הממשלה רוצה זה רק לפזר לחם לעניים – החליטה, שאדם מעל גיל 65 כבר אין לו זכות לקנות את הדיור הציבורי, שלאם חד-הורית אין זכות כזאת, שלאנשים בשכונות אין זכות כזאת. העיקר הם רוצים להופיע כך: אנחנו פתרנו את בעיית הדיור הציבורי. למי? – רק לחרדים, רק למתנחלים.

אותו דבר עם המשכנתאות. הרי יש פה הצעת חוק שפוגעת באופן נוראי. מה רוצים? שוק חופשי? מה זו המשכנתה? וכבר אמרו זאת לפני. האם זו טובה? הרי נותנים הקלה לזוגות צעירים, שגם היום הם מחזירים אותה לפעמים כך ששליש או מחצית מן המשכורת הולכת על תשלום המשכנתה, וזה לאורך שנים. לא הממשלה ולא הבנק עושים טובה. אז עכשיו רוצים עוד לבטל את ההנחה בריביות ולעשות שוק חופשי?

היו"ר א' אושעיה:

אני מבקש לסכם, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

לכן אני חושבת שהכנסת בוודאי צריכה להדוף את החוק הנואל הזה. אבל מעבר לכך, אנחנו צריכים לחשוף את המדיניות הפוגעת במירב אזרחי ואזרחיות ישראל. ראש הממשלה ושר השיכון צריכים צבא של עניים. הם מייצרים את העניים, באופן שהם יהיו תלויים בהם, כדי שאחר כך הם יוכלו לחלק להם כאילו מתנות, ולפגוע במי שמשתכר 5,000, 7,000 ו-10,000 ש"ח, שזה מרבית הזוגות הצעירים ומרבית אזרחי ישראל.

את המזימה הזאת – ואני קוראת לה מזימה – הכלכלית-החברתית צריך לחשוף וצריך לבלום. תודה רבה.

היו"ר א' אושעיה:

תודה לחברת הכנסת מאור. חבר הכנסת בנימין אלון – אינו נוכח. חבר הכנסת עזמי בשארה, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת מיכה גולדמן.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו היינו אמורים לחכות ולברך על הצעת חוק כזאת, כיוון שהיא מבטלת אחד מהסעיפים המפלים ביותר שנשארו בחוקים הישראליים נגד אנשים שלא שירתו בצה"ל, בענייני משכנתאות, אבל החקיקה הזאת נעטפה ונעשתה ביוזמה איומה כל כך, נעטפה בעטיפה איומה כל כך ובמחיר כבד כל כך, שאינני יכול להסכים לה.

זאת הצעת חוק גרועה, שאומנם במקרה מסוים היא באמת מכניסה אנשים שיש להם מעל 1,500 נקודות והם לא שירתו בצה"ל, לרבות ערבים וחרדים, משפחות מרובות ילדים וכו', זה דבר חיובי שצריך לברך עליו, ואני מזדהה מאוד גם עם המאבק של החרדים למען שוויון בתנאי המשכנתה ונגד אפלייתם משום שלא שירתו בצבא. אני גם לא הייתי רוצה לחיות כמו שהם חיים. יש הרבה משפחות מרובות ילדים גם במגזר הערבי. כל המגזר הערבי, בסך הכול, לא שירת בצבא, ולכן זה דבר שצריך לברך עליו, אם אפשר לבטל סעיפים מפלים כאלה בחוק.

אבל, החוק בא ופוגע, בסך הכול, ברוב אזרחי מדינת ישראל, לרבות בערבים. זאת אומרת, ערבים רבים שלא מגיעים ל-1,500 נקודות ועד עכשיו קיבלו 70,000 שקל – לא יקבלו לפי החוק הזה. אומנם יש ערבים שיהנו מהחוק הזה, אבל ערבים אחרים לא ייהנו ממנו, כי כל מה שמוגדר במדינה הזאת מעמד בינוני – ודעתי היא, שאם יש הישג בשני העשורים האחרונים בכלכלה הישראלית הוא התרחבות מה שנקרא המעמד הבינוני, לכלול הרבה הרבה אנשים מהשכבות העובדות; זה הבסיס האיתן של הדמוקרטיה הישראלית. בסיס לדמוקרטיה הוא מעמד בינוני רחב.

לדעתי, מגמת הממשלה הזאת, מאז עלתה לשלטון, היא לקבוע ולכרסם בגודלו ובזכויותיו של המעמד הבינוני – אגב, כפי שהוא מוגדר במדינת ישראל, כבר נרמז על כך או נאמר, שהרבה אנשים שעובדים ומרוויחים 4,000-5,000 שקל נחשבים כאן למעמד בינוני, ובכל זאת פוגעים בהם.

מאז עלתה הממשלה הזאת לשלטון, בכל מה שנקרא שירותי רווחה רוב אזרחי מדינת ישראל המוגדרים כמעמד בינוני על הכוונת, כשבאמת, לפי קריטריונים אירופיים הם לא מעמד בינוני אלא מעמד פועלים ואחר. לכן אני חושב שאין מקום לתמוך בהצעת החוק הזאת.

כל הסיפור הזה, שהקציבו סכום מסוים לעניין המשכנתאות, ואם רוצים להיטיב עם חלק מהעם, חלק מהאנשים, חלק מהאוכלוסייה שלא שירת בצה"ל ולוקחים מאנשים אחרים – לא מקובל עלינו. דבר שני – זה פוגע בהרבה הרבה אנשים שהם מהחלקים האלה; ודבר שלישי, אדוני היושב-ראש, כל הסיפור הזה של עיירות הפיתוח, שקבעו את עיתי החוק כך שהוא ייכנס בזמן כניסת המלצות ועדת-גדיש.

נראה שאוכלוסיית מצביעים מסוימת צריכה ליהנות מזה, מה שמוגדר כאזורי פיתוח א', שמלכתחילה מוגדרים בצורה פוליטית. כלומר, אתה מגדיר אזורי פיתוח א' בצורה פוליטית, אחר כך מיטיב עם מה שהגדרת בצורה פוליטית אזור פיתוח א' – למה? כי זה אזור פיתוח שהגדרת. האם אזורי הפיתוח במדינה הזאת מוגדרים לפי קריטריונים חברתיים וסוציאליים? לא. אזורי פיתוח במדינה הזאת מוגדרים לפי תנאים פוליטיים, מקסימום לפי תנאים ביטחוניים, אבל ודאי שלא לפי סטטוס חברתי וסוציאלי. לכן, גם כל ההטבה הזאת – 40% הם עיירות הפיתוח, מה שנקרא עיירות פיתוח א' – היא אקט פוליטי, לדעתי, שלא מביא בחשבון את הצרכים הסוציאליים והחברתיים של כלל האוכלוסייה במדינה.

לכן, אדוני היושב-ראש, אנחנו נתנגד לחוק הזה. תודה רבה לך.

היו"ר א' אושעיה:

תודה רבה לך. חברי הכנסת, חברת הכנסת דליה איציק. אני מניח, שאחרי הבחינה שעברת היום בהצלחה, את בטח כבר עייפה.

אני מבקש להודיע לכם, חברי הכנסת, שהתשובה וההצבעה יהיו במועד אחר. כלומר, נמצה את הדיון, והתשובה וההצבעה יהיו ביום רביעי.

אלי גולדשמידט (העבודה):

רגע, אדוני היושב-ראש, מאיר, מאיר – – –

היו"ר א' אושעיה:

חבר הכנסת שטרית.

אלי גולדשמידט (העבודה):

בוא נגבש הסכמה שהן יהיו ביום רביעי, אחרי השאלות ולפני הצעות החוק הפרטיות.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

מאה אחוז. מקובל עלי.

היו"ר א' אושעיה:

אם כן, חברי הכנסת, התשובה וההצבעה על הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון מס' 4) יהיו ביום רביעי לאחר השאלות.

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. חבר הכנסת מיכה גולדמן, בבקשה.

קריאה:

מי אחריו?

היו"ר א' אושעיה:

אחריו – חבר הכנסת גדעון עזרא, ואחריו – עבד-אלמאלכ דהאמשה, ואחריו – חבר הכנסת אברהם שוחט.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הייתי מצפה, שהחוק שהממשלה מנסה להעביר אותו כאן – והחוק הזה היה יוזמה של שני חברי כנסת, חבר הכנסת שבח וייס וחבר הכנסת רן כהן, והוא חוק שבא, למעשה, לתקן עוולה שנעשתה לקבוצה גדולה של תושבי ישראל שחיים בשכונות באזורי פיתוח, בערי פיתוח, שחיים באזורים מרוחקים ממרכז הארץ. היוזמה של חברי הכנסת שבח וייס ורן כהן לא היתה עוד יוזמה כדי לבוא כאופוזיציה ולומר: אנחנו באופוזיציה, אנחנו רוצים לבוא עם חוק שאפשר להציע אותו רק מעמדה של אופוזיציה.

זה חוק שבא לתקן, כמו שאמרתי בתחילת דברי, עוולה שנעשתה לאוכלוסייה אשר הגיעה, ברובה, עם הקמת המדינה, בגל העלייה המבורך מצפון-אפריקה, מאסיה, יוצאי השואה, באו והתיישבו על-פי

הכוונה של ממשלת ישראל, באו לעבות את האוכלוסייה היהודית במדינת ישראל וקיבלו סיוע – בית. לא תמיד היה זה בית, ודאי של אותם הזמנים, זה התחיל בבית של 20-28 מ"ר, ועם השנים הוא הורחב והגיע ל-60, ל-80 ול-100 מ"ר; ולא כולם. החוק בא לאפשר לאלה אשר דור שני הם מגדלים כאן – ויש כאלה שכבר דור שלישי – בא לתת להם אפשרות לרכוש אותו בית שהם גרים בו בשכירות מסובסדת לאורך שנים, וזה הרכוש הבלעדי שלהם, לאפשר להם לרכוש אותו בית שהם קיבלו כסיוע בעיר הפיתוח, בשכונה, בתל-אביב, בחיפה, ביפו, בבאר-שבע, בחדרה, בגליל ובנגב, לאפשר להם למצות את הנכס בתנאים מועדפים.

באה הממשלה ומציעה משכנתה שלילית כדי "לסייע" לזוגות הצעירים. מה התוצאה? התוצאה, במקום לסייע להצעה המתקנת של הממשלה של החוק של חבר הכנסת וייס ושל חבר הכנסת רן כהן – לעשות חטא על דבר שהיה בו רצון חיובי, לתקן את העוולה לאותן משפחות, להציע, שמצד אחד לוקחים את הכסף מאותם 70%-75% שהיו זכאים לקבל משכנתה מסובסדת, להם לא לאפשר, ולהוסיף סכום קטן כדי שיהיה אפשר לתת לקבוצות אחרות, במספר קטן יותר. אבל הולכים ופוגעים בחלק גדול של אותם צעירים אשר גם בסכום הזה – אנחנו יודעים, שב-70,000 או ב-80,000 או ב-90,000 שקל שלחלק היה – בתרגום לדולרים של בית קטן של 80 או 90 או 100 מ"ר, אנחנו מדברים על עלות של 130,000-140,000 דולר.

היו"ר א' אושעיה:

תסכם, בבקשה, חבר הכנסת גולדמן.

מיכה גולדמן (העבודה):

הצעת החוק של הממשלה באה לתת ביטוי לאותה ממשלה שלא מתמודדת ולא עשתה והביאה היום ל-200,000 מובטלים בארץ. היא הביאה למציאות שאין יזמים שרוצים להקים מפעלים כדי שיהיה אפשר לקלוט אותם אלפי עולים שמגיעים מחבר המדינות, אותם צעירים שמשתחררים מהצבא ואין להם יכולת למצוא מקום עבודה, ומצרפים אותם למעגל המובטלים של אותם 200,000.

אבל אני כבר לא מתפלא; הממשלה לא קיימת כאן – –

היו"ר א' אושעיה:

חבר הכנסת גולדמן.

מיכה גולדמן (העבודה):

– – הממשלה לא קיימת בקריית הממשלה, והעם שותק. יש לנו ממשלה עב"מית שרוצה לנהל בצורה עב"מית את מדינת ישראל.

היו"ר א' אושעיה:

תודה רבה לחבר הכנסת גולדמן. חבר הכנסת סעד. חבר הכנסת דהאמשה. חבר הכנסת אברהם שוחט, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת שבח וייס, ואחריו – חבר הכנסת בן-עמי.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, החוק המונח כאן והמהלך שעושה הממשלה, הם גם הטעיה וגם טיפשות.

שלמה בן-עמי (העבודה):

קודם טיפשות.

אברהם שוחט (העבודה):

הקומבינציה של שני המרכיבים האלה, קודם טיפשות אחר כך הטעיה. אנחנו אומנם רגילים לתערובת הזו, שבאה מבית-מדרשה של הממשלה הזאת, בכמה וכמה נושאים, אבל בנושא של המשכנתאות, פשוט אי-אפשר להבין. אי-אפשר להבין איך הממשלה, ברצונה לעשות שינויים מסוימים, באה אל כנסת ישראל עם חקיקה שלוקחת מ-75% מהזוגות הצעירים במדינת ישראל, את כבשת הרש. כבשת הרש היא סכום מינימלי של 70,000 שקל, שניתן בתנאים מיוחדים.

אני אומר לכם, גם מבדיקות עם האוצר וגם עם אנשי האכלוס במשרד השיכון, כי מדובר לא רק בביטול הזכאות להלוואה הזאת, אלא גם בהלוואה הזאת שהיה בה מרכיב ריבית של 4% – הסכום הזה ילך וייעלם. הוא לא קיים עוד. למעשה שולחים אותם זוגות צעירים לקחת הלוואה בתנאי השוק של היום, מעבר למה שהם לוקחים ממילא, כלומר עוד הלוואה בכ-8% ריבית.

אני רוצה להגיד, שב-200,000 שקל הלוואה ב-8%, אל מול הלוואה בריבית של 4%, מדובר בתשלום חודשי נוסף של 500 שקל. בסך הכול ההחזר כמוהו הרבה יותר גבוה. כאן מדובר בתשלום נוסף.

ראיתי היום על מסכי הטלוויזיה כאילו ערי הפיתוח ייהנו מכך. חבר הכנסת דהן, כדי לחזק את עמדת סיעתך אני רוצה לומר לך, שבערי הפיתוח היה נהוג לתת משכנתה של 120,000 שקל בערך ללא מבחן ניקוד. כך היה בדימונה, בירוחם, בבית-שאן, בחצור, באופקים ובנתיבות. משכנתה של 120,000 שקל פלוס הלוואה עומדת. בחוק המוצע גם אלה נעלמות.

כלומר, זוג צעיר שרוצה לקנות דירה באחת מערי הפיתוח, אם הוא בקטגוריה שנמצאת מתחת ל-1,499 נקודות, גם בעיר הפיתוח הוא לא יקבל את ההלוואה הזאת, אלא יישלח לשוק לקחת הלוואה ב-8% ריבית. לכן נשגב מבינתי, נבצר ממני להבין את רוח ההחלטה.

אני יכול להגיד לכם מתוך ידיעה ברורה, שסגן שר השיכון ואנשי אגף האכלוס מתנגדים לעניין הזה. אני יכול להגיד לכם דבר נוסף: בנובמבר 1995 עדכנה הממשלה הקודמת את המשכנתאות בהיקף כולל של מיליארד שקל. לא לכולם, אבל לאוכלוסיות החלשות, והיא לא עשתה מניפולציה של לקיחת 300 עד 400 מיליון. זה הסכום שנלקח מן האוכלוסיות שביטלו להן את הזכאות המינימלית, כדי לתת הטבה לגורמים אחרים.

אני לא מתנגד שייתנו לעולים תוספת משכנתה. לא ראיתי את הטבלאות, אומרים לי שהסכום קטן מאוד. כך לגבי משפחות ברוכות ילדים. אני גם יודע מה הסיבה לכך שעושים את זה, וגם לכך איני מתנגד. אני מתנגד לפשיטת העור מרוב הזוגות הצעירים, אלה שנושאים בעול הביטחוני, אלה שנושאים את הכלכלה על שכמם. הרי כל אחד מבין, שבתוך ה-75% יש גם זוגות צעירים מאוד חלשים, שמרוויחים אולי מתחת לשכר הממוצע, והם לא מקבלים את הניקוד, כי הם ממשפחות קטנות.

אני חושב, שהכנסת צריכה להחזיר לממשלה את החוק ולהפעיל את שיקול דעתה מעבר למבנים הקואליציוניים שקיימים בבית הזה. תודה רבה.

היו"ר א' אושעיה:

חבר הכנסת אחמד סעד, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אלי בן-מנחם, שהתחלף עם חבר הכנסת שבח וייס.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

כבוד היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, לפי דעתי צריך להגיד לממשלה תודה רבה על החוק הזה, קחי אותו בחזרה, כי הוא חוק רע מאוד –

שבח וייס (העבודה):

יצא חרוז.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

– – והוא לא פותר את הבעיה העיקרית של השכבות החלשות ושל הזוגות הצעירים.

שבח וייס (העבודה):

זהו חוק שהוא קצת על שמך. הם רוצים להפוך אותנו ממדינת רווחה למדינת סעד.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

כבר כמה שנים מדברים על העיוות בכך שלא היה עדכון משכנתאות, אבל במקום שהתיקונים בעניין המשכנתאות ישקפו את הצורך לעזור לאלה שרוצים משכנתאות מסובסדות, הוא בא לשים בפניהם מכשולים נוספים, כך שאף פעם זוג צעיר עם הכנסה נמוכה לא יוכל לקבל משכנתה.

כבר דיברו על הקרטריונים שהיו לזכאים, אם מעיירות פיתוח, אם מאזורי עדיפות לאומית, אם הם יוצאי צבא, ואז הריבית היא של 4.5% וסכום של 70,000 שקל, שערכו נשחק עם הזמן. מה שמוצע היום הוא כאילו להיטיב עם אלה שלא היו זכאים: חרדים וערבים. אבל, במקום זה, אני רוצה להגיד ש-75% מאלה שהיו קודם זכאים, יצטרכו ללכת עכשיו לשוק המשכנתאות, זאת אומרת לקבל משכנתאות בבנק בריבית של 8%-9%. ולעומת זאת, עם אלה כאילו מיטיבים, בזמן שהאוכלוסייה הערבית מהווה 48% מאלה שחיים מתחת לקו העוני. למי יש 30,000-40,000 דולר לשלם חוץ מהמשכנתה, אפילו אם הוא זכאי, כדי לקנות דירה? אם יש לו כמה ילדים והכנסה נמוכה, איך הוא יכול לעמוד בכך?

לכן אני חושב שצריך להחזיר את החוק לממשלה, כי הוא חוק רע.

היו"ר א' אושעיה:

תודה רבה לחבר הכנסת סעד. חבר הכנסת אלי בן-מנחם, בבקשה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כ-80% מהעניים במדינת ישראל חיים בערים גדולות במרכז הארץ, בשכונות מצוקה, וזאת כאשר גודלה של שכונה אחת הוא לפעמים כגודל חמש ערי פיתוח, מבחינת כמות האוכלוסייה. גם בערי הפיתוח יש הרבה מאוד אנשים חלשים, אך הרוב המוחלט גרים באזורי מצוקה בערים הגדולות.

בעבר, כאשר קבעו את שיטת הניקוד לצורך קביעת הזכאות למשכנתאות, הביאו בחשבון את מספר האחים והאחיות. כלומר השיטה התאימה לבני הדור השני של בני המעברות שעלו ארצה – הדור שלי. השיטה לא מתאימה לדור השלישי של בני המעברות, כלומר לילדים שלי. אני לא דוגמה, אני יותר מסודר, אבל אני מדבר על אנשים בגילי. לאותם אנשים שמדובר עליהם, אלה שגרים בשכונות המצוקה ובאזורים החלשים, יש ילד אחד או שני ילדים, לכל היותר ארבעה ילדים, לא כמו להורי,

שלהם היו 10-11 ילדים. כך היו רוב המשפחות שעלו אז, והשיטה שהיתה התאימה להם. היום האדם החלש והאדם החזק דומים מבחינת המבנה המשפחתי: יש להם שניים, שלושה או ארבעה ילדים. כלומר, השיטה כבר אינה מתאימה ופוגעת בעיקר בשכבות החלשות שבאות מאזורי המצוקה של הערים הגדולות.

באה הממשלה עם חוק שהוא חוק דמגוגי ממדרגה ראשונה – היא החליטה לספק אגוזים למי שאין לו שיניים. מה היא אומרת? – אנחנו נותנים למשפחות מרובות ילדים. אתן דוגמה: משפחה שחיה בבני-ברק, משפחה חרדית, חבר הכנסת שאקי, שיש לה שמונה או עשרה ילדים. מחיר דירה ממוצעת בבני-ברק הוא 200,000 דולר. מה לעשות? זה מחיר הדירה. נותנים לה 200,000 שקל הלוואה. זה מה שהם מקבלים, בערך 70,000 דולר, ופרופסור נודלמן, תקן אותי אם אני טועה. צריך עוד כמות גדולה מאוד של כסף כדי לרכוש את הדירה. כלומר, נותנים לו את הכסף כשהוא כבר הגיע למצב של עוני, של דלות, שצריך לפרנס את הילדים, להלביש אותם, וגם אם תיתן לו בית חינם, בקושי הוא יכול לקחת אותו, ואז אומרים: אנחנו נותנים לך הלוואה גדולה. זה כמו לתת אגוז למי שאין לו שיניים. הוא פשוט לא ייקח את זה. הם לא ייקחו את זה, כי אין להם ממה להשלים.

כמו כן, עולים חדשים. על-פי הנתונים שיש לי, הרוב המוחלט של העולים החדשים שעלו למדינת ישראל בעלייה הברוכה והגדולה מברית-המועצות ומאתיופיה, הגיעו לדירה. השיעור הנמוך שלא הגיע לדירה, לא הגיע בגלל בעיות כאלה או אחרות, כמו חד-הוריים, אנשים בודדים וכו'. כלומר, גם אם מוסיפים להם 10,000 שקל זה קשקוש וזה לא רציני.

בואו נראה במי אנחנו פוגעים: אנחנו פוגעים באותם 70% מהאוכלוסייה של זוגות צעירים, חיילים משוחררים, שיכולים לקחת הלוואה נורמלית, משכנתה, לעבוד, בני הזוג, גם הבעל וגם האשה, כשעוד אין להם ילדים, ולשלם אפילו 3,000 שקל בחודש. אנחנו מונעים מהם לקבל, כי הם חזקים.

בואו ניתן למי שיכול לעזור לעצמו. בואו נתחיל לעודד את אלה שיכולים. במקום שייקחו דירה ב-700 600 דולר בחודש, והכסף הזה יורד לטמיון, בואו נעודד אותם, נרחיב להם את המשכנתה. הם גם שירתו את המדינה. אם נעזור להם, אז בעוד עשר שנים הם לא יהיו אותם 20% חלשים שהמדינה וביבי רוצים לעזור להם, אבל מה לעשות, הם לא יוכלו לקחת אפילו לא 5,000 דולר, כי הם כבר יהיו על הפנים, לא יהיה להם מה לאכול, וגם אם ייתנו להם, הם לא ייקחו.

היו"ר א' אושעיה:

עליך לסיים.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

עוד שני משפטים.

היו"ר א' אושעיה:

בבקשה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

דיברתי אתך גם קודם, פרופסור נודלמן, תבדקו את החוק הזה טוב טוב. גם אנשי ש"ס כבר התעוררו קצת. פתאום התברר להם שהחוק הזה הוא לא חוק שבא באמת לעזור, אלא להגדיל פערים בחברה, להביא עוד מאות אלפי אנשים צעירים שרוצים לעזור לעצמם, להביא אותם למצב שבעוד 10 ו-15 שנה הם יהיו עניים כמו כל האחרים. כדי לצמצם פערים, תחליטו אתם בקואליציה, יחד עם ביבי, תובילו אותו לעזור לאלה שיכולים לעזור לעצמם, ולפחות לא להגדיל את מעגל העוני. כי החוק הזה יפגע באותם מצביעים שביבי קיבל את קולותיהם באזורי מצוקה, בשכונות ובערי הפיתוח. הוא הכה אותם בשיקום שכונות, בדיוור, ב"בנה דירתך", בחינוך, כשהוא הולך לסגור גני-ילדים ובתי-ספר בשכונות ובערי הפיתוח, והמסמר האחרון היום, מעבר לאבטלה שהוא הביא עליהם, זה גם המשכנתה הזו, שתפגע בהם קשות, ולצערי הפשיעה תגדל והעוני יגדל אם לא נתקן ולא נתנגד לחוק הזה. תודה, אדוני.

היו"ר א' אושעיה:

תודה לך, חבר הכנסת בן-מנחם. חבר הכנסת שלמה בן-עמי, בבקשה.

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

מחיר הדירות בארץ הוא פי שלושה מהמחיר בעולם.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

למה הדירות צריכות לעלות כל כך הרבה?

היו"ר א' אושעיה:

בבקשה, חבר הכנסת בן-עמי.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, האמת היא, שיש כל מיני זוויות שמהן אפשר לתקוף את החוק הזה. זווית אחת, והיא בוודאי נוגעת לממשלה שכל כך מדברת על הצורך בפיתוח כלכלי, צמיחה וכיוצא בזה. כשהמשק במיתון הולך ומעמיק, כל תלמיד שנה א' בכלכלה יודע שהבנייה היא ענף מפתח לצורך היציאה מהמיתון, משום שהוא מתפעל עוד כל מיני ענפי משנה.

למעשה, נוסף על כל הרעות החולות החברתיות שהחוק הזה מביא אתו, הוא מעמיק את המיתון. הוא לוקח 75% מהזוגות הצעירים, מהפוטנציאל לקניית דירות, ומקשה עליהם את קניית הדירות, מקטין את הביקוש ומקטין את הצורך בבנייה בעצם. לכן, אפילו מתוך שיקול נקי מכל פנייה חברתית היתה צריכה הממשלה למצוא דרכים לעודד את תנופת הבנייה, ליצור ביקוש באמצעות קניית דירות, באמצעות זמינות כסף לקניית דירות. והממשלה עושה בדיוק את ההיפך בתקופת מיתון, כפי שהיא עושה, אגב, בחלקים אחרים של מדיניותה הכלכלית: מקצצת תקציבים, מעלה ריביות בתקופה של מיתון. בדיוק ההיפך ממה שצריך לעשות בתקופה של מיתון. איך תביאו לשגשוג ולצמיחה?

זאת הערה אחת, שהחוק הזה, כמובן, רק מרע את המצב הכלכלי, לא רק של האנשים שאמורים לקנות דירות, אלא של המשק הישראלי בכלל, בהקשר הרחב יותר.

ועכשיו הדבר השני: יש לממשלה הזו איזו אינטואיציה, אני אפילו לא רוצה לומר שיש לה איזה עיקרון בעניין הזה; יש לה איזו אינטואיציה, שעל חלקה אני מברך, על חלקה אני לא יכול לברך. על איזה חלק אני מברך? האינטואיציה לשים עיניים על הסקטורים בחברה הישראלית: אם זה משפחות ברוכות ילדים, אם זה קצת עיירות פיתוח, אם זה חרדים, אם זה עולים. תבוא הברכה על הממשלה כל אימת שהיא מסייעת לכל הקבוצות האלה. אני מסכים עם מה שאלי בן-מנחם אמר, שגם אחרי הסיוע הזה עדיין הדרך ארוכה להגיע לדירה, וצריך להשלים וכיוצא בזה. אבל היא באופן שיטתי שוברת את המרכז של החברה הישראלית. באופן שיטתי, כאילו המרכז, ה-75% האלה, שהם איזו מניפה חברתית רחבה מאוד, שהם לא פריפריאליים באופיים, הם לא הפריפריה, הם לא עולים, הם לא משפחות ברוכות ילדים, הם לא איזה סקטור מוגדר, הם סתם ישראלים רגילים –

היו"ר א' אושעיה:

טובים.

שלמה בן-עמי (העבודה):

כן. – שהשתחררו מצה"ל, שהתחתנו, שלומדים באוניברסיטה, או שלומדים חלקית, שצריכים לשלם שכר לימוד, שצריכים ללכת למילואים. סתם אנשים רגילים. מדוע להסיר מעליהם את הסיוע הממשלתי? הרי אפילו בלי להיכנס לבדיקה פרטנית של כל אחוז מ-75%, ההיגיון האלמנטרי, ההסתברות האלמנטרית אומרת, שבתוך 75% הם לא יכולים להיות מקשה אחת. יש ניואנסים. יש גורלות שונים. מישהו קובע בדיוק מה הוריו של כל אחד יכולים לתת לו או לא יכולים לתת לו?

לכן, האובססיה הזאת של הממשלה לשבור את המרכז של החברה הישראלית היא אחד הדברים הכי מדהימים. זה מתאים למבנה של הקואליציה, אבל באיזשהו מקום באופן שיטתי אנחנו רואים את זה שוב ושוב.

היו"ר א' אושעיה:

חבר הכנסת בן-עמי, מעניין מאוד מה שאתה אומר, אבל אתה צריך לסכם.

שבח וייס (העבודה):

זה באמת מעניין.

שלמה בן-עמי (העבודה):

בכל מקרה, אני מודה לך, ואומר רק מלת סיכום. אחר כך אני אשאל את חבר הכנסת פורז האם זו סתם השתקפות של המשקפיים או חיוך של אי-הסכמה.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

רק בשתיים-שלוש הדקות האחרונות אני מסכים. אם אתה מדבר על שכבות ביניים אני מסכים.

שלמה בן-עמי (העבודה):

האמת היא שלך תדע מה זה המושג שכבות ביניים. מה זה בדיוק?

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

זה לא עניים מרודים וזה לא עשירים מופלגים.

שלמה בן-עמי (העבודה):

נכון, אבל שכבות ביניים זה מושג יחסי, כמו שעניים זה מושג יחסי. מאוד קשה היום להגדיר מה זה שכבות ביניים. הבנים שלנו, שעכשיו השתחררו מצה"ל ומתחילים מאפס, הם שכבות ביניים מפני שאבא שלהם שכבות ביניים?

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

יש לי הגדרה. בעיני, שכבת ביניים זה מי שמשתכר עד פי ארבעה מהשכר הממוצע.

שלמה בן-עמי (העבודה):

בכל מקרה, אני חושב שהחוק הזה הוא חוק רע, הוא איננו מיטיב מי-יודע-מה עם אלה שהוא מבקש להיטיב אתם, משום שהוא משאיר מרחב גדול מאוד להלוואות משלימות ולשבירת המפרקת, והוא נוטש 75% מהזוגות הצעירים, שאם ראויים היו עד עכשיו לסיוע, אינני מבין מה קרה פתאום שהם אינם ראויים.

הערה אחרונה – אין בחוק הזה שום הגדלה של העוגה. לקחו אותה עוגה, חילקו אותה אחרת. זה לא שהגדילו את התקציב של המשכנתאות, לא, אלא פשוט לקחו מזה ונתנו לזה. אני חושב, שלאור מה שהערתי קודם באשר למצב הכלכלי ולמיתון, ראוי היה גם לחשוב במונחים של גידול העוגה, כדי ליצור זמינות גדולה יותר של כסף למשכנתאות. תודה רבה.

היו"ר א' אושעיה:

תודה לך, חבר הכנסת שלמה בן-עמי. חבר הכנסת ראובן ריבלין – לא נוכח. חבר הכנסת חיים דיין – לא נוכח. חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

כמה עוד יש, אדוני היושב-ראש?

היו"ר א' אושעיה:

חבר הכנסת יורי שטרן וחבר הכנסת שבח וייס. אחריו – חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק הזו איננה הצעה טובה. היא איננה הצעה טובה, משום שהיא עושה דבר אחד פשוט, היא פוגעת פגיעה קשה בשכבות הביניים, ואני את שכבות הביניים מגדיר כך: מי שהכנסתו מהשכר הממוצע במשק ועד פי ארבעה מהשכר הממוצע. למה אני לוקח את הפרמטר הזה? זהו הציבור שעליו מוטל נטל מס שמגיע, בהכנסות בערך מ-13,000 שקל ועד 25,000 שקל, למס שולי של 60%. את זה אני מגדיר. כמובן, זה שרירותי. גם אדם שיש לו כמה אלפי שקלים יותר, זה עדיין שכבות ביניים.

היו"ר א' אושעיה:

חבר הכנסת פורז, אבל ההכנסות הללו מתייחסות בדרך כלל להורים של אותם צעירים. אותם צעירים לא מרוויחים את הסכומים האלה.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

ודאי, ודאי, אני מייד אסביר זאת.

מובן שההצעה הזאת מענישה את מי שגורלו המר לו והוא בא ממשפחה שאינה ברוכת ילדים. אגב, כבר אמרתי כמה פעמים, שבעיני, ההגדרה הנכונה היא משפחה מרובת ילדים. אני לא חושב שהמדינה צריכה לעודד ילודה בכל מקרה – – –

היו"ר א' אושעיה:

למה אתה מרגיז אותנו עכשיו עם העניין הזה?

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

– – – לא צריך שיהיה אתוס של משפחות גדולות תמיד, וגם העניין הדמוגרפי הזה, עם המועצה הדמוגרפית, הוא זר לי. אני חושב, שדווקא משפחות יותר קטנות, שמשקיעות בילדים ומטפחות אותם, יותר טובות ויותר חשובות מאשר האתוס של משפחות ענקיות.

אבל, מי שחלילה, מזלו הרע הוא, מה לעשות, שלהורים שלו יש רק שלושה או ארבעה ילדים – הוא לא נכנס לקריטריונים האלה.

אני רוצה לומר לכם למה הדבר הזה מקומם במיוחד ולמה דיברתי על שכבות הביניים. כי את הכלכלה הישראלית, האנשים האלה מחזיקים. את כל המסים שבסופו של דבר מתחלקים לכול – לביטחון, לחוץ ולפעולות חברתיות – הם משלמים. אצלנו, בעצם, ארבעת העשירונים התחתונים לא משלמים מס הכנסה כלל, אז מהם באמת אין מה לקחת. כשפעם כבר קורה שאחד מהילדים של אלה מאותן שכבות שמשלמות מיסוי כל כך כבד, רוצה איזה סיוע ברכישת דירה, על-ידי איזה סבסוד של המדינה, המדינה אומרת לו: גם את המעט הזה לא תקבל. אנחנו ניתן את זה למשפחות הגדולות, למשפחות ברוכות הילדים.

אני חושב שזו פעולה פשוט בכיוון הלא-נכון, והיא מקוממת, משום שיש באיזה מקום איזו תחושה אצל הציבור הזה, שחולבים, חולבים, חולבים, וכשמגיע לך משהו, אתה לא מקבל.

אני מסכים שצריך לעזור לחלשים. גם אדם כמוני, בעל השקפת עולם לא סוציאליסטית, מסכים שצריך לעזור לחלשים, אבל אם המדינה רוצה לסייע במשכנתאות, האם הפתרון היחיד הוא להחמיר עוד יותר עם אלה?

אתה יודע, אדוני היושב-ראש, אני לא צריך לומר לך, שבשנים האחרונות הדירות מתייקרות במונחים ריאליים. יש לזה סיבה, ולדעתי זה גם ימשיך ויתייקר במונחים ריאליים, חרף מה שאומרים. הסיבה העיקרית – אנחנו מדינה עם מחסור עצום בקרקע. אנחנו עומדים להיות אחת המדינות הצפופות ביותר בעולם, אולי אנחנו כבר. אני חושב, שבקטע מבאר-שבע עד הגליל, אנחנו אחת המדינות – אני לא מדבר על ערים, כמובן הונג-קונג או סינגפור שהן יותר צפופות, וגם מקסיקו-סיטי, אבל כמדינה, אנחנו הולכים לקראת השיא העולמי.

אם אנחנו באמת ממשיכים גם ברצון לקלוט עלייה וגם ברצון לריבוי טבעי, נהיה במצב שבעצם הגורם היחיד שאי-אפשר לייבא מחוץ-לארץ, בשום מקרה, זה קרקע. אני כמובן לא מציע לצאת למלחמה מזרחה ולמצוא איזה מרחב מחיה.

היו"ר א' אושעיה:

תיתן פה רעיונות לאנשים להרחיב טריטוריות.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

לא, לא מציע, כי פה היה לנו פעם דיון עם השר שרון על איזה סיפור, והוא אמר: באמת, אתם רואים, המדינה קטנה ואסור לוותר על אף מטר, אז אני לא אומר את זה.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אני גם יודע, אף שלא מזמן חנכו בהונג-קונג שדה תעופה חדיש ומאוד מודרני שכולו בים, בהשקעות של עשרות מיליארדי דולרים – אין לנו הכסף לעשות זאת, וגם אז, כל קרקע שנייבש בים, תהיה מאוד יקרה.

היו"ר א' אושעיה:

משפט סיכום בבקשה.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

לכן, אנחנו הולכים למחסור בקרקע. מחסור בקרקע פירושו, שמה שלא תעשה עם עלויות הבנייה, המחירים ממשיכים לעלות. פה, כדי לאפשר לאנשים בכל זאת להגיע לדירות, המדינה חייבת לעזור, בעיקר לשכבות הביניים.

אני רוצה לומר עוד נקודה אחת – יש פה גורמים חזקים במדינה הזאת שלא מעוניינים שהמחירים ירדו, ואני רוצה להגיד לך – לדעתי, רוב הציבור לא מעוניין שמחירי הדירות ירדו, ואסביר גם למה.

שבח וייס (העבודה):

כי הוא בעל דירות.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

קודם כול, אצלנו רוב הציבור רכש דירה, וגם אם הוא שילם משכנתה מעיקה וגם אם קשה לו, הוא לפחות יודע שהוא קנה ב-200,000 דולר, היום זה שווה 300,000 דולר. הוא קנה ב-150,000, שווה – – –

שבח וייס (העבודה):

זה הנכס.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

ברגע שאתה יוצר מצב שהמחירים מתחילים לרדת, אנשים מגלים שהמשכנתה שהם חייבים גבוהה יותר משווי הדירה, ואז נכנסים לדיפרסיה אימה. זה קרה לנו בסוף שנות ה-80, תחילת שנות ה-90 – היו מצבים קשים מאוד בוועדות הכנסת, אנשים שאמרו: קניתי דירה, שילמתי מקדמה, שילמתי תשלומים, והיום המשכנתה שווה יותר מערך הדירה.

לכן, מאחר שמחירי הדירות ימשיכו לעלות, אין ברירה אלא לעזור לצעירים לקנות דירות. החוק הזה הולך בכיוון הלא-נכון, ולדעתי צריך להתנגד לו. תודה.

היו"ר א' אושעיה:

תודה. חבר הכנסת יורי שטרן, בבקשה.

חברת הכנסת סופה לנדבר, את הדוברת לאחר חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

זה יהיה סופה של הפרשה.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

לא מצביעים היום, נכון?

היו"ר א' אושעיה:

לא. היום תשובה, והצבעה ביום רביעי.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

זו פרשת תחילת השבוע.

היו"ר א' אושעיה:

תודיע לנו מהתחלה אם אתה תומך או לא, חבר הכנסת שטרן.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

כבוד היושב-ראש, היה לנו – לחבר הכנסת מיכאל נודלמן ולי – פתרון קל מהמבוך הזה, להצטרף ל-99% או ל-98% מחברי הקואליציה ולא להיות נוכחים בדיון הזה, ונשארנו, כי מדובר בנושא מאוד מאוד חשוב ומרכזי, הייתי אומר המרכזי מכל הנושאים החברתיים של מדינת ישראל היום, וזה נושא דיור.

הגענו למצב שהדירות אינן בהישג יד לרוב אלה שבעצם זקוקים להן היום – לא לעולים חדשים שמגיעים וצריכים קורת גג, לא לזוגות צעירים שיוצאים לדרך, לשום משפחה ישראלית נורמלית,

המחירים של היום, הריבית של היום, לא מאפשרים לרכוש דירה ולעמוד אחר כך כמשפחה שמסוגלת לפרנס את עצמה בכבוד.

לכן, הקרב על הדיור הוא הקרב המרכזי שצריכים לנהל אותו. שחיקת המשכנתה זה לא דבר שהתחיל לפני שנתיים-שלוש שנים, התהליך הזה נמשך לפחות מ-1992, כשהיה העדכון האמיתי האחרון של המשכנתאות, כי העדכון של 1995 היה עדכון קוסמטי, שנגע בשוליים של המערכת. לרוב רובו של ציבור הזכאים הוא לא שינה דבר.

לכן, השחיקה האמיתית היא לא 60%. מול מחירי הדירות, השחיקה של המשכנתה היא 80% עד 90%.

במצב שכזה נלחמנו, גם בדיוני תקציב 1998 וגם בחודשים הראשונים של השנה – אנחנו, כישראל בעלייה, בעד הגדלת המשכנתאות. זו גם חובה מבחינת המצב במשק, ועל זה אמר חבר הכנסת בן-עמי, שבאמת אין מנוף יותר טוב ליציאת המשק מהמיתון מאשר חידוש הבנייה. זה נכון היה לעשות גם חברתית וגם כלכלית – להשקיע מאמץ וכסף נוסף בענף הבנייה, הן בקרקעות, הן במשכנתאות והן בפיתוח, כדי להאיץ את הצמיחה הכלכלית, לחדש אותה, וגם לפתור מצוקה חברתית איומה.

הציעו הצעת חוק שהיא מאוד שונה מזאת שדרשנו. היא כן עונה על כמה מן הדרישות שלנו בתחום הגדלת המשכנתאות לזכאים החלשים ביותר, אבל היא מנוגדת לכל ההמלצות שהיו בוועדת-גדיש, ופוגעת בשכבות הרחבות האחרות. זה לא היה מתוכנן כך. הרזרבה, שהיתה 600 מיליון שקל, היתה אמורה לספק את הגדלת המשכנתאות בלי להרע לתנאים לאחרים, שהיינו מסכימים עם כך שלא יקבלו תוספת לעת עתה, אבל לא יפגעו.

לכן אנחנו עומדים פה מול מצב סוריאליסטי, שיש הצעה שמצד אחד כן מסייעת לחלק מסוים של הציבור אבל רחוקה מלתת סיוע מספיק, וגם פוגעת בהמון זוגות צעירים.

יש לנו בעצם שתי אפשרויות. אפשרות אחת היא להפיל את ההצעה הזאת במקום. אפשרות שנייה היא כן להעביר אותה בקריאה הראשונה, וליצור חזית אחידה בוועדת הכספים, שתדרוש החזר של התנאים שהיו קודם לכל אותם זוגות צעירים שנפגעו בהצעה הממשלתית הנוכחית. אם הממשלה תמשוך אז את ההצעה שלה, לא נפסיד כלום מול ההפלה המיידית של השבוע, אבל לפחות ניתן סיכוי לאישור המצב. כי בעצם נכונות הממשלה סוף סוף, אחרי שש שנות שחיקה מתמשכת של המשכנתאות על-ידי הממשלה הזאת והקודמת וזאת שקדמה לה, סוף סוף להגדיל משכנתאות, יש בנכונות הזאת צעד נכון.

ואני מציע גם לחברי האופוזיציה לעשות את הניסיון הזה, להעביר את החוק בקריאה ראשונה, על מנת להילחם בוועדת הכספים בנושא הזה של מניעת הרעת תנאים לזוגות הצעירים. כמו שאמרתי, אם לא נצליח, המצב יחזור לקדמותו. אם נצליח, נקדם, ולו במקצת, את הפתרון למצוקת הדיור וגם למצוקת ענף הבנייה.

היו"ר א' אושעיה:

הצעה יצירתית. תודה רבה לך.

בבקשה, חבר הכנסת שבח וייס. אחריו – חברת הכנסת סופה לנדבר, וינעל את הרשימה חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לנו קשה לעשות עסקים עם סיעת ישראל בעלייה ועם סיעות קואליציה, כי נכוונו כמה פעמים. גם בחוק הדיור הציבורי יצאנו לדרך קבוצה רחבה של חברי כנסת, לרבות חבר הכנסת רומן ברונפמן – – –

היו"ר א' אושעיה:

איזו הצעת חוק, אדוני, של חברי הכנסת רן כהן ושבח וייס?

שבח וייס (העבודה):

ושל ענת מאור ושל רומן ברונפמן ושל מקסים לוי. אלה שלוש-ארבע הצעות שונות, אבל התקבצו בוועדת הכלכלה. עבדנו ופעלנו בוועדת הכלכלה עם יושב-ראש ועדת הכלכלה. רן כהן הוביל את העניין, ואני הייתי שותף מלא בהובלת העניין. חבר הכנסת שטרית הגיע עם תרגיל ממשלתי אדיר, סקטוריאלי, ונראה שננטשנו על-ידיכם. אתה אומר לנו עכשיו: בואו נוביל את זה לקריאה ראשונה – אתם איכשהו תסתדרו אחר כך ותשימו עלינו פס.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

גם לנו אין עניין לפגוע – – –

שבח וייס (העבודה):

חבר הכנסת שטרן, אני האחרון שרוצה להתגרות בכם, לא בגלל הקשר העמוק שיש לי לעלייה הגדולה מחבר המדינות והרבה הרבה סימפתי, אלא בכלל אני חושב שאתם בטעות שם בקואליציה, הייתם צריכים להיות אתנו מכל בחינה שהיא. אני רק אומר ברוח ריאליסטית: אתם תשימו עלינו פס בכל הזדמנות; משתמשים בנו בקטע של הדרך, לוקחים תנופה, ואחר כך חוזרים לרכבת הממשלתית. לכן הרעיון הוא לא רע, יש לנו בעיה של סולידריות נמשכת מן ההתחלה ועד הסוף, ולא נטישה באמצע הדרך. זה לגבי ההצעה הטקטית.

עכשיו לגופו של עניין. חברים יקרים, כל נושא הדיור והבנייה במדינת ישראל זה אתוס מדהים מצד אחד. יש התפתחות מדהימה בהיקף הבנייה וסדרה ארוכה של טעויות קשות מאוד. תראו אילו כלים היו למדינת ישראל לאורך כל השנים כדי להוליך את הנושא הזה לכיוון הרבה יותר פוזיטיבי. קודם כול, כמעט כל אדמות המדינה הן אדמות המדינה. יש מעט מאוד מדינות דמוקרטיות שזהו המצב הכלכלי בהן. שנית, כמעט כל הכספים להשקעות הם בידי המדינה, ממשל צנטרליסטי, הרבה כסף זורם מהמיסוי, קצת כסף זורם מן העם היהודי החי והמסייע, כסף גדול זרם מן העם היהודי שנרצח, מהשילומים, כסף קטן מאוד לעומת מה שלקחו לנו הרוצחים, אבל הוא כסף גדול לעומת קוטן המדינה באותן שנים. מהנדסים טובים, ארכיטקטים טובים, קהל גדול שרוצה לעבוד, והעסק בכל מיני פינות התפספס. זה השפיע השפעה דרמטית על כלכלת ישראל ועל המבנה החברתי של ישראל.

הדיור הוא אחד האמצעים החשובים ביותר לניידות, למוביליות חברתית, והיא נעשתה בקפיצות ובאופן בלתי צודק, כשכמעט כל המעמד העליון והגבוה הוא פרי הכשרון והמניפולציה סביב הדיור, וכמעט כל המעמד הנמוך מאוד הוא קורבן למדיניות דיור לא נכונה. אני אומר את זה בגדול, בלי לחלק את זה על-פי ממשלות.

עכשיו לגבי העתיד. מה זה מעמד בינוני? המעמד הבינוני שעליו אנחנו מדברים הוא הרבה יותר נמוך מכפי שחושבים, הוא קרוב מאוד למעמד הנמוך, הוא רחוק מאוד מהמעמד הגבוה. יש פה טעויות אופטיות. נניח, אבא שמרוויח 10,000 שקל נטו לחודש ויש לו שלושה ילדים; יש להם כבר דירה, קצת מירושה, קצת מחסכונות. זה מעמד בינוני? יש שתי מכוניות, זה נכון שזה מעמד בינוני לעומת אלה שאין להם, אבל המעמד הזה מאוד קרוב להיות מעמד נמוך באותו רגע שהוא ירצה לסייע לבני הבית ברכישת דירה. הוא מתנדנד כל הזמן בין נמוך לבינוני, כשהקטע הקריטי לגביו זה ציוד הדור הבא, דור הבנות והבנים, באיזו התחלה סבירה לבניית משפחה. זה הקטע הקריטי.

הצעת החוק הממשלתית היא המשך הגטואיזציה של מדינת הרווחה. זונחים את הרעיון של מדינת רווחה על כל מערכות הערכים המאזנות שלה ואומרים: אנחנו צריכים להסתדר עם ש"ס – נסתדר. צריכים להסתדר עם העולים – נסתדר בערך, ונשמור על קואליציית הסקטורי. זה לא טוב. לכן הערתי לחבר הכנסת סעד, שיש פה מהלך ממדינת רווחה למדינת סעד, וזה לא טוב.

לכן אנחנו לא נתמוך בחוק הזה. אשר לרעיון לגלגל אותו לקריאה שנייה ושם נתפשר, אני משאיר את הטקטיקה ליושבי-ראש הסיעה. אני אומר לכם שוב, חברים יקרים מישראל בעלייה, בקטע של הטקטיקות המשותפות אכזבתם אותנו, כי האסטרטגיה שלכם שונה.

היו"ר א' אושעיה:

חברת הכנסת סופה לנדבר, בבקשה.

סופה לנדבר (העבודה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני זוכרת לפני כמה שנים, כאשר התחילה העלייה המסיבית הזאת, אני החלטתי שהפתרון היחיד לכל עולה הוא למצוא לו גג מעל הראש. אז עמדתי בראש עמותה,

שבהתחלה השם שלה היה "לבנות ולהיבנות", שם מאוד סימבולי, ואחר כך נתנו לעמותה הזאת שם אחר: "מתיישבים שנות 2000".

שבח וייס (העבודה):

אגב, זה שם ספרותי מ"תמול שלשום" של עגנון, עמוד 3.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

מה עם הבנים?

סופה לנדבר (העבודה):

מהשיר "אנו באנו ארצה לבנות ולהיבנות בה".

זה היה בהתחלת שנת 1990, מלחמת המפרץ, התקשרתי לראש עיריית אשדוד ואמרתי שהעמותה יוצאת לדרך. הוא אמר לי: יום שני או שלישי של התחלת המלחמה ואת עושה ישיבה? איך את בכלל מעזה להזמין אנשים לאולם, את לא מפחדת? מישהו בכלל יבוא לאולם? אמרתי: כן, כולם יבואו, כי כל אדם מבין, שאם יש לנו עתיד, יש לכולנו עתיד, ואם אין, אז אין צורך לבנות. אבל כולנו האמנו שיש עתיד למדינת ישראל אפילו בתחילת המלחמה. אז כל אחד רצה לבנות בית במדינה.

כאשר האולם היה מלא, אני פניתי ואמרתי: אנחנו נבנה, ואנחנו בעצם קיבלנו ממדינת ישראל אדמה. זה דבר שממשלת ישראל היתה חייבת לתת לכל אזרח במדינת ישראל שחייב ורוצה לקנות בית ראשון במדינה. היה צריך לעשות סל הטבות: אדמה במחיר זול, הורדת 17% מע"מ, ולתת לבני אדם משכנתה, לחלק מהם לתת משכנתה מועדפת.

מה אנחנו רואים בחוק הזה? אנחנו רואים בחוק הזה, שהחלום של חלק מהזוגות הצעירים לא יהפוך להיות מציאות. הם לא יקנו את הדירה. ואני גם רואה את הבלוף שאנשי ישראל בעלייה, לצערי, קנו. אני אסביר מה הבלוף. לא בזה שהבסיס של המשכנתה יגדל, אז יכול להיות שהם יקבלו תוספת של כמה עשרות אלפים. אבל מאיזה סכום של החזר הם התחילו?

אבל מה שקורה פה: כאשר אני הקמתי עמותה אני אמרתי לעולים ולצעירים – ואני איחדתי ראשונה בארץ את הזוגות הצעירים והעולים החדשים – אני חושבת שכמו שמגיע לעולה חדש מגיע גם לזוג צעיר. ואני חושבת שישראל בעלייה, כאשר אתם כאילו מקבלים את זה, אתם לא מבינים שאתם מקבלים בלוף, אתם לא מבינים שראש הממשלה והממשלה כולה מסובבים אתכם על האצבע הקטנה, אתם לא מבינים שבעצם עולה חדש מושך אל עצמו שנאה וקנאה של אחרים, אלה שלא יכולים להגיע לדירה הזאת. ואני חושבת שדירה ראשונה בארץ מגיעה לכל בן אדם שרוצה לרכוש אותה, מפני שהמדינה לא נותנת להם סיוע, אבל כאשר הם רוצים להגיע לדירה הם חייבים לרכוש את הדירה, ואז המדינה צריכה לתת לחלק משכנתה מועדפת, ולרוב לתת אדמה במחיר זול, ולהוריד

17% מע"מ ולתת לאנשים אפשרות לרכוש את הדירה ולקבל את המשכנתה ולהחזיר אותה בכבוד, לא כמו עכשיו. עולים יקבלו את המשכנתה, אבל כאשר הם ילכו לבנק וכל חודש יהיו צריכים להחזיר מ-3,000 שקל ומעלה, כל תשלום חודשי, הם לא יהיו מסוגלים לעשות את זה.

לכן אני אומרת לישראל בעלייה, חבל שאתם לא מאמינים בפוטנציאל של אחרים, או מאמינים בפוטנציאל של אחרים – לא רואים אותו, חבל שאתם נותנים לראש הממשלה ולממשלה לסבך אתכם. חבל שאתם מוכרים גם לעולים וגם לאחרים בלוף שקינים.

היו"ר א' אושעיה:

תודה רבה. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – אחרון הדוברים. גברתי סגנית המזכיר, נרשם גם חבר הכנסת מאיר שטרית, שידבר ביום ד', ואם כך הוא לא אחרון הדוברים. אחרון הדוברים להיום – חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני חייב לומר, שאני עולה כאן עם הרבה תהיות וסימני שאלה. בדרך כלל זה לא נהוג, אבל אני אשמח אם מי שבא להשיב כאן מטעם הממשלה יענה, אם לא בפורום של דיון במליאה – אז גם בפורומים אחרים.

היו"ר א' אושעיה:

ביום רביעי תהיה תשובה.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אולי תהיה תשובה, בדרך כלל אומרים שתהיה תשובה, ואז, לפי מצב הכוחות, מצביעים. כך הניסיון.

אני רוצה לדבר על הדברים שמטרידים אותי. באים כאן ואומרים: אנחנו לוקחים את אחת ההטבות שניתנו עד היום לזוגות הצעירים, והיא הצמדה חלקית של המשכנתה. מעכשיו המשכנתה תהיה צמודה. אבל המשכנתה צמודה בצד של החוב, המשכנתה לא צמודה ולא מעודכנת זה שש שנים, למעשה למעט עדכון קטן, והייתי אומר מאוד לא משמעותי, ב-1995, לא מעודכנת כבר שש שנים. הצעת החוק שלי, שאומרת: בואו נצמיד את המשכנתאות בצד של סל ההטבות, כלומר הסכום שניתן כמשכנתה, בואו נצמיד אותו גם כן למדד הבנייה או למדד המחירים, עברה בקריאה טרומית, והקואליציה מונעת ממני להעלות אותה זה זמן רב.

האשמה היא לאו דווקא בממשלה הזאת, גם הממשלה הקודמת נקטה אותה שיטה. הטקטיקה היא לראות במכשיר הזה של משכנתאות מכשיר שהממשלה יכולה לשחק בו לכאן או לכאן. אבל אם

אנחנו הולכים על הצמדה מלאה, אני חושב שההיגיון אומר גם לקבוע מראש מסגרת, ואז לבוא ולומר את האמת לציבור מדי פעם: החלטנו לצמצם את גודל ההלוואה שניתנת במסגרת משכנתה בתנאים מועדפים, החלטנו לצמצם את גודל ההלוואה בכלל. אגב, לא ברור לי – והיה כאן איזה ויכוח על העניין – מה משמעות התנאים המועדפים מבחינת ריבית. אם אנחנו מצפים שזוגות ייקחו הלוואה ב-8% ריבית, אני אומר: אל תיקחו, זו התאבדות, חבל על הזמן.

היו"ר א' אושעיה:

לא, על-פי ההצעה, 4% לקו העימות, לעיירות הפיתוח וכך הלאה. ואחרים יישארו עם 8%. לא בהצעת החוק, בהצעת גדיש.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אני קראתי את ההצעה. הדבר הזה עלה במסגרת הדיון, והדבר לא ברור. אני מדבר על הצעת החוק. מה שכתוב – אין לדיין אלא מה שבפניו, והיה ויכוח האם זה כולל את חוקי היסוד או לא.

היו"ר א' אושעיה:

חבר הכנסת זנדברג, בהצעת החוק לא מופיע הנושא של הריבית וכך הלאה, כי לא צריך חוק בשביל זה.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, הריבית המסובסדת – גובה ושיעור הסכום – זה גם כן לא מופיע בחוק, וכתוצאה מכך ממשלה, וכל ממשלה משחקת בעניין הזה – אני צריך לדעת על מה אני מצביע.

היו"ר א' אושעיה:

אמת, נכון.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אני צריך לדעת מה קורה. לכן אני מרגיש מאוד לא בנוח עם הצעת החוק.

אני מוסיף על זה דבר אחר. אני רוצה שתהיה הבחנה ברורה לטובתם של זוגות צעירים, אנשים ששירתו בצבא, אנשים שנתנו את חלקם למדינה, על פני אוכלוסיות אחרות. אני לא רוצה להיטיב יותר, אפילו לא ליצור שוויון בינם לבין אוכלוסיות של חרדים או ערבים. אני אומר את זה בצורה הכי ברורה, כי לדעתי המדינה צריכה לתת לאלה שנתנו לה. אני חושש שהצעת החוק הזאת לפחות מטשטשת באופן מהותי את ההבדלים שקיימים היום.

אני מטיל ספקות רבים לגבי המטרות החיוביות, הכוונות הטובות שעומדות מאחורי הצעת החוק, ומכאן גם התלבטותי הרבה. אנחנו בסיעת צומת החלטנו לתת חופש הצבעה לחברי הכנסת להצביע כפי שהם חושבים וסבורים.

ענת מאור (מרצ):

מה אתה מעריך?

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא עוסק בהערכות. אני לא פרשן, חברת הכנסת מאור. אני כאן שיתפתי את חברי הבית הנוכחים בהערכות.

ענת מאור (מרצ):

ההצבעה מאוד חשובה לנו.

שבח וייס (העבודה):

הוא מצביע – – –

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אני עדיין מחכה ומקווה, שבמסגרת אי-אלו דיונים ושיחות נוכל אולי להשתכנע או לשמוע ולהשמיע ולשכנע. אבל כרגע אני מתלבט קשה מאוד. אני רוצה לדאוג לזוגות הצעירים, האנשים הרגילים במדינה. הגיע הזמן שידאגו להם, לא רק סקטורים כאלה ואחרים.

ענת מאור (מרצ):

זה רוב האוכלוסייה.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה להיות בקרב אלה, בוודאי לא בקרב אלה שפוגעים בזכויותיהם של האנשים הרגילים, ששירתו בצבא והם זוגות צעירים. איך אמר חבר הכנסת וייס, גם אם ההורים מרוויחים סכום שהוא לא סכום של עוני, זה עדיין לא אומר שהם יכולים להרשות לעצמם לרכוש את הדירה. ובישראל רכישת הדירה היא עדיין ערך. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר א' אושעיה:

תודה רבה. תם הדיון להיום, חברי הכנסת, בהצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון מס' 4), התשנ"ח-1998. תשובה והצבעה יהיו במועד שיקבע יושב-ראש הכנסת.

הצעת חוק גיל הנישואין (תיקון מס' 4) (גיל הנישואין לנער), התשנ"ח-1998

(קריאה ראשונה)

היו"ר א' אושעיה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק גיל הנישואין (תיקון מס' 4) (גיל הנישואין לנער), התשנ"ח-1998, קריאה ראשונה, הצעת חוק של חבר הכנסת אבנר חי שאקי וקבוצת חברי הכנסת. יציג את ההצעה חבר הכנסת אבנר חי שאקי. בבקשה, אדוני.

שבח וייס (העבודה):

אם אפשר ברחמנות. חבר הכנסת שאקי, עכשיו יש לך רוב. אם תאריך – – –

היו"ר א' אושעיה:

כן, חבר הכנסת וייס, אני אבקש ממך אחר כך להחליף אותי כדי שאני אוכל לשאת דברים, ברשותך. תודה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מטרת חוק זה היא להביא לנורמליזציה בנושא כל כך חשוב כמו גיל נישואין. יש חוק מתחילת שנות המדינה, הקובע את גיל המינימום לנישואין לנערה – 17. זה בעקבות העובדה, שבנות למשפחות שהגיעו מארצות מסוימות במזרח באו נשואות מגיל רך ביותר, והדבר השליך כמובן על המצב החברתי והכלכלי של אותן משפחות. היה מאמץ ניכר בקרב המשפחות הללו להעלות את הגיל. ואכן הכנסת קיבלה כבר בראשית שנות המדינה את העיקרון, שגיל הנישואין לנערה הוא 17. מתחת לזה זו עבירה פלילית גם של מי שעורך את הנישואין ומי שמעודד את הנישואין הללו.

משום מה, דבר שאין לו הסבר, לא הצלחתי למצוא תשובה על כך אצל איש מקרב אלה שהשתתפו בדיונים הללו – מדוע הגבר-הנער לא נכלל אוטומטית בזה. המצב במשפט העברי היה תמיד הפוך. לפי המשפט העברי, כידוע, "גדול" במשפט העברי נחשב בן 13 ויום אחד, ו"גדולה" נחשבה בת 12 ויום אחד. כלומר, להיפך, האשה התבגרה יותר מוקדם מאשר הגבר.

היו"ר א' אושעיה:

אם כך, למה להשוות.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

להשוות מפני שהיו מקרים לא נורמליים של בן 14 שנשא אשה בת 18 או בת 20.

היו"ר א' אושעיה:

לא. אני מסכים שצריך להגביל. אני מברר אתך, אדוני. אם הנערה מתבגרת יותר מהר מהגבר – אם כך, מדוע שלא ייקבע לגבר נתיח גיל 18 ולאשה גיל 17?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מודה לך על השאלה, דנו בה. התעניינתי, בדקתי עם סוציולוגים ועם משפטנים, והם מצאו, שגיל 17 הוא סביר בארץ, ורמת ההתפתחות הביולוגית, האינטלקטואלית והפסיכולוגית היא כזו, שבגיל הזה יש כאלה שכמעט הולכים לצבא, אנשים יוצאים לעבודה, אנשים נמצאים בתנועות נוער כשהורים סומכים עליהם, והם עושים פעולות רבות בעלות משמעות יותר מאשר בני גילם בשאר מדינות העולם. הסברה היא, שזה גיל שבו הנער בשל דיו כדי לנסות להתחיל לבנות לעצמו משפחה.

ברור שרבים יתווכחו, האם מי שלא גמר שמינית הוא בגדר מי שמסוגל להקים בית בישראל ולבנות משפחה? זו שאלה טובה. אמרנו שלפחות גילו לא יהיה פחות מזה של הנערה.

היתה הסכמה בכל הסיעות, בכל הקבוצות – של חברת הכנסת ענת מאור, שהיא שותפה לעניין הזה, וכל החותמים כאן, כמו חברות הכנסת דליה איציק, תמר גוז'נסקי וכו'. אין זה עניין פוליטי, אין זה עניין מפלגתי, זה עניין של סטטוס, של השוואת המעמד.

שבח וייס (העבודה):

אתם מציעים 17 ו-17?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

17 ו-17. זה הגיוני, סביר, ומתקן עוולה מסוימת שקיימת במציאות שלנו 50 שנה. הרבה דברים תוקנו בשנת ה-50, בואו נתקן גם את העניין הזה.

לכן אני קורא לחברי לתמוך בהצעה הזאת. עד כמה שהתעניינתי, לא מצאתי אדם שהתנגד לכך. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר א' אושעיה:

תודה לך, חבר הכנסת שאקי. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה. עשיתי החלפה עם חבר הכנסת וייס, שיחליף אותי כדי שאוכל לדבר.

שבח וייס (העבודה):

מורי ורבותי, אני חושב שקשה להתנגד להצעת החוק הזאת, יש בה היגיון רב. זה שקבעו שגבר צריך להיות בן 18 ואשה בת 17, היה בכך גם ממד מסורתי של סוג של פטרונות מסוימת. מכיוון שהגבר הוא ראש המשפחה, רצוי שיהיה קצת יותר בוגר. אני מניח שזה המקור של ההבדלים. עובדה היא שבזכות הבחירה לכנסת לא קבעו את זה, עובדה היא שבגיוס לצבא לא קבעו את זה, אלא לעניין זה. זה היה די הגיוני באותה עת. אולי זה היה קשור קצת ליכולת לפרנס.

המקרים האלה נדירים, המגמה היום היא דווקא שמתחתנים בגיל יותר מבוגר. אם זה נדיר, זה בא לפתור בעיות מאוד ספציפיות.

ענת מאור (מרצ):

לפי הנתונים של המועצה לשלום הילד, מדובר על מאות מקרים בשנה.

שבח וייס (העבודה):

אני אתמוך בחוק הזה.

אני רוצה להציע לילדים הנחמדים, לבני ה-17 ולבנות ה-17: אל תתחתנו בגיל 17. תאמינו לי, זה כל כך מוקדם. תתנסו קצת יותר, תצאו קצת למרחב, תצאו לצבא, תצאו לעבודה. דווקא היום, כשיש יותר ליברליזם בקשרים בין נערים לנערות – זו תופעה ידועה – אין הדחיפות הזאת. אני אומר שדווקא היום, מול הליברליזם הזה, וכשיש קשיים בהשגת דיור וכיוצא באלה, תטעמו קצת טעמים של לימודים וכן הלאה. אנחנו עכשיו בקטע של ייעוץ נישואין, כי אנחנו אנשים נשואים בעלי ניסיון, אנחנו בעלים, אנחנו הורים, אנחנו סבים וסבתות, וקצת למדנו וטעמנו טעמים של החיים. אנחנו כמחוקקים נאפשר לכם לעשות את זה, ואתם, אל תקצרו את השחרות, יש בזה כל כך הרבה קסם. לא למחר, בבקשה, בקטע הפורמלי. תודה רבה.

היו"ר א' אושעיה:

תודה לחבר הכנסת שבח וייס. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לברך את חבר הכנסת אבנר חי שאקי על הצעת החוק. אני, יחד עם חברי כנסת נוספים, והמועצה לשלום הילד, יזמנו את הצעת החוק, שכן מהנתונים עולה שמדובר על מאות מקרים בשנה. כשהיינו בדיון בנושא שמענו מחלק מהנערות ומהנערים, שהם בעצם ילדים, שיש מקרים שבהחלט מצדיקים את החוק.

בוועדת העבודה והרווחה קיבלנו נתונים, שברוב מדינות אירופה קיים חוק כזה.

אפשר לשים לב לדבר נוסף שציין חבר הכנסת שאקי: אין סיבה לעשות אפליה בין בנות לבין בנים, זה חלק מהעיקרון ומהתפיסה החקיקתית החשובים.

לכן, אני רוצה לתמוך בהצעת החוק ולציין בהזדמנות זו, שהיום, במסגרת דיונים לרגל יובל ה-50, ציינו את נושא הילדים והנוער – – –

היו"ר ש' וייס:

נדמה לי שפעם שנייה תוך חודשיים. מה היה לפני חודשיים?

ענת מאור (מרצ):

היום הראשון היה עם מועצות התלמידים, במסגרת החודש שקבעו במשרד החינוך ובחסות רעיית הנשיא; היום היה יום עיון, והדגש היה לא בנוער אלא בשיחה עם מומחים.

רציתי להסב תשומת לב לפאנל שהיה בנושא החקיקה עם השופטת רוטלוי. עכשיו צריך לרכז את כלל החקיקה בנוגע לילד. התברר שהיש הוא רב, אבל יש צורך לעשות אינטגרציה של כל החקיקה הנוגעת לילד ולשים דגש בזכויות ובתפיסות חדשות, ולא רק בהגנה.

אני רוצה לברך על החוקים שאנחנו מתקנים ומוסיפים באופן הדרגתי את המועצה לשלום הילד ואת עורכת-הדין טלי גל, שמסייעת בידינו. אני מאמינה, שהסכמות חברתיות וחינוך הם הבסיס, אבל תפקידנו כבית-מחוקקים הוא להוסיף את נדבך החקיקה, ואני רואה בהצעת החוק הזאת חלק חשוב בתוכה. על כך נברך ונתברך.

היו"ר ש' וייס:

בוודאי תהיה הסכמה גורפת. איזה ילד בגן-ילדים אמר לחברתו הקטנה: רינה'לה, את מקסימה, את תהיי אשתי הראשונה. אם יתחילו בגיל 17 עוד יספיקו לעשות כמה סיבובים. אנחנו פשוט מספקים להם יותר מרחב.

בבקשה, חבר הכנסת אפי אושעיה. מובטחים רוב והסכמה גורפת. אם המועצה לשלום הילד תומכת בזה – זה מוסד חשוב, רגיש ופעיל, הם בוודאי שקלו ובדקו מכל כיוון. הם גוף מאוד אחראי בדרך כלל.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני אצביע בעד הצעת החוק, בוודאי בקריאה הראשונה.

אני אומר לחבר הכנסת שאקי, שהזכיר את המתחתנים בגילים הצעירים: אני מכיר עליות שלמות שהגיעו לארץ מתימן וממקומות שבהם בנות נישאו בגיל 13 ו-14 וגידלו משפחות לתפארת מדינת ישראל, משפחות גדולות שנשאו בעול. הסבתא שלי כזו, אולי הסבתא שלך כזאת –

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

נכון.

אפי אושעיה (העבודה):

— – וסבתות אחרות, נשים יוצאות מן הכלל. אבל אנחנו נמצאים בחברה מתירנית ותחרותית, כשאנחנו נמדדים על-פי היכולות הכלכליות שלנו ולא על-פי יכולות אחרות. אמר פה קודם חבר הכנסת אברהם פורז: לא משפחות ברוכות ילדים, אלא משפחות מרובות ילדים. אלה מושגים קצת מעוותים על-פי תפיסתי החברתית, אבל זוהי תפיסת עולם וחבר הכנסת מביע את דעתו כאן.

חבר הכנסת שאקי, אני טוען שנער בן 17 אינו בשל לנישואין.

היו"ר ש' וייס:

גם לא בן 18.

אפי אושעיה (העבודה):

למרות הרצון שלנו להשוות בין המינים, לא היה כאן מקום לזה. יש לי בנות בגיל 14, 15, אני רואה את החברים שלהן בגיל 14, 15, הם חצי מהן בגובה, חצי מהן בתכונות. לא מפני שהם פחות טובים, אלא מפני שהם פחות מתבגרים בגילים האלה. דעתי האישית היא, שאין מקום שנער בן 17 יושווה לנערה בת 17.

ענת מאור (מרצ):

על אחת כמה וכמה.

היו"ר ש' וייס:

הוא אומר, חברת הכנסת ענת מאור, שנערות ונשים מוכנות לחיים בגיל הרבה יותר מוקדם, בכל המובנים.

ענת מאור (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

זו אחת העוולות שעושים להן; אחר כך מפלים אותן אף-על-פי שהן כל כך מפותחות.

אפי אושעיה (העבודה):

אני טוען שנערה בת 17 הרבה יותר בשלה מנער בן 17.

היו"ר ש' וייס:

בשלה, חכמה, מנוסה, פיקחית וכו'.

אפי אושעיה (העבודה):

לכן הייתי מציע, שלגבי נערים הסף לא יהיה 17 ולא 18 אלא 19 ו-20. אני מציע שנאשר היום את הצעת החוק כפי שהיא בקריאה ראשונה, ונביא סוציולוגים מומחים לעניין שיחוו דעה – – –

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

בעיקר שיהיה אחרי גיל הצבא.

אפי אושעיה (העבודה):

– – – שיבואו לישיבה, יחוו אנשי מקצוע את דעתם, ואם אני קולע לדעתם של אותם אנשי מקצוע ונשיג רוב בוועדה, נביא לקריאה שנייה ושלישית תיקון. ואם לא, נאשר את זה על-פי חוות דעתם. אם כן, נצביע בקריאה ראשונה בעד, והמשך הדיון יהיה בוועדת העבודה והרווחה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת אפי אושעיה. לפנינו משורת הדין, חבר הכנסת מיכאל נודלמן, אחרון המתדיינים בחוק. לאחר מכן נעבור להצבעה.

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מברך על יוזמתו של חבר הכנסת שאקי, אבל יש לי כמה הערות. אני מסכים עם חברי חבר הכנסת אפי אושעיה, שגיל 17 הוא לא גיל להיות נשוי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

כן, זה סתם לא מקובל. אבל ברוב המדינות הגיל הוא 18-19.

אני בעד אישור הצעת החוק עכשיו, אבל בדיון בוועדה אפשר באמת לשקול ולראות מה קורה בתחום זה ברוב המדינות ונקבל החלטה יותר טובה. תודה.

היו"ר א' אושעיה:

תודה לך, חבר הכנסת נודלמן.

אני מעמיד להצבעה את הצעת חוק גיל הנישואין (תיקון מס' 4) (גיל הנישואין לנער), התשנ"ח-1998, הצעתם של חברי הכנסת אבנר חי שאקי, ענת מאור וקבוצת חברי הכנסת, בקריאה ראשונה. ניתן להצביע.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק גיל הנישואין (תיקון מס' 4) (גיל הנישואין לנער),

התשנ"ח-1998, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר א' אושעיה:

חברי הכנסת, שישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק תועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

ישיבת הכנסת נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 22:33.